

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

KOMENTOVANÝ PŘEKLAD VYBRANÝCH KAPITOL KNIHY
ALEXANDRY MARININOVÉ „STĚČENIJE OBSTOJATĚLSTV“

BY A COINCIDENCE BY ALEXANDRA MARININA: A COMMENTED
TRANSLATION OF SELECTED CHAPTERS

VYPRACOVALA: Bc. Pavlína Břoušková

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2023

Na tomto místě bych chtěla nesmírně poděkovat doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla. Děkuji také své rodině a blízkým za užitečné rady a oporu při psaní této práce.

podpis

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 11.5.2023

podpis

OBSAH

ÚVOD	5
1. PŘEKLAD UMĚLECKÉ LITERATURY	7
1.1 PŘEKLADATELSKÝ PROCES	7
1.2 FÁZE PŘEKLADATELOVY PRÁCE	7
2. KRIMINÁLNÍ PRÓZA	9
2.1 CHARAKTERISTIKA KRIMINÁLNÍCH ŽÁNŘŮ	10
2.2 PRAVIDLA DETEKTIVEK A JEJICH APLIKACE V KNIZE	11
3.1. ŽIVOT ALEXANDRY MARININOVÉ	14
3.3 TVORBA V RÁMCI ŽENSKÉ LITERATURY	16
3.4 SPECIFIKA TVORBY	17
3.6 ROLE ANASTASIE KAMENSKÉ	18
3.6 DĚJ KNIHY SHODA OKOLNOSTÍ	19
4. VLASTNÍ PŘEKLAD	21
5. TRANSLATOLOGICKÝ KOMENTÁŘ	55
5.1 PŘEKLAD KNIŽNÍHO NÁZVU	55
5.2 PŘEKLAD REÁLÍ	56
5.2.1 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN A PŘEZDÍVEK	60
5.2.1.3 VÝRAZY PRO OZNAČENÍ POLICISTŮ	62
5.3 PŘEKLAD ELIPTICKÝCH VÝRAZŮ	64
5.4 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ A USTÁLENÝCH SLOVNÍCH SPOJENÍ	65
5.5 PŘEKLAD PŘECHODNÍKŮ	68
5.6 PŘEKLAD SPECIFICKÝCH VÝRAZŮ	69
ZÁVĚR	72
РЕЗЮМЕ	74
ZDROJE	76
ANOTACE	79
ANNOTATION	80
PŘÍLOHY	81

ÚVOD

Detektivní literatura patří k jednomu ze čtenářsky nejoblíbenějších žánrů. Těšila se oblibě už v minulosti a její popularita přetrvává až dodnes. V průběhu let se detektivky vyvíjely z příběhů, v nichž hráli hlavní roli mužští vyšetřovatelé. Později se zájem začal ubírat směrem k ženské literatuře, ve které vystupuje v hlavní roli právě žena.

Tato diplomová práce se zabývá překladem kriminální prózy spadající do ženské literatury a věnuje se jí jak v teoretické, tak praktické části. Jejím cílem je vytvořit adekvátní překlad úryvku románu jedné z nejpopulárnějších současných spisovatelek v Rusku, Alexandry Marininové. Tato oceňovaná spisovatelka je autorkou řady knih detektivního žánru. Pro tuto diplomovou práci byla zvolena spisovatelčina druhá kniha, *Стечение обстоятельств* (vl. překlad *Shoda okolností*), jež je součástí knižní série Kamenská se stejnojmennou hrdinkou v hlavní roli.

V úvodní kapitole této práce se věnujeme představení umělecké literatury. Stručně zde prezentujeme, jakým způsobem vzniká její překlad a jaké fáze se s ním pojí.

Ve druhé kapitole přecházíme ke kriminální próze. Vydělujeme zde jednotlivé subžánry a uvádíme také pravidla, která jsou pro detektivní příběhy charakteristická.

Třetí kapitola pojednává o Alexandře Marininové, jakožto autorce knihy, která je podkladem pro námi zvolený úryvek k překladu. Nejprve se zde seznamujeme se samotnou autorkou a také tzv. ženskou literaturou. Následně se věnujeme spisovatelčině tvorbě, a tedy věnujeme pozornost stylu jejích děl a také uplatnění na českém knižním trhu. V neposlední řadě představujeme hlavní hrdinku, Anastasii Kamenskou a děj knihy *Shoda okolností*.

V následující kapitole se přesouváme k vlastnímu překladu námi zvoleného úryvku, což představuje jednu ze zásadních částí této diplomové práce. K překladu jsme zvolili dvě kapitoly z knihy.

Nakonec sestavujeme translatologický komentář k vybraným překladatelským řešením. Věnujeme se zde tedy překladu knižního názvu, reálií, výrazů s elipsou, frazeologismů a ustálených slovních spojení, přechodníků a samostatnou podkapitolu tvoří také překlad specifických výrazů.

Zpracování této diplomové práce předcházela analýza knižních a internetových zdrojů zaměřujících se na překladatelskou činnost, kriminální prózu, ale také na samotnou autorku a její tvorbu. Oporou nám byly také frazeologické a výkladové slovníky.

1. PŘEKLAD UMĚLECKÉ LITERATURY

V první kapitole se soustředíme na překlad uměleckého textu, jelikož právě o něm tato práce pojednává. Nejdříve budeme věnovat pozornost překladatelskému procesu a poté se dotkneme také fázi překladu.

1.1 PŘEKLADATELSKÝ PROCES

Literární dílo vzniká na základě odrazu skutečnosti, kterou autor převede do estetického obsahu. Spisovatel vytváří text na základě svého subjektivního vnímání reality. V textu je pak nutné rozlišovat prostředky sdělení od sdělení samotného, a zachovat tedy významovou funkci. U překladu pak nesmíme zapomínat ani na to, že překladatel realizuje překlad díla právě tak, jak jej on sám vnímá – tedy i on sám hraje v pochopení textu důležitou úlohu.¹ O. Krijtová a V. Havlíková přirovnávají překladatele k herci, jenž interpretuje umělcovu práci, a přitom sám vytváří něco nového.²

Jakmile dojde ke zhotovení překladu, přichází řada na čtenáře. Ten si po přečtení přeloženého textu vytvoří svůj obraz. Důležité je, aby překladatel přizpůsoboval text svému čtenáři. Je proto nutné volit takové jazykové prostředky, které budou pro daného čtenáře srozumitelné.³ Základem dobrého překladu je pochopení předlohy, její interpretace a stylizace.⁴

1.2 FÁZE PŘEKLADATELOVY PRÁCE

Práce překladatele nepředstavuje jen prosté převedení textu z výchozího jazyka do jazyka cílového. Překlad vyžaduje od překladatele také umělecký přístup, který můžeme popsat třemi fázemi: pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylování předlohy.

¹ LEVÝ, J. *Umění překladu*. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 43-47. Pyramida.

² KRIJTOVÁ, O. a V. ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013, s. 5-6. ISBN 978-80-87561-28-7.

³ LEVÝ, J. *Umění překladu*. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 50. Pyramida.

⁴ KRIJTOVÁ, O a V ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013, s. 21. ISBN 978-80-87561-28-7.

1. Pochopení předlohy

V této fázi je od překladatele vyžadováno, aby plně rozuměl textu, který má následně za úkol vyjádřit v jiném jazyce. Na základě toho je pak schopný přenést atmosféru, styl atd. Na rozdíl od prostého čtení textu je tak vyžadována pozornost na působení jazykových prostředků.⁵

J. Levý také uvádí, že tu nejdůležitější roli při překladu hraje pochopení autorova záměru. Jinými slovy: cílem je předat čtenáři pocity a myšlenky tak, jak o to usiluje sám autor.⁶ Rizika, která se pojí s nepochopením předlohy, jsou např. neschopnost překladatele představit si danou situaci či pochopení výrazu špatným způsobem.⁷

2. Interpretace předlohy

Schopnost interpretovat předlohu je nutná v případech, kdy v textu výchozího jazyka není možné využít významovou shodu. Často se tak stává při omezených možnostech slovní zásoby mateřského jazyka oproti jazyku originálu. Překladatel je tedy nucen zvolit některý z možných prostředků, a to na základě dostatečné znalosti skutečnosti.⁸

3. Přestylizování předlohy

Pro adekvátní překlad nesmí chybět ani schopnost jazykové stylizace. Vzhledem k tomu, že se v cizích jazycích nevyskytují ekvivalentní jazykové prostředky, nelze uplatňovat překlad mechanický. Je tedy na místě využívat takové jazykové prostředky mateřského jazyka, které by vyvolaly srovnatelný efekt.⁹

⁵ LEVÝ, J. Umění překladu. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 51 Pyramida.

⁶ LEVÝ, J., HONZÍK, J., ed. *České teorie překladu*. 2. vyd. Praha: Ivo Železný, 1996, s. 190-192. ISBN 8023729527.

⁷ LEVÝ, J. Umění překladu. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 54. Pyramida.

⁸ Tamtéž, s. 57-58.

⁹ Tamtéž, s. 67-72.

2. KRIMINÁLNÍ PRÓZA

M. Jareš a P. Mandys popisují *kriminální prózu* jako „příběh, jehož podstatou je spáchání zločinu, v určitých subžánrech završené jeho vyšetřením“ a stavějí tento pojem jako nadřazený pojmu detektivní próza, detektivka. Jak uvádějí, vycházejí z pojmů a dělení anglosaských teoretiků, u nichž spatřují nejdůkladnější poznatky z kriminálního žánru.

Autoři pak v knize *kriminální próza* dále člení na *noirové příběhy, zlodějské romány, detektivní prózu* (tu dále na *whodunitky, drsnou školu, policejní detektivku a policejní román, pitavalu, retrodetektivku* (tu dále na *historickou detektivku a transhistorickou detektivku*)).¹⁰

Abychom mohli mluvit o detektivní próze, musí být součástí příběhu záhada, jejíž řešení je v závěru odhaleno. Vyřešení záhady ovšem nemá proběhnout náhodně, ale logickými postupy a uvažováním. Nabízí se také odpověď na otázku, proč se zrovna vražda stala nedílnou součástí detektivek. Podle P.D. Jamesové je vražda spojována s pocity odporu, fascinace a strachu. Ne vždy se však musí jednat o vraždu násilnou. Lze však tvrdit, že záhadná smrt je pro čtenáře zajímavější než krádež.

Nelze přesně určit, kdy detektivní próza získala obdiv mezi čtenáři, každopádně vyprávění záhadných příběhů má kořeny již v dávné minulosti. Podle některých odborníků prý detektivka, jejíž stěžejní část je postavena na vyšetřování vraždy, vznikla až poté, co začali existovat detektivové a vyšetřovatelé.

Spisovatelé, kteří se detektivní próze věnovali, byli zastánci dodržování práv a pořádku. Svým čtenářům tito autoři poskytovali, a stále poskytují, útěchu z dohlížení na žádoucí chování a možnost oddychu.¹¹

¹⁰ JAREŠ, Michal a Pavel MANDYS. *Dějiny české detektivky*. V Praze: Paseka, 2019, s. 20-24. ISBN 978-80-7432-977-7.

¹¹ JAMES, P. D. *Povídání o detektivkách*. Praha: Motto, 2011, s. 7-15. ISBN 978-80-7246-549-1.

2.1 CHARAKTERISTIKA KRIMINÁLNÍCH ŽÁNŘŮ

Nyní se ještě pozastavíme u dříve zmíněného členění kriminální prózy. Jelikož námi vybraný úryvek překladu spadá do kriminálek, budeme se v této podkapitole stručně věnovat jednotlivým kriminálním subžánrům.

Nejrozšířenějším a nepopulárnějším subžánrem kriminální prózy je *próza detektivní*. Abychom mohli mluvit o detektivní próze jako takové, je nutné, aby její příběh obsahoval zločin a také postup jeho vyšetřování. Nezřídka se zde pak čtenáři dozvídají, kdo, jak a proč zločin spáchal. Od třicátých let 20. století se v literatuře setkáváme s dělením na:

- **whodunitky** (název vychází z anglického *Who done it?*) – zde je do popředí kladeno provedení zločinu, kdežto psychologie postav je upozadována. Čtenář až do poslední chvíle netuší, jaké je rozuzlení. Přitom však v průběhu děje dostává indicie vedoucí k odhalení záhady jeho vlastními silami. Děj se často odehrává v ohraničeném prostředí.
- **drsná škola** – tento typ detektivek spojujeme s koncem dvacátých let a s třicátými léty. Jejich děj bývá nejčastěji zasazen do velkoměstského prostředí. Je zde věnována pozornost společenským zločinům, tedy např. úplatkářství, problémům spojeným s odlišností rasy nebo kultury. Zločin je spáchán jednoduchým způsobem, což však neubírá na poutavosti děje. V textu se vyskytuje snížený jazyk, napětí, děj je dynamický.
- **policejní detektivka** – jedná se o nástupce whodunitky ve čtyřicátých letech. Policejní detektivka je charakteristická tím, že vyšetřování neleží na bedrech pouze jednotlivci, ale zabývá se jí celá vyšetřovatelská skupina, a zároveň se zde projevuje autentičnost policejního vyšetřování. Je však nutné rozlišovat také *policejní román*, který svou pozornost soustřeďuje na vztahy mezi pracovníky policejního týmu. Často je s nimi v ději zapletená korupce nebo kriminalita. K tomuto typu detektivní prózy můžeme zařadit také knihu *Shoda okolností*, kde nacházíme uvedené prvky.
- **noir** – název tohoto subžánru není ustálený a může se tedy vyskytovat i v jiných podobách. Obsahově zde však jde o to, že kriminální příběhy vyprávějí o lidech, kteří jsou více či méně zapojeni do zločinu. Rozluštění záhady zde není pravidlem. Tento typ povídek běžně nemívá šťastný konec.

- **pitavalý** – zvláštní typ detektivky, v níž je děj tvořen skutečnými kriminálními případy a je jim udělena literární licence.
- **retrodetektivka** – tento typ detektivek odkazuje, jak sám název vypovídá, k minulosti. U retrodetektivek se dále setkáváme ještě s dělením na retrodetektivku, historickou detektivku a transhistorickou detektivku. Pro retrodetektivku je typické, že děj příběhu pochází z autorovy minulosti nebo minulosti čtenářů, je však zasazen do jiné atmosféry, než ve které skutečně probíhal.
- **historická detektivka** – detektivka pojednává o příběhu z dávnější minulosti.
- **transhistorická detektivka** - vyšetřovatel zde řeší případ, který se stal před dávnou dobou.¹²

2.2 PRAVIDLA DETEKTIVEK A JEJICH APLIKACE V KNIZE

Americký výtvarný kritik Willard Huntington Wright, který psal detektivky pod pseudonymem S. S. Van Dine, sestavil dvacet pravidel, která by se měla v detektivních příbězích dodržovat. Detektivní příběhy přirovnával ke hře, při níž musí hrát spisovatel fér vůči svému čtenáři. Stručný výčet pravidel uvádíme níže:

1. Čtenář musí mít stejnou možnost vyřešit záhadu jako detektiv.
2. Vůči čtenáři nesmí být použity žádné triky nebo podvody kromě těch, kterých se dopouští zločinec.
3. Není zde milostná zápletky.
4. Detektiv ani vyšetřovatelé by neměli být pachateli.
5. Pachatel musí být odhalen na základě logických postupů, ne náhodou.
6. V detektivce musí být vyšetřovatel, který vyšetřuje.
7. V detektivce musí být mrtvola.
8. Zločin musí být vyřešen přirozeně.
9. V detektivce musí být jen jeden detektiv.
10. Pachatelem musí být osoba, jež byla v popředí příběhu.
11. Pachatelem nesmí být služebnictvo.
12. Bez ohledu na počet vražd musí být v příběhu jen jeden pachatel.
13. V detektivce by neměly být tajné spolky, mafie apod.

¹² JAREŠ, M. a P. MANDYS. *Dějiny české detektivky*. V Praze: Paseka, 2019, s. 20-24. ISBN 978-80-7432-977-7.

14. Způsob spáchání vraždy a prostředky jejího odhalení musejí být racionální a vědecké.
15. Pravda musí být pro čtenáře vždy zřejmá – po poučení o tom, co je zločin, by měl být čtenář schopen záhadu vyřešit.
16. V detektivkách by neměly být dlouhé opisné pasáže ani vedlejší témata.
17. Profesionální zločinec se nikdy nesmí cítit provinile.
18. Zločin v detektivním příběhu se nikdy nesmí obrátit v nehodu nebo sebevraždu.
19. Motivy vraždy by měly být osobní.
20. K vyřešení zločinu nesmí být využity určité metody jako např. porovnání nedopalku cigarety zanechané na místě činu s cigaretami podezřelého, padělání otisků prstů, falešné alibi apod.¹³

Nyní porovnáme dodržování výše uvedených pravidel v publikaci *Shoda okolností*. Na počátku se v pravidlech hovoří o rovnocenné příležitosti detektiva a čtenáře vyřešit záhadu. Domníváme se, že tento princip je zde dodržen, jelikož vyšetřovatelé se dostávají k informacím ve stejném okamžiku jako čtenář, až na výjimku nedochází ke zvýhodnění ani jednoho z nich.

Sporná však může být otázka týkající se milostné zápletky. Ačkoliv zde Nast'ya vystupuje jako nevýrazná, nepřitažlivá žena, v roli Larisy Lebeděvové se naopak stává krásnou a zajímavou novinářkou, o níž projevuje zájem nejen její kolega, ale také zločinec Pavlov. Samotný vrah, Gal, je v tomhle ohledu zdrženlivý, a kromě běžné konverzace nevyhledává příležitosti ke sblížení s Larisou.

Body, které následují, jsou ve většině případů splněny. V dějové lince nedochází mezi vyšetřovateli a zločinci ke kolizi. Jejich role jsou v tomto ohledu od začátku do konce příběhu stejné, nejsou zaměňovány. Vzhledem k tomu, že vyšetřovaným zločinem je vražda, dochází také ke splnění podmínky o výskytu mrtvoly v ději. Nevystupují zde žádné nadpřirozené bytosti a služebnictvo není do zločinu zapojeno. V ději se setkáváme s obviněním řidiče, nejedná se však o skutečného vraha. V tomto případě je čtenář zvýhodněn a tuší, že postava se spácháním zločinu nemá nic společného. V ději se vyskytuje několik postav, jež jsou do vraždy určitým způsobem zapojeny. Jedná se o Pavlova, který objednal vraždu ze strachu z problémů pojících se s jím vydaným plagiátem disertační práce, dále Rudnika, který Pavlovovi zprostředkoval vraha a samotný

¹³ STERLING, B. S.S. Van Dine's twenty rules for writing detective stories. *WIRED* [online]. 2019 [cit. 2022-09-11]. Dostupné z: <https://www.wired.com/beyond-the-beyond/2019/01/s-s-van-dines-twenty-rules-writing-detective-stories/>.

vrah. Ten je zde tedy pouze jeden. Je smířený se svým osudem a uvědomuje si, že může nastat okamžik, kdy jej vyšetřovatelé dopadnou. Za své jednání však vinu nepocítuje.

Mohlo by se zdát, že Marininová zmiňovaný výčet pravidel dodržovala. Jak si však ukážeme níže, některá z nich byla v ději porušena. V knize se nesetkáváme pouze s jedním vyšetřovatelem, ale přímo s celým týmem, který na případu usilovně pracuje. Jak vyšetřovatelé později zjišťují, vražda byla vykonána profesionálním nájemným vrahem, jenž pracuje pro narkomafii.

Po výše provedené analýze lze konstatovat, že zásady pro tvorbu detektivní prózy jsou ve zvolené knize dodržovány jen částečně.

3. ALEXANDRA MARININOVÁ

Ruský knižní trh oplývá spoustou významných a oceňovaných autorů. Alexandra Marininová je jednou z populárních spisovatelek současné doby, která se mezi tyto autory nepochybně řadí. Tak jako je Agatha Christie považována za zakladatelku detektivního žánru, Alexandra Marininová je pokládána za zakladatelku ženské detektivní prózy v Rusku.¹⁴ Navzdory tomu, že je Marininová často s Agathou Christie srovnávána, ona sama mezi nimi spojitost nevidí, jelikož ji nezajímají záhady, ale lidské vztahy, psychologické problémy, do nichž může zasadit kriminální linku.¹⁵ Následující kapitola se bude věnovat spisovatelčině životu a její tvorbě.

3.1. ŽIVOT ALEXANDRY MARININOVÉ

Alexandra Marininová se narodila 16. června roku 1957 ve Lvově, do roku 1971 žila v tehdejší Leningradu a poté se přestěhovala do Moskvy. V roce 1979 Marininová absolvovala Moskevskou státní univerzitu M. V. Lomonosova a získala práci v Akademii ministerstva vnitra Sovětského svazu. Nejprve pracovala jako laborantka, poté jako vědecká pracovnice. Marininová se zabývala studiem osobnosti zločinců s psychickými anomáliemi a také zločinců, kteří se opakovaně dopouštěli trestných činů. Později se zaměřovala na analýzu a prognózu kriminality. Alexandra Marininová napsala více než 30 odborných prací, jednou z nich je např. *Crime and Crime Prevention in Moscow*.

Marininová v roce 1998 ukončila svou policejní kariéru. Svou literární činnost zahájila však již v roce 1991, kdy byla v časopise *Миллиция* (vl. překlad *Policie*) zveřejněna povídka *Шестикрылый серафим* (*Šestikřídlý serafín*), kterou napsala společně se svým kolegou A.Gorkinem.

Roku 1992 spisovatelka vydala cyklus detektivních románů, ve kterých vystupuje policejní detektivní hrdinka Moskevské vyšetřovací služby Anastasia Kamenská. Marininová

¹⁴ ABAŠEVA, O. *Kursovaia rabota: Tvorčestvo Aleksandry Marininoj, kak primer "ženskogo detektiva" v paradigme sovremennoj masovoj literatury*. Perm, 2012. Permskij gosudarstvennyj pedagogičeskij universitet. Vedoucí práce Abaševa M. P.

¹⁵ ČERNJAK, M. A. *Massovaja literatura 20 věka: učebnoje posobie: Ženskij detektiv: Tvorčestvo A. Marininoj i vektory razvitija žanra*. Flinta, 2009.

napsala také spoustu prozaických děl různých žánrů, např. rodinnou ságu *Тот, кто знает* (vl. překlad *Ten, kdo ví*), ale také několik divadelních her. Její díla jsou překládána do mnoha jazyků a jsou publikována ve více než 25 zemích světa.

Alexandra Marininová byla v roce 1995 oceněna za nejlepší dílo pojednávající o práci ruské policie. Dále jí byla v roce 1998 udělena cena *Писатель года* (vl. překlad *Spisovatel roku*) a je nositelem ceny časopisu *Огонек* (vl. překlad *Ohníček*) v nominaci *Успех года* (vl. překlad *Úspěch roku*). Kromě toho jí byla v roce 2005 udělena národní cena *Олимпия* (vl. překlad *Olympia*), kterou bývají v Rusku oceňovány úspěšné ženy.¹⁶

Její knihy se staly předlohou pro televizní seriál *Каменская* (vl. překlad *Kamenská*), který se začal pro ruskojazyčné diváky vysílat od konce roku 1999 a režíroval jej Jurij Moroz. Seriál byl vysílán nejen v Rusku, ale také v evropských zemích. V současné době bylo natočeno celkem šest sérií.

Zajímavostí je také například to, že Darja Doncova propůjčuje jméno Marininové svým postavám.¹⁷

Navzdory tomu, že se Alexandře Marininové podařilo v Rusku získat značné množství ocenění za její tvůrčí činnost a úspěch, najdeme na českém knižním trhu poměrně málo jejích děl přeložených do češtiny. České překlady spisovatelčiných knih u nás byly poprvé vydány v roce 2000 a jsou s nimi spojena jména Julie Salcherová (*Игра на чужом поле* v překladu *Hra na protivníkově hřišti*, *Смерть раду смерти* v překladu *Smyčka smrti*) a Jiří Matas (*Украденный сон* v překladu *Zcizený sen*). Poslední, čtvrtou, knihou v českém překladu je *Убийца поневоле* (v překladu *Vrahem proti své vůli*). Překladaatele posledního titulu se nám však nepodařilo dohledat. Ve všech těchto případech byly překlady opublikovány nakladatelstvím Humanitarian Technologies, s. r. o. v edici Bonguard. Od roku 2001 u nás nové překlady nevznikaly.

¹⁶ Alexandra Marinina: Ob avtore. In: *Eksmo* [online]. Moskva [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://eksmo.ru/authors/marinina-aleksandra-ID9638/>.

¹⁷ ČERNJAK, M. A. Massovaja literatura 20 věka: učebnoje posobie: Ženskij detektiv: Tvorčestvo A. Marininoj i vektory razvitija žanra. Flinta, 2009.

3.3 TVORBA V RÁMCI ŽENSKÉ LITERATURY

V této podkapitole se zaměříme na tzv. ženskou literaturu. Nastíníme si počátky feministické tvorby a poté se budeme věnovat ženské literatuře na ruském území.

V roce 1945 byla v Paříži poprvé uvedena divadelní hra *Les Bouches inutiles* francouzské autorky a feministky Simone de Beauvoirové. V této hře autorka poukazovala na postavení žen a mužů ve společnosti, na to, že ženy jsou upozadřovány, kdežto mužům je přisuzována větší moc a lepší schopnosti. *Les Bouches inutiles* v podstatě představovala průzkum tehdejších počátků feminismu a vyvolala otázky pro pozdější moderní a postmoderní kulturu.¹⁸

Alexandra Marininová je autorka, jejíž tvorbu řadíme k *ženské literatuře*, tedy ke zvláštnímu druhu literární tvorby, v níž je jak autorka, tak hlavní postava žena. Nejčastějším žánrem ženské literatury je *detektivní román*. V šedesátých letech 20. století mezi autory ruských detektivek výrazně převažovali autoři mužského pohlaví a stejně tak byli jejich čtenáři muži. V ruskojazyčném prostředí se ženská detektivka objevuje od poloviny devadesátých let 20. století.

Na ruském trhu se zpočátku objevovaly ženské detektivky jen v podobě překladů. Za první ruskou ženskou autorku je považována právě Alexandra Marininová, vlastním jménem Marina Alexejevová. Popularita detektivek na ruském území stoupala v polovině 20. století, a to vlivem různých sociálních a kulturních procesů dané doby. Hlavní hrdina zde vystupuje jako představitel toho, jak si lidé představují ruskou společnost. Protagonistka Alexandry Marininové, Anastasia Kamenská, tak zobrazuje nový typ moderní ženy počátku nového století. Nast'ia Kamenská disponuje vlastnostmi, které jsou běžně spojovány spíše s muži – má analytické myšlení, odpovídá stručně a jasně, zároveň vystupuje jako silná a nezávislá žena plnící si své sny.

Hrdinové policejního románu představují rodinný model – pomáhají jeden druhému a společnými silami se snaží dosáhnout jednoho cíle. V roli „otce“ zde vystupuje nadřizený,

¹⁸ FICHERA, V. M. Simone de Beauvoir and "The Woman Question": *Les Bouches inutiles*. Yale University Press [online]. 1986, (72), 50-55 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2930226>.

spolupracovníci zase přebírají roli „bratrů“. Mužská láska zde není vyvolána sexuální přitažlivostí hrdinky, ale naopak vlastnostmi a schopnostmi protagonistky.¹⁹

3.4 SPECIFIKA TVORBY

Alexandra Marininová je v současnosti jednou z předních autorů ruské detektivky. Podle Černjavské se její tvorba podstatně odlišuje od klasických detektivek, jelikož se autorka zaměřuje na průběh vyšetřování a psychologii postav, samotné vyřešení problému je pro ni druhořadé. Kromě toho mohou být vyřešené případy následně předány dalším orgánům (např. soudu nebo prokuratuře). Dalším rozdílem je také to, že hrdinové detektivek Marininové jsou pracovníky policie a neuzavírají manželství. Pokud v příběhu dojde k mužské náklonnosti směrem k Nasti, nesetkáme se zde s erotickými scénami, ale naopak s analyzováním situace a pocitů.²⁰ Tuto situaci můžeme spatřit např. i v námi překládané pasáži díla *Shoda okolností*:

Po práci si Nastja jako obvykle všechno sesumírovala. „No tak, holka,“ řekla si, „podíváme se, co všechno z toho všerejška plyne. Zaprvé: když o tebe muž projeví zájem na základě tvé snahy, není to zneklidňující, nebo jak řekl Dima, neznepokojuje to. Člověk má pak pocit uspokojení jako z dobře odvedené práce. Zadruhé: zájem, který projevil Zacharov, byl vyvolán krásnou novinářkou a nejspíš nemá s Nastjou jako takovou nic společného.“

Marininová se ve svých dílech zaměřuje především na dopady kriminálního chování, a tudíž pro ni není vražda jako taková na prvním místě. Stejně tak se v jejich románech nevyskytuje násilí nebo krvavé scény.

Knihu *Shoda okolností* napsala Marininová v roce 1992 a poprvé se v ní objevuje hrdinka Anastasija Kamenská, úspěšná vyšetřovatelka, kterou autorka do svých knih zařazuje i v příštích sériích. Vznikají tedy cykly v čele s touto hrdinkou, která je jejich součástí a až po roce 2000 se Kamenská přesouvá do pozadí a je nahrazována policistou Igorem Dorošinem,

¹⁹ BERNAT, A. Obraz ženštiny-syščika v detektivach A. Marininoj i D. Doncovoj. Issledovanija molodych učonych. Vratislav, 2019, 6(14).

²⁰ ČERNJAVSKAJA, Ju. O. K žanrovomu opreděleniju detektivov A. Marininoj. In: *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. 8. Tomsk, 2006, s. 99-105. ISBN 77-9487.

který je na rozdíl od ní citlivější a emotivnější. Marininová vrací Kamenskou zpět až v roce 2010, kdy už protagonistka odchází do penze.²¹

Marininová ze své vlastní zkušenosti neshledává mnoho zajímavého na samotném zločinu, a proto se ve svých knihách orientuje spíše na postavy, na jejich osudy, myšlenky, motivy. Pavel Basinskij, ruský spisovatel a literární kritik, vidí sílu jejích knih v její hrdince Nasti Kamenské, která jako by odrážela život samotné autorky.²²

Autorka v knize *Shoda okolností* používá bohatý jazyk, jenž zahrnuje nejen květnatou slovní zásobu, ale také užívání značného množství frazeologismů a ustálených slovních spojení. Kromě toho v její tvorbě nalezneme také okazionalizmy ozvláštňující text. Vzhledem k tomu, že Marininová ve své profesní činnosti zabývala kriminalitou, má zde hojně zastoupení také policejní lexika. Převažují dlouhá větná souvětí, která např. pro českého čtenáře může představovat nutnost jejich rozčlenění při překladu. Na druhou stranu se nesetkáváme s dlouhými popisnými pasážemi, a tudíž děj přirozeně plyne.

3.6 ROLE ANASTASIE KAMENSKÉ

Anastasia Kamenská, protagonistka Marininové, se snaží plnit si svou práci bez překračování svých schopností a povinností. Ne vždy se jí to však daří a její činnost tak zasahuje i např. do mezilidských vztahů (v knize *Cmnuucm* se snaží usmířit otce a syna), ačkoliv do role „vyššího soudce“ nestaví. Nast’a lidí nesoudí. Chová se vždy tak, jak situace vyžaduje – když dostane od svého nadřízeného úkol, vyplní ho, jak nejlépe to jde, i když třeba s něčím nesouhlasí. Svě práci je plně oddaná. Stejně tak je nositelkou svého jména, resp. příjmení – Kamenská. Často je kritizována za svou chladnost a přehnanou racionalitu, s čímž se přibližuje postavám z klasických detektivek.

Zajímavé je také to, že Nast’a Kamenská, stejně jako ostatní hrdinky ženských románů, bývá zobrazována jako jediná ženská postava mezi zbylými mužskými postavami vystupujícími v knize. Ona sama ani její kolegyně nepochybují o jejích schopnostech, naopak si jí váží a cení ji. Muži, kteří se nacházejí v jejím okolí, jsou ve srovnání s ní vždy slabší, a to

²¹ ABAŠEVA, O. *Kursovaia rabota: Tvorčestvo Aleksandry Marininoj, kak primer "ženskogo detektiva" v paradigme sovremennoj masovoj literatury*. Perm, 2012. Permskij gosudarstvennyj pedagogičeskij universitet. Vedoucí práce Abaševa M. P.

²² ČERNJAK, M. A. *Massovaja literatura 20 věka: učebnoje posobie: Ženskij detektiv: Tvorčestvo A. Marininoj i vektory razvitija žanra*. Flinta, 2009.

ať už po morální stránce nebo intelektuální – právě to ji zároveň odlišuje od svého okolí. Navíc jsou pro ni typické vlastnosti, které se zdají být výhradně mužskými – úspěch v kariéře, autorita. Nast'ja se nemaluje ani nevyzdvihuje svou ženskost.

V detektivkách, ve kterých vystupuje Anastasia Kamenská, přebírá roli ženy či matky její partner, jenž se stará o domácnost a stará se také o Nast'ju. Lze říct, že určitý způsob chování, které bychom mohli typicky přisuzovat spíše ženám, zde nacházíme i u ostatních mužů, jejich kolegů.²³

3.6 DĚJ KNIHY SHODA OKOLNOSTÍ

Hlavní hrdinka knihy, Anastasia Kamenská, vyšetřuje spolu s detektivním týmem případ vraždy Iriny Filatovové.

Důležitou úlohu zde hraje také Pavlov, který se ji snaží obelstít, aby se zbavil obvinění. Anastasia si kvůli své bezpečnosti bere dovolenou, ve skutečnosti se však jen začne vydávat za Larisu Lebeděvovou. Jako novinářka se setkává s Pavlovem a získává informace o jeho disertační práci a údajné milence Irině. Díky informacím, které Larisa zjišťuje od Pavlova a Rudnika, vyšetřovatelé dospívají k rozhodnutí, že oba zmínění mají s vraždou něco společného.

Aby vyšetřování případu pokročilo, dává Larisa Pavlovovi najevo, že o něm ví více, než on sám tuší. Předává mu obálku s titulní stranou monografie, jejíž obsah vydával za svou disertační práci. Po několika dnech se oba setkávají v restauraci, kde si vyjasňují, že Larisa není ta, za koho se vydává, a že má cenný materiál, který mu může prodat.

Pavlov znovu kontaktuje vraha, tentokrát kvůli vraždě Larisy. Tu vrahovi nenápadně ukazuje během jejich další schůzky v restauraci. Ačkoliv si je Gal vědom, že není bezpečné vracet se do Moskvy, aby znovu zabíjel, nemá na vybranou. Brzy se objevuje v Larisině bytě, kde zůstává až do druhého dne. Nast'ja alias Larisa ví, kdo je ten neznámý muž, každopádně i přesto zůstává statečná a snaží se napomoci získat co nejvíce informací pro své kolegy, kteří byt odposlouchávají.

²³ ČЕРНАВСКАЯ, Ю. О. К жанровому определению детektivов А. Марининой. In: *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. 8. Tomsk, 2006.

Ráno ji Gal odváží na chatu, kde se mají sejít také s Pavlovem. Nast'á tuší, že ji tam Gal plánuje zabít, a proto vymýšlí, jak se zachránit. Díky její rafinovanosti a také pomoci bývalého vězně Dormana se vyšetřovatelům podaří Gala i Pavlova dopadnout, a přitom naplnit jejich cíl získat informace o tom, jak funguje systém profesionálních vrahů.

4. VLASTNÍ PŘEKLAD

Kapitola 8

A dalším úkolem Nasti Kamenské bylo připravit se na nadcházející schůzku s Pavlovem. Musí už na ni mít hotový článek s návrhem, jak bojovat proti korupci. Cílem této schůzky je, aby Pavlov zavolał Rudnikovi, a ten se setkal s novinářkou Lebeděvovou. Právě na tom Nast' a pracovala až do pozdního večera. Při své práci nahlížela do monografie Filatovové, která byla zcela totožná s Pavlovovu disertací a nemusela tak kvůli tomu sedět v knihovně. Když dopsala článek, kriticky prohlédla svůj šatník a rozhodla se pro tmavě modrý overal z tenké syntetiky. Letos už overaly samozřejmě nebyly v módě, a vzhledem k tomu, jak je teď horko, jí v tom nebude zrovna nejpohodlněji, zato se ale taková látka dobře pere. Nast' a si sundala župan a šla do kuchyně, kde si ještě několikrát opakovala scénář. Vedla si dobře. Pro případ, že by Pavlov nebyl dostatečně pozorný, si nachystala do zásoby ještě pár variant, které bude moct případně použít.

Po práci si Nast' a jako obvykle všechno sesumírovala. „No tak, holka,“ řekla si, „podíváme se, co všechno z toho včerejška plyne. Zaprvé: když o tebe muž projeví zájem na základě tvé snahy, není to zneklidňující, nebo jak řekl Dima, neznepokojuje to. Člověk má pak pocit uspokojení jako z dobře odvedené práce. Zadruhé: zájem, který projevil Zacharov, byl vyvolán krásnou novinářkou a nejspíš nemá s Nast' ou jako takovou nic společného.“ Věděla to moc dobře, ale Dima ji zastihl ve chvíli, kdy byla radostí bez sebe, že vyřešila těžký úkol. „Tak to by bylo. Teď město N. Trpělivý a zvědavý Docenko dokázal z Antona „vydolovat“ okolo tří desítek příjmení vyšetřovaných lidí, ale ani jedno z nich se mu nepozdávalo. Podle Antona se v podstatě jednalo o hospodářskou kriminalitu, tedy krádež, zpronevěru, úplatkářství a jen několik trestních činů proti veřejnému pořádku. Kdo ví, jestli je na tom seznamu taky Rudnik. Anton o něm nemluvil. Jen jestli...“

Nast' a popadla sluchátko. Jen málokdy měla štěstí, ale zrovna dneska ano. Anton byl na návštěvě u Docenka.

„Rudnik?“ zeptal se znovu. „Byl. Určitě byl. Paragraf sto dvacet odstavec dva.“

„Jaký?!“ Nast' a málem upustila telefon.

„Sto dvacet. Pamatuji si to jen díky tomu, že je to ojedinělý případ, a v těch materiálech je vlastně jediný. Ještě mě tehdy napadlo, že je to jmenovec našeho vedoucího z tiskárny. Ne, celé jméno si samozřejmě nepamatuju.“

Jde o jmenovce? Příbuzného? Nebo je snad sám Boris Vasiljevič Rudnik milovník nezletilých holčiček? Do háje, to je teda situace. Kéž by to byl jen jmenovec. Ale co když není? Pak po Pavlovovi nemůžeme chtít nic, co by se týkalo Rudnika. Musíme přepsat celý scénář. Ach jo, pokud je to ten stejný Rudnik, tak je to k ničemu! Tedy k případu Filatovové se to hodí, ale k boji proti Kovalevovi moc ne. Pokud se jedná o toho stejného Rudnika a Pavlov si všimne, že se okolo něj Lebeděvová motá, tak se vyleká. My ho ale znepokojovat nemůžeme. Jestli máme nechat Rudnika na pokoji, budeme si muset o Kovalevovi najít jiný zdroj informací a zase ztratíme čas. Budeme muset s Pavlovem jednat narovinu...

„Vy už to máte?“ neskryval Pavlov svůj obdiv, když listoval rozhovorem, jež přinesla novinářka. „Pracujete velmi rychle, Lariso. Krásná žena by se měla šetřit,“ dodal záludně.

„Já se šetřit nemůžu. Když chci vydělávat, musím se umět otáčet.“

Pavlov měl pocit, že to řekla podrážděně a suše. Obecně dnes byla Larisa jiná, z nějakého důvodu byla nespokojená, a pořád se ustaraně dívala na hodinky. Vypadá to, že jen čeká, až bude moct vyskočit a odejít. Ale Alexandr Jevgenjevič se tak lehce nevzdával. Až moc dobře si pamatoval, jaká byla před necelými dvěma dny, v sobotu. Ne, v takovém stavu ji přece nemůže nechat odejít.

„Co je s vámi, Lariso?“ zeptal se jemně. „Co vás rozrušilo?“

Předstírala, že neslyší, aby se vyhnula odpovědi.

„Přečtěte si prosím ten text, Alexandře Jevgenjeviči. Jestli s ním budete spokojen, vydáme ho za dva týdny.“

„A když mi na něm bude něco vadit? Předěláte to a zase ke mně přijdete? Nebo tu práci zahodíte?“

Kouřila bez vyřknutí jediného slova a působila velmi netrpělivě. Pavlov se zvednul ze svého místa, přistoupil k přístavnému stolku, za kterým seděla Larisa, přisunul si židli a sedl si vedle ní. Vzal ji jemně za ruku a tiše řekl:

„Lariso, musíte pochopit, že nechci, abychom se dnes viděli naposledy. Na tom, co chci já, ale tolik nesejde, rozhodujete o tom vy. A jestli se rozhodnete, že se už víckrát nevidíme, tak

nemůžu dopustit, abychom se rozloučili takto. Tak chladně, formálně, oba nespokojeni. Snad souhlasíte, že nemáme důvod se na sebe zlobit.“

Larisa nechala jeho ruku na své, vzhlédla k němu svými tmavými očima a hořce se ušklíbala.

„Přála bych si, abyste měl pravdu, ale bohužel nemáte.“

„Jak to myslíte?“

„Já nejsem ta, kdo rozhoduje. K tomu rozhodnutí jsem nucena a staví mě do takové situace, že nemůžu odporovat.“

Pavlov pochopil, že se mu to chystá říct a podělí se s ním o své starosti, jejich konverzace pak bude mnohem důvěrnější a Larisa obměkne. Rychle si spočítal, co je lepší: zůstat sedět a držet ji za ruku, nebo nabídnout kávu. Opatrně si přitáhl její prsty ke rtům a políbil je.

„Víte co, já vám uvařím kávu a vy mi povyprávíte, jak se jim povedlo dostat vás do situace, kdy nemůžete odmítnout. Třeba se to budu moct naučit.“ Usmál se lstivě.

Ukázalo se, že Larise nařídili sehnat informace o předkongresovém boji v parlamentu, přičemž dali jasně najevo, že informace mají být ve prospěch současného premiéra a zásadně proti jeho konkurentovi. Jak ona, Larisa, člověk od přírody nezávislý, nesnáší, když jí někdo zadá něco takového. Zaprvé je zvyklá psát podle sebe. A zadruhé žila příliš dlouho v zahraničí, do Ruska přijela docela nedávno, a v politických kruzích nikoho nezná. Nešlo jí na rozum, jak ty informace získat. Chystala se to odmítnout, jenže problém je v tom, že zákazníkem nejsou ty noviny, pro které Larisa pracuje, ale úplně jiné. Požádali ji skrze jejího muže, který je na nich závislý, a ten ji velmi prosil, aby do toho šla. Do rozpaků ji obzvlášť uvádí neuvěřitelně vysoký honorář, který jí za to slíbili, ale na druhou stranu ty peníze tolik potřebují...!

„A vy se kvůli tomu trápíte?“ řekl soucitně Pavlov a podal jí šálek kávy.

Larisa mlčky přikývla a do tváře jí spadly prameny kaštanových vlasů. Prudce potřásla hlavou, aby si odhrnula vlasy a podvědomě šklubla rukou. Na tmavě modrou kombinézu jí ukápla káva. Pavlov jasně zaslechl, jak si pro sebe něco zlostně zamumlala, ale nerozuměl ani slovo. Zachytil jen nějaké zvuky vycházející z jejího hrdla. Larisa se kousla do rtu, rychle se podívala zpod obočí, ale Pavlov se tvářil, že si ničeho nevšiml.

„Opařila jste se?“ vrhnul se k ní. „Jak to, že jste tak neopatrná?!“

Vypadalo to, že se Larisa rychle vzpamatovala, vytáhla kapesník a pečlivě jím vysála kávu na overalu.

„To nic, na tmavém to nepůjde vidět, až to zaschne,“ řekla klidně.

„No jo, drahoušku,“ pomyslel si Alexandr Jevgenjevič, „Žila jsi až moc dlouho na Východě v tom svém turkickojazyčném prostředí. Měla jsi sice prvotřídního učitele, ale stačí tě jen nečekaně vyvést z míry, a hned vyjde najevo tvůj skutečný původ. Ty jsi asi taková Lebeděvová jako já Saddám Husajn. Nikdo z novin ti nic nenařizoval. Sbíráš informace pro nějaké businessmany, co stojí za premiérem a odmítají jiného. A možná, že se i jmenuješ Lebeděvová, ale až po svatbě, není to tvoje rodné příjmení. Já to Borisovi ještě osladím! Jen ať vidí, že já své lidi nenechávám ve štychu. Škoda, že si tě nemůžu vzít do postele, když jsi tak krásná! Ale je to nebezpečné. Prokoukl jsem tě včas. Co když to ale riskantní není? No co, uvidíme.“

„Co kdybychom tu skvrnu považovali za to nejhorší, co se vám dnes stalo,“ prohlásil Pavlov okázale. „Protože s tím druhým problémem vám nejspíš můžu pomoci. Mám dlouholetého přítele v parlamentu. Patří k těm, kteří stojí za premiérem, a bojuje s jeho konkurenty. Rád se s vámi sejde, když ho o to požádám.“

Larise se rozzářily oči radostí a na tváři se jí objevil ruměnek.

„Myslíte to vážně, Alexanře Jevgenjeviči? Vy mi s tím opravdu můžete pomoci? A je ten váš přítel dostatečně informovaný? Chápete přece, co potřebuji...“ zarazila se Larisa.

„Chápu,“ řekl Pavlov velmi vážně. „že vás neplatí za to, co si lidé můžou přečíst v jakýchkoliv jiných novinách. Můžete si být jistá, Lariso, že vám doporučuji toho, koho potřebujete. Jmenuje se Rudnik. Neslyšela jste o něm?“

„Ne. A neznáte kromě něj nikoho dalšího?“

„Ujišťuji vás, Lariso, že Rudnik vám bude stačit. On vám toho může říct hodně“, Pavlov přitom zdůraznil poslední slovo. „Nebudete potřebovat nikoho jiného. Tak co, mám mu zavolat?“

„Samozřejmě. Mnohokrát vám děkuji,“ vlídně se usmála Larisa. „To mi spadl přímo balvan ze srdce.“

Poté, co Alexandr Jevgenjevič zavolal Rudnikovi a poslal k němu novinářku, mu zavolal ještě jednou.

„To jsem zase já. Poslouchej, ta holka, kterou jsem k tobě poslal... Zkrátka, můžeš na tom dobře vydělat. Stoprocentně se to dostane za hranice. A ty jsi čistý jako slovo boží. Podle dokladů je to naše novinářka. Takže jí řekni všechno, co víš. Už mě nebaví tahat z ohně kaštany za někoho jiného, jen ať ti za to milionáři zaplatí. A neměj strach, rozuměl jsi?“

Pavlov se opovržlivě zamračil, když si vybavil zdrcený hlas svého společníka. Měkkota! Jen při pomýšlení na něco takového na něj jdou mdloby. Stačilo, aby našel vraha, už tehdy se sotva držel. A když bylo hotovo, skoro se složil. Je už úplně k ničemu. Opravdu potřebuje podpořit, aby se zase duševně vzpružil, trocha štěstí mu neuškodí. Protože jestli bude všechno kolem nanic, tak se, nedej bože, poběží přiznat. Jak se navrch dostanou takové bábovky? Tomu opravdu nerozumím! Zbabělec. Taková blbost. Kdyby jen věděl...

Pavlov se naježil. Ta ničemná Irina měla pravdu jen napůl. Jestli z toho bude průšvih, vždycky se může od policie zdejchnout. Prý kariéra! Kdepak. V tom zbytku se ale mýlila, protože ta druhá část... Ach, radši na to ani nebudu myslet. Jinak mě nenechá naživu. Vždyť jsem se mu zapřísáhl, že po něm v tom městě N nic nezůstalo, všechno je čisté, nikdo na nic nepřijde. A on mi to uvěřil. Ale varoval mě, že jestli se kvůli mně něco stane, zaplatím za to životem. On trestá za podvod a neposlušnost nemilosrdně. Má za sebou tak mocné lidi, až z toho mrazí. Je to mezinárodní narkomafie. Udělala z něj generálního ředitele specializovaného pluku, kde se perou špinavé peníze. Stanovila si dokonce podmínku: v Rusku musíš být čistý jako křišťál, na tvůj pluk nesmí být vržen dokonce ani náznak špatného světla. A on se za to zaručil, ale s tou zárukou je spojeno jeho, Pavlovovo, čestné slovo. Udělal takovou chybu s těmi hloupými složkami! Copak se za ním má jít člověk přiznat? Nedožil by dalšího rána. Tito lidi mají tvrdou disciplínu. Proto i vraha musel hledat skrze Borise, i když si Pavlov uvědomoval, jak je to riskantní. Samozřejmě by to bylo lepší přes něj, ale musel by vysvětlovat, o co jde, a to je jako podepsat si ortel smrti. Ne, ve srovnání s ním není žádný skandál děsivý. Je dobře, že Boris nic neví, ještě by ze strachu běžel na Petrovku. Nebo za ním...

Při té myšlence Alexandr Jevgenjevič najednou ztuhl. „Ale ne,“ – uklidňoval se – „to není možné, Boris ho nezná. On vůbec neví, že je do toho zapletený ještě někdo jiný. Může si myslet, že pro mě nedělá sám, ale neví, kdo je ten další. Ale tomu je to jasné, před ním bych to tajit nemohl. Radši na to nemyslet.“

Konec konců se ještě nic nestalo. Arif byl na pohřbu, slyšel, co si lidi povídali. Není to nebezpečné, všichni si myslí, že ji zabili kvůli milenci. Buď ze žárlivosti, nebo kvůli tam tomu, z Interpolu. Ta naše holubička nebyla žádná jeptiška, tak ať teď makají. Ten milostný románěk se mu povedl, spolkli mu to i s navijákem. A teď přemýšlejí, že jestli se jí povedlo skrýt románěk s ním, pak mohla mít ještě další milence, o kterých nikdo neví. Jen ať si povídají. Největší hrozbou byla ta Kamenská, o ní se přímo šíří legendy. Kdyby se u Iriny válel byť jen jediný dokument, ta bezbarvá myš by ho popadla do zubů. Ale očividně se nic takového nenašlo. Navíc je Kamenská na dovolené. Takže si s tím nemusím dělat starosti. Můžu svobodně dýchat. Zítra zajdu za Gordějevem, zeptám se, jak se mu daří. Jinak bude nápadné, že jsem byl za Kamenskou, dokonce dvakrát, a najednou jsem přestal chodit. Budeme se držet dobrého jména bezútešného vdovce.

Stejně je to zajímavé, jak na mě ta holka jen přišla? Že by snad Arif? Kolikrát jsem se jí ptal, ale neřekla nic. Příjmení si našla podle autoreferátu, jenže to mi došlo až teď. Tehdy, před pěti lety, jsem si neuvědomoval, že se ty autoreferáty rozesílají skoro po celé zemi na všechny právnické fakulty. Přinesl jsem holkám do akademického senátu bonboniéru a láhev koňaku a ony za mě všechno udělaly. Dobře, tak zjistila příjmení, ale jak se dozvěděla o tom zbytku? Přece jen asi od Arifa, nikdo jiný nemá důvod. Ten převít přísahal, že jí nic neřekl, ale jak si to ověřím. Jak se říká: Východ je nevyzpytatelný. Když jsem mu tehdy volal do Baku, žádal jsem ho, aby mi vzal v Moskvě disertaci. A on pořád čekal, až začnu mluvit o penězích, sám se neptal. V jeho hlase bylo slyšet, že nesouhlasí. Ale kdo je, aby mi dával souhlas? Ten jeho průšvih se zlatem se provalil a já jsem ho sotva zachránil před lochem. Je mým věčným dlužníkem. Udělal jsem tehdy dobře, že jsem si od něho nevzal peníze. Měl jsem pocit, že se mi ještě bude hodit. No, a hodil se. Nevěřím mu, opravdu ne, ale nemám se na koho jiného spolehnout. Boris se nepočítá, u něho musím mít oči na stopkách. Těžko se pracuje, když jsou kolem všichni cizí. V oblasti mě znali na každém rohu, mohl jsem všechno vyřešit po telefonu. Ale tady... k čemu jsem potřeboval Moskvu? Proč jsem souhlasil? Já hlupák. Ale copak se mě někdo ptal? Souhlasil jsem, protože mi to přikázal...“

Boris Vasiljevič Rudnik nekladl velký odpor. Nast'á se nestačila divit, jak jí všechno lehce vycházelo, jak jí jen díky tomu nejmenšímu nátlaku rychle povyprávěl všechno, co chtěla slyšet. Asi mu Pavlov ještě jednou zavolal a dal instrukce. Ačkoliv Koblížek upozorňoval na to, že Rudnik bude nervózní, skutečnost předčila všechna očekávání. Nebyla to nervozita nebo rozrušení. Když se Nast'á vracela do svého nového domu, snažila se najít slova, která by

nejlépe vystihla rozpoložení jejího společníka. Deprimovaný – ano, skleslý – ano, ale to ještě není ono... Hlavou jí běžely řádky: „Beznadějný jako cesta na popravu, zítřek už je vám k ničemu.“ Bylo to něco takového. Skutečně, jsou to přesně ta stejná slova. U dobře natočených detektivek člověk se zvědavostí očekává rozuzlení, Rudnik ne. Chce, aby to už skončilo, a je mu jedno jak. On ví, jak to dopadne a pokorně čeká na konec. Nezajímá ho život, protože ví, že ten jeho brzy skončí. Nedoufá. Cítí jen beznadějný, mysl otupující smutek, který člověka zbavuje schopnosti vzdorovat. Nast'a měla občas dojem, že kdyby se zeptala na město N, řekl by jí o něm. Ale neudělala to. Zaprvé jí Koblížek kategoricky zakázal o tom městě mluvit, aby Pavlova nevylekala. A zadruhé jí bylo i bez toho jasné, že se jedná o toho stejného Rudnika spojeného s paragrafem sto dvacet.

S každým dalším dnem Nast'a čím dál víc chápala význam toho, proč Leonid Petrovič, její otčím, upozorňoval na to, jak je svět malý. Nejde jen o to, že se člověk celou dobu potkává se svými blízkými. Daleko složitější byly omezené informační zdroje. Kdyby Pavlov nepracoval na ministerstvu a nebyl by ani u policie, trápili by se teď kvůli nedostatku informací, kterými potřebují vyplnit mezery ve svých hypotézách a domněnkách? To, co se mohla dozvědět Filatovová, by zjistili taky. Určitě věděla kromě těch příjmení ještě něco, ale protože ona sama do města N nejela, znamená to, že jí ty informace někdo sehnal. Někdo z jejich lidí, kdo tam jel na služební cestu. Možná jich bylo dokonce víc a jeli na inspekci. Na ministerstvu by za dvě hodiny zjistili, jestli se taková inspekce konala, kdo tam jel a zda mezi nimi nebyl známý Filatovové. Ale ještě než by ty dvě hodiny uplynuly, by se Pavlov o tom našem zájmu dozvěděl. Inspekce jsou výsadou štábu.

„Dost snění o tom, co by kdyby,“ přerušila sama sebe Nast'a. „Jak řekl Koblížek, budeme pracovat s tím, co máme. Zkusíme přijít na další kousek skládačky.“

Když přišla domů, začala ze sebe smývat Larisu Lebeděvovou a neustále u toho přemýšlela. Včera se zasekla na tom, že se Pavlov něčeho k smrti bojí. Nebo někoho. A Filatovová o tom neměla ani tušení. Navážeme odtud. Rudnika se Pavlov nebojí, to je zřejmé. A taky je zřejmé, že Rudnik je namočený v té vraždě a poslušně čeká na odhalení. Pokud existuje někdo nebezpečnější, a tedy mocnější, tak proč se Pavlov spojil s Rudnikem, aby odstranili Filatovovou, a ne s tím všemohoucím neznámým? Odpověď byla natolik jednoduchá, že se Nast'a neubránila úsměvu.

Viktor Alexejevič Gordějev se odtrhnul od papírů, které před ním ležely na pracovním stole. No, na to, aby si to s Kovalevem srozumitelně vysvětlili, to stačí. Gordějev si povzdechnul, uložil materiály do složky, a když je zamykal do sejfů, spokojeně se usmál.

Za půl hodiny k němu do kanceláře přišli Docenko, Larcev, Korotkov, Selujanov a Dmitrij Zacharov.

„Přišel zlomový okamžik,“ začal plukovník. „V kauze Filatovová máme ukončenou teoretickou část/teorii/hypotézu. Zřejmě víme, proč byla zavražděna. Jsme si jisti, že to byla nájemná vražda a myslíme si, že objednavatelem nebo, chcete-li, iniciátorem vraždy byl Alexandr Jevgenjevič Pavlov. Je mezi vámi někdo, kdo si myslí něco jiného?“

Gordějev přešel pohledem všechny přítomné.

„Dobře, budeme pokračovat. Možnosti, jak ověřit naše teoretické poznatky, jsou velmi omezené. Zatím máme jen domněnky a několik nepřímých, zdůrazňuji, nepřímých, důkazů. Máme k dispozici dva identické texty a očividně lživou výpověď plukovníka Pavlova. A na tom, jak chápete, nemůžeme stavět obvinění. Kromě toho není vyloučeno, že se všichni pleteme a Pavlov nemá s vraždou Filatovové nic společného. Nicméně hypotéza je, jak jsem už řekl, uzavřená, a přecházíme k praxi. Jejím cílem je pokusit se vylákat nájemného vraha z nory. Nijak jinak ho nenajdeme. Podle jeho chování soudím, že se nejedná o náhodného vraha, ke kterému někdo poběží kvůli rvačkám mezi zločinci. Je to člověk, který je spolehlivě chráněný dobře promyšleným bezpečnostním systémem. A jestli se dokonce stane zázrak a Pavlov nám dá kontakt, přes který se s vrahem spojil, nedostaneme se dál než po první článek. Ostatní články se okamžitě rozjedou, a my nikdy konec tohoto řetězce nenajdeme. Souhlasí s tím všichni?“

A zase všichni mlčeli.

„Naskytla se nám jedinečná příležitost dopadnout vraha pracujícího pro vyšší vrstvy. Tohle jsme tu ještě neměli, takže se v tomto případě nemůžeme pochlubit žádnými zkušenostmi. Je tu mimořádně velké riziko, že uděláme chybu a mimořádně malá šance, že dosáhneme úspěchu. Chci, abyste to všichni měli na paměti.“

Viktor Alexejevič ztichl, ze zvyku si strčil konce brýlí k zubům a zamyslel se. Najednou se lstivě ušklíbnul a zeptal se:

„Kdo z vás je tady vášnivý rybář?“

Ta otázka byla natolik nečekaná, tak velmi vybočovala z tématu rozhovoru, že se operativci ani neusmáli.

„Já,“ ozval se po krátké odmlce Kolja Selujanov.

„Ach, vy mladá generace,“ povzdechl si z legrace Gordějev, „nechápete prosté potěšení. No, a víte aspoň, jaký je rozdíl mezi třpytkou a karasem?“

Všichni, už uvolněni, najednou přikývli.

„No tak. V případě Kovaleva jsme použili Kamenskou jako třpytku, na kterou se nejdřív chytil Pavlov, a potom s jeho příhrávkou i Rudnik. A my teď uděláme to, co se v rybářském světě neděje - uděláme z umělé návnady živou. Vaším úkolem je zajistit maximální kontrolu nad situací. Pavlov pracuje ve štábu našeho ministerstva, proto nemáme právo ho vyšetřovat. Myslím tím, že se nemůžeme obracet na odpovídající službu, ale budeme to muset dělat sami. Nezapomeňte, že sem Pavlov chodil a může se tu kdykoliv znovu objevit. Mohl vidět tvář každého z vás a zapamatovat si ji. Zacharove?“ Gordějev tázavě pohlédl na Dimu.

„Provedeme, Viktore Alexejeviči. Kamarádi ještě jsou ještě pořád tady,“ ozval se Dima.

„Dobře. Potřebujeme Pavlovovu podrobnou psychologickou charakteristiku a jeho způsob myšlení. Larceve?“ plukovník vrhl pohled na Volod'u, který byl proslulý schopností rozumět lidem, za což si ho kolegové vážili a, nutno poznamenat, využívali jeho talent zcela bezostyšně.

„Zítرا ráno to budete mít,“ řekl Larcev.

Gordějev odmítavě zakroutil hlavou.

„Dnes večer. Zhruba do devíti, ne později,“ odsekl kategoricky.

Volod'a rezignovaně vzdychl.

„Mám pro vás ještě jeden úkol – sestavit identitu novinářky Lebeděvové. Tady bychom neměli udělat žádné kopance, Korotkove.“

Jura mlčky kývl.

„A poslední věc. V našem schématu je jedna trhlina – Boris Vasiljevič Rudnik. Předpokládáme, že Pavlov organizoval vraždu Filatovové přes něj. Jestli se bude historie opakovat a Pavlov se pokusí najít vraha bez Rudnika, celý náš plán se zhroutí. Rudnik je nervózní. Jak by řekli psychiatři, je to neurotik. Když půjde po řetězci, bude to nápadné

a spustí se bezpečnostní systém. Vraha nenajde. Tím pádem nedosáhneme našeho cíle. My potřebujeme, aby se Pavlov na Rudnika neobrátil. Ale to nemůžeme ovlivnit. Zbývá jen doufat, že Pavlov bude myslet jako my. Neodvází se děsit Rudnika druhou vraždou.

Schůzka u plukovníka Gordějeva trvala ještě půldruhé hodiny. Když si Viktor Alexejevič propustil všechny pracovníky, ještě znovu promyslel všechny detaily. Zdá se, že udělali všechno možné, nic nevynechali. Ale riziko je vysoké, velmi vysoké. Celá operace je postavena na domněnkách, na analýze, kterou udělala Kamenská. Ta má samozřejmě pod čepicí, ale nemůžeme vyloučit, že udělá chybu.

Vzpomněl si, jak ho nedávno Pavlov navštívil. Tehdy byl jejich plán operace ještě v zárodku, nic nebylo jasné, ale Viktor Alexejevič přece udělal první krok. Řekl Pavlovovi, že našli svědka, který viděl vraha vycházet z domu, kde žila Filatovová, takže teď mají k dispozici popis zločince. To mělo sehrát svou úlohu, pokud byly jejich předpoklady správné. Pokud byly správné... A když ne?

Gordějev si sedl k telefonu a vytočil číslo. V duchu si vyčetl, že využívá dobrého vztahu s člověkem, který mu pomáhá „odlišovat pravdu od skutečnosti“. Od doby, kdy byla Filatovová zavražděna, mu už volá potřetí, dřív o sobě nedal vědět několik měsíců. To od něj není hezké.

„Tak co vaše zdraví, Stěpane Ignatjeviči?“ zeptal se směle, když na druhém konci telefonu ozval hlas.

„Je vidět, že tě to dost vzalo, Viťušo,“ rozlehl se skřípavý stařecký smích. „Nenecháš mě ani v klidu umřít. Co se zase semlelo?“

„Dejte pokoj, Stěpane Ignatjeviči, nic se neselelo, chtěl jsem si jen popovídat,“ zalhal Gordějev a s hrůzou pocítil, že se červená.

„A co, budeš se mnou mluvit jen po telefonu nebo se zastavíš na čaj?“ zajímal se zálučně Stěpan Ignatjevič.

„Zastavím se na čaj, jestli mi ho uvaříte.“

„Tak na čaj? Uvařím, proč by ne. No co, mám na něj postavit nebo se staviš až jindy?“

„Postavte,“ řekl rozhodně Gordějev a podíval se na hodinky. „Hned přijedu.“

Stěpan Ignatjevič Golubovič byl kdysi Gordějevovým učitelem, jeho rádcem i andělem strážným. Nebylo mu ještě ani osmdesát, jeho srdce ne že zlobilo, ono přímo vyvádělo. Občas si i nohy dělaly, co chtěly a ruce se mu třáslly. Žil sám v útulném pokoji velkého komunálního bytu, jaké ještě zůstaly v centru Moskvy. Golubovič měl starostlivé děti, zetě a snachy, kteří mu projevovali úctu a milující vnuky. Stařík s nimi ale za žádnou cenu nechtěl bydlet, byť ho o to neustále prosili. Dá se to i pochopit, jeho děti žily se svými rodinami daleko od centra, neměly čas, aby svého otce navštěvovaly často, a styděly se, že ho navštěvují málo. Trápily se kvůli němu, opravdu ho milovaly. Stěpan Ignatjevič byl svou povahou přizpůsobivý, a kdyby se přestěhoval k synům nebo dcerám, všichni by si oddechli. Ale on byl neoblomný.

„Já si na vaše pravidla nezvyknu,“ říkal, „a vy mi zase budete překážet.“

V čem by mu děti a vnukové překáželi, to nikdo nevěděl a sám Golubovič to nikdy nevysvětlil.

Cestou ke Golubovičovi koupil Viktor Alexejevič ve stánku několik čokoládových tyčinek Mars a Snickers. Věděl, jak potěšit mrzutého staříka, který se se svou znamenitou pamětí a jasnou myslí ve svých gastronomických slabostech, jak se říká, vracel zpátky do dětství.

Když se Gordějev alias Koblížek pomalu procházel po létem rozžhaveným ulicím, v duchu děkoval osudu za to, že existuje takový Stěpan Ignatjevič, který nejenže ví všechno možné, ale taky napoví, kde a jak zjistit to, co on sám neví. Když se na něj Gordějev obrátil ohledně Kovaleva a Vinogradova, stařík řekl:

„Pamatuješ, Viťuško, jak jsem tě kdysi prosil o pomoc jednomu člověku s bydlištěm? Byl jsem tehdy už v důchodu, a ten člověk se teprve vrátil z lochu. Pomohl jsi a já jsem ti za to vděčný. Ale ten dotyčný je ti samozřejmě vděčný ještě víc. Promiň, netajil jsem před ním, od koho konkrétně měl protekci. Má skvělou paměť a umí ocenit dobro. No, teď pracuje v hospodě, kde se docela často poflakuje řidiči služebních aut. Sklízí tam sklenice a umývá je. Zkrátka pro návštěvníky tam není důležitý. Myslím, že tam slyší hodně zajímavých věcí. Řidič je přece pro svého šéfa taky nepodstatný. Nemusí se před ním vůbec stydět ukazovat svou skutečnou náladu a může si před ním otevřít pusku na špacír. Zajdi za ním a řekni, že jsi Gordějev a že ho pozdravuju. Běž, neváhej. Vyplatí se to.“

Skutečně se to vyplatilo. Ale dnes šel Viktor Alexejevič za Golubovičem s otázkou záludnou jako odraz slunečních paprsků na vodě. Ale jestli na tu otázku nedostane odpověď od Stěpana Ignatjeviče, pomyslel si Gordějev, tak už nikde. Golubovič byl vskutku bezednou studnicí

informací, ale zdroje, odkud je čerpal, byly velmi specifické. Kdysi, před mnoha lety, se zeptal Gordějeva:

„Chodí k tobě často tvoji „bývalí“ s flaškou koňaku, když je pustí z basy?“

„Občas ano,“ usmál se tehdy Koblížek.

„Tak vidíš. Kdyby se to nedělo, neseděl bys teď u mě a nepil čaj. Protože kdyby to tak nebylo, byl bys špatný kriminalista a neměli bychom spolu o čem mluvit. A pokud za tebou lidi chodí, znamená to, že jsem tě netrénoval a neučil o životě zbytečně. Za mnou taky chodí. Jenže já pracuju u policie mnohem déle než ty, takže jsem i dopadl a zavřel víc lidí, proto za mnou chodí častěji. Tak je to ale prozatím. Až odejdu do důchodu, nikdo mě nebude potřebovat, a ty budeš starý a zkušený, takže budou chodit častěji k tobě než ke mně.“

Ale Golubovič se pletl. Buď podceňoval lidi, nebo byl snad opravdu znamenitý člověk, ale i po jeho odchodu do penze k němu chodili jeho „bývalí“...

Sotva se Gordějev dotkl zvonku, Stěpan Ignatjevič otevřel dveře. Plukovníkovi až srdce zanaříkalo. Pochopil, jak stařík teskní, jak čeká, až k němu někdo přijde, jak je rád za každého hosta, dokonce i když za ním nepřišel jen tak, ale pracovně.

„Objevil ses tu rychle,“ zabručel Golubovič se skrytým posměškem. „A ať tě ani nenapadne mi lhát, že jsi přišel jen tak. Neurazím se. Možná je mi příjemnější, když za mnou někdo přijde pracovně. Znamená to, že jsem ještě potřebný, že jsem k něčemu. A až mě začnou navštěvovat z lítosti nebo z vděku, pak nebudu mít důvod dál žít, budu na obtíž.“

Golubovič přinesl čajník z kuchyně a pečlivě si přitom dával pozor na každý detail, spařil čaj a nalil ho do hrnků.

„Tak, Viťuško, povídej. Netrap staříka.“

Opatrně otevřel obal, ukouzl si tyčinku a připravil se k poslechu.

„Stěpane Ignatjeviči, povězte mi o nájemných vrazích. Ne o těch současných, kteří mají pistole a jiné bouchačky, ale o těch druhých... No, chápete.“

„Podívej...“ Golubovič zamyšleně sevřel rty. „Skoro nic o nich nevím. Ale to je taky pochopitelné. Kdyby se o nich hodně vědělo, neexistovali by. Všichni to jsou odborníci na nešťastné náhody. Nebo to aspoň dělají tak, aby to vypadalo jako přirozená smrt, pokud už na to má dotyčný věk nebo je nějak nemocný. Zkrátka pracují tak čistě, že se proti nim prakticky

nikdy nezahájí trestní řízení. Proto je nikdo nehledá. Nikdo ani neví, jak se doopravdy jmenují, jen jejich přezdívky.“

„Myslíte, že jich je hodně?“

„Ale kdepak,“ máchl stařík rukou. „Spočítáš na prstech, kolik jich u nás je. Jsou to prvotřídní profesionálové. Co vím, tak jednomu v Rostově se říká Burjat. Dál je někde v Přímořském kraji v okolí Chabarovsku Chirurg. Pak je ještě, snad si pamatuji dobře, náš moskevský Cardin. V Soči je Black. Na nikoho dalšího si nevzpomenu. Je možné, že jsou ještě nějakí další, ale nebude jich víc než deset. To je jisté.“

„A oni jsou odborníci na všechno?“

„No, jak kdo. Třeba Burjat se rád hraje s technikou, proto zaviňuje autonehody. Je to jeho koníček. Chirurg má rád moře a lázně. Volají ho, když je potřeba způsobit nehodu na vodě. Říkají mu zkušený potápěč. A Gal, ten naopak nemá rád veřejnost, pracuje spíše v domech a bytech. O Italovi se říká, že se zaměřuje na otravu jídlem. Cardin a ten ze Soči, jak se jmenuje... Black, ti jsou univerzální. Jednají podle situace, proto jsou nejdražší.“

„Co myslíte, Stěpane Ignatjeviči, kdo by mohl zorganizovat vraždu elektrickým proudem?“

„Prakticky kdokoliv z nich, snad kromě Chirurga. I když mluvíme o tom, že se na něco specializují, tak to přece neznamená, že pracují jen takto. Zaprvé tak jednají nejčastěji, ale ne vždycky. A zadruhé jsem ti nevyjmenoval všechny. Viťuško, vím sice víc než ty, ale nejsem pán Bůh. A mé informace mohou být nepřesné nebo neúplné. Řekl bych, že jsou dobré tak pro obecný přehled.“

„Rozumím, Stěpane Ignatjeviči. Děkuji vám.“

Gordějev si všiml, jak při těch slovech starému Golubovičovi bolestně cukly tváře. Když se řekne „děkuji vám“, znamená to, že návštěva končí. Zase zůstane sám. Gordějev se provinile usmál, když se potají podíval na hodinky.

„A co kdybychom si tak ještě ohřáli čaj, hm, Stěpane Ignatjeviči? Tento nám už vychladl.“

„Ale ano, samozřejmě,“ stařík s radostí popadl čajník a šel do kuchyně.

Gordějev s lítostí přemýšlel nad tím, kolik je na světě takových stařečků. Těch, kteří vychovali a naučili desítky a stovky kriminalistů a vyšetřovatelů. Stařečků, kteří mají jedinečné vědomosti a zkušenosti. Stále k nim chodí bývalí zločinci, se kterými kdysi jednali

lidsky, někoho včas nechali, někomu pomohli udržet rodinu. Ale k těm, kteří je v práci nahradili, z nějakého důvodu nepřicházejí. Opravdu jejich rady nikdo nepotřebuje? Je to škoda. Není to spravedlivé.

Alexandr Jevgenjevič Pavlov se pohodlně usadil do křesla a téměř bez zájmu sledoval zvrát intrik, které se rozvíjely v domě krásného Antonia. Znechucený Max nemravně kul pikle na svého bratříčka, Raquel trpěla a její příbuzní tropili hlouposti... Manželka Alexandra Jevgenjeviče se skutečně bála o hrdiny, a když série skončila v té nejzajímavější chvíli, bouchla svou drobnou pěstí vzteky do stolu.

„Zase musím čekat až do zítřka! Co myslíš, jak to skončí?“

„Ale jdi ty,“ odbyl ji Pavlov. „Nemůžeš brát ty hlouposti vážně.“

„To nejsou hlouposti, Sašenko, je to moc dobrý film.“

„Ještě řekni, že ti tví ubrečení Boháči jsou taky pouční.“

„A taky že řeknu. Ty ničemu nerozumíš.“ Manželka se začala rozčilovat. „Samozřejmě to není vrchol umění, o tom žádná. Ale takové filmy učí lidi, jak se z hlediska etiky a morálky správně chovat ve složitých situacích. Učí jednoduché pravdě: pokud miluješ, nepovažuj svého milého za horšího nebo hloupějšího, než jsi ty.“

„Tak schválně,“ začal se Pavlov zajímat. „Poslouchám.“

„Nebud' ironický, prosím. Víš, proč se Raquel dějí všechny ty nepříjemnosti? Proto, že se bojí říct Antoniovi pravdu. Myslí, že ji pochopí špatně. A přesně totéž se děje Marianně. Ta taky svému muži tají pravdu. Ne však proto, že by se za ni styděla, ale proto, že se bojí, aby si o ní Luis Alberto nemyslel něco, co nemá. Rozumíš, obě jsou tak moudré a bystré, že už dopředu vědí, kdo si co o nich pomyslí. I když by si samy v podobné situaci myslely něco úplně jiného. To znamená, že na sobě to dobré vidí, ale na svých milovaných mužích ne. A to je špatně. Tyto filmy nám vysvětlují, že to není správné. Musíme lidi posuzovat podle toho, co o nich víme, a ne jim připisovat bůh ví jaké vlastnosti. Ne nadarmo se v Bibli píše: jakou měrou měříte, takovou vám bude naměřeno...“

„A taky se mimochodem říká,“ doplnil Pavlov, když se zrovna protahoval, „že každý je jiný a sto lidí sto chutí.“

„Ale, Sašo, o tom to vůbec není,“ pohoršovala se jeho žena. „Vykládám ti, že toho, koho si vážíš, nemůžeš považovat za hloupějšího, než jsi ty sám. Nechápeš to snad?“

„Ale chápu, chápu,“ uklidnil ji Alexandr Jevgenjevič. „Půjdu vyvenčit psa, než v televizi budou zprávy.“

Vzal na vodítko bílého červenookého bulteriéra a vyšel ven. Za chladného podvečera se pomalu procházel po náměstí a oddával se svým tichým myšlenkám, takže si hned nevšiml rychlých kroků za svými zády.

„Alexandře Jevgenjeviči!“

Udivený Pavlov poznal hlas Lebeděvové.

„Kde jste se tady vzala, Lariso? Co tu děláte?“

„Hledám vás.“ Zasmála se Lebeděvová. „Byla jsem u vás doma, vaše žena mi řekla, že jste šel se psem na náměstí. Prostě jsem vám chtěla poděkovat za Rudnika. A, jak se u obchodních partnerů sluší, projevit svůj vděk.“

Vytáhla z kabelky lahev zabalenou do papírového obalu.

„Ale Lariso, to opravdu není nutné... Až je mi to trapné,“ zaprotestoval Pavlov.

„Je to nutné, Alexandře Jevgenjeviči, je. Promiňte mi, že jsem vás vyrušila mimo pracovní dobu, ale bude to tak lepší.“

Něco v jejím hlase přinutilo Pavlova zpozornět. Od zlé předtuchy ho píchlo v boku. Natáhl ruku a mlčky si vzal lahev.

„Mám pro vás ještě jeden dárek,“ pokračovala Lebeděvová. Je v této obálce. Podívejte se, až budete mít čas. Možná vám to bude připadat zajímavé, a možná taky ne. Ale jestli vás obsah obálky zaujme, můžeme spolu jít zítra na večeři. Zavolám vám a vy mi řeknete. V kolik hodin mám zavolat?“

„V pět,“ pronesl zmateně Pavlov, ale pak se vzpamatoval: „Ne, počkejte, v pět možná nebudu u sebe. O půl šesté.“

„Domluveno, Alexandře Jevgenjeviči,“ řekla vesele Larisa. „Zavolám zítra v sedmnáct třicet. Dobrou noc.“

Zmizela tak rychle, jak se i objevila. Pavlov zaslechl, jak bouchla dveře od auta a zažehl se motor.

Když se z toho překvapení vzpamatoval, uvědomil si, že Larise nedal svou adresu. Jak ho našla? A ještě šla k němu domů. Sprostáčka! Teď se bude muset před manželkou obhajovat. Co asi může být v obálce? Už už se ji chystal schovat tady na ulici, ale setmělo se natolik, že by nic nerozeznal. Musí vydržet až domů.

Jeho žena se překvapivě ani slůvkem nezmínila o Larise.

„Nevolal mi nikdo?“ zeptal se opatrně Pavlov.

„Nikdo,“ odpověděla klidně manželka. „A ty čekáš telefon?“

„Divné,“ pomyslel si Alexandr Jevgenjevič. Když vešel do místnosti, nasadil si brýle a otevřel obálku. Nejdřív nepochopil, co je to za papíry. Jen si všiml, že ten papír nebyl moc kvalitní, text byl špatně čitelný a po okrajích byly černou kuličkovou propiskou ručně napsané poznámky. Ty listy byly jen čtyři a na každém z nich byla nahoře napsaná čísla 24, 97 a 153. Na posledním žádné číslo nebylo. Byla to titulní strana monografie Kriminologie. Korupce. Moc., jejímž autorem byla Irina Sergejevna Filatovová. Do zítřejšího telefonátu Lebeděvové zbývalo dvacet hodin.

Kapitola 9

Za těch dvacet hodin se Alexandr Jevgenjevič Pavlov snažil vyhodnotit situaci, jak nejobektivněji to šlo. Dospěl ke dvěma možnostem. Buď Lebeděvová pracuje pro Petrovku, oni ho začali podezřívát a provokují ho, nebo je to jen obyčejná vyděračka. Jak se k ní dostal rukopis? Zřejmě ten, koho najali, aby ho hledal v kanceláři Filatovové, našel všechny čtyři, tři odevzdal a jeden si nechal, aby mohl z Pavlova mámit peníze. Pokud je to tak, bylo by to v pohodě. Mohl by ten rukopis odkoupit a udělat za tím tečku. Ten, kdo ho prodává, nezná jeho skutečnou cenu. Ale pokud se Larisa dostala k tomu rukopisu jinak, pokud ji nikdo neposlal, a jedná sama za sebe, pokud si ten rukopis přečetla, tak je pak situace složitější. Je to už třetí člověk, který dobře zná obsah Pavlovovy disertace hned po samotném Pavlovovi a, samozřejmě, Filatovové. Kdo ví, na co přišla. Hlavně pokud ta holka není z Petrovky, tak k žádným konkrétním závěrům přijít nemohla. Vždycky jí může říct, že Filatovová byla jeho milénka, on jí chtěl pomoci s monografií a dovolil jí použít jeho disertaci – stejně ty disertace nikdy nikdo nečte, tak ať má aspoň jeho milovaná žena publikaci. Není to přece jeho vina, že

využila jeho velkorysosti tak poctivě a všechno slovo od slova opsala. Je to samozřejmě plagiát, ale nebožtíky nesoudí. Tím pádem má tento úkol jednoduché řešení: zjistit, jestli má Lebeděvová něco společného s vyšetřováním vraždy. Pokud ne, v žádném případě jí nezaplátí, není nebezpečná. Pokud ano, bude nad tím ještě muset pouvažovat.

Pavlov měl na Petrovce svého člověka, a právě na něj se obrátil s prosbou o vyjasnění, kdo je ta Larisa Lebeděvová, novinářka, zhruba třicetiletá, žena policisty, rodačka z Ázerbájdžánu. Za hodinu mu „jeho člověk“ zavolal a oznámil, že v Moskvě nenašel žádnou Larisu Lebeděvovou s takovými biografickými údaji. Tedy Lebeděvových je strašná víc než dost, ale nikdo z nich se neshoduje buď věkem, zaměstnáním, nebo místem narození. První fáze ověřování byla dokončena, teď se Pavlov chystal udělat poměrně mazaný tah. Pojede na policii za Gordějevem a bude předstírat, že ho zajímá, jak pokračuje hledání vraha a mimochodem Gordějeva požádá, aby zjistil něco o Lebeděvové. Jestli pracuje podle jejich pokynů, tak Gordějev určitě řekne, že taková Lebeděvová existuje a slovo od slova zopakuje její příběh. Alexandr Jevgenjevič měl radost ze své vynalézavosti. Když se mu poštěstí, může zabít dvě mouchy jednou ranou. Tedy nejenže zjistí, kdo je ta vyděračka, ale taky, pokud má něco společného s Gordějevem, ukáže, že se jí ani trochu nelekl, že nemá co skrývat, že všechna podezření na jeho adresu jsou absolutně nepodložená, protože se nebál obrátit se se svými problémy na Gordějeva.

Ačkoliv Alexandr Jevgenjevič zavolal Gordějevovi a upozornil ho, že přijede, Gordějev tam nebyl. Pavlov zalomcoval dveřmi od zamknuté pracovny a nerozhodně odešel k oknu. Přemýšlel, jestli má na Viktora Alexandroviče čekat, nebo přijet později znovu. Nechtělo se mu odkládat návštěvu, bylo už skoro dvanáct. O půl šesté zavolá Larisa, a tou dobou už musí být připravený na rozhovor s ní. Když na chodbě zaslechl rychlé kroky, otočil se a spatřil Igora Lesnikova.

„Jdete za Gordějevem? Je u generála, přijďte tak za dvě hodiny,“ řekl za pochodu.

Dvě hodiny! To se Pavlovovi vůbec nehodilo. Rozhodně mu vykročil naproti a suverénním gestem k němu natáhl ruku na přivítanou.

„Plukovník Pavlov, štáb Ruské policie,“ představil se.

„Kapitán Lesnikov, Oddělení boje proti těžkým zločinům,“ usmál se Igor, když pevně stiskl nataženou ruku. „Můžu vám nějak pomoci?“

„Myslím, že ano.“

„Pojďme ke mně do kanceláře.“

Igor doprovodil Pavlova chodbou, otevřel dveře a s úctou pustil hosta napřed.

„Jmenuji se Igor Valentinovič. Co vás trápí?“

„Víte, Igore Valentinoviči, velmi mě zajímá jedna žena...“ Pavlov skoro zaváhal. „Je krásná, ale chová se nějak zvláštně. Byla na schůzce na ministerstvu, dělala se mnou rozhovor o boji proti korupci, ale něco se mi na ní nezdá. Zkrátka...“

„Rozumím, pane plukovníku. Chcete, abych ji prolustroval? Hned to bude.“ Igor se připravil na zapisování a otevřel si zápisník. „Můžete diktovat.“

Pavlov mu nadiktoval všechno, co o Larise Lebeděvové věděl.

„A jméno po otci?“

„Jméno po otci neznám,“ rozhodil Pavlov rukama.

Lesnikov vytočil číslo, dlouho něco vysvětloval, a přitom si dělal poznámky do zápisníku, upřesňoval, žádal o prověření, nakonec položil telefon a rozhořčeně řekl:

„Musím vás zklamat, pane plukovníku. Buď jste něco špatně pochopil, nebo vám lhala. Taková Larisa Lebeděvová se mezi obyvateli Moskvy nenachází.“

„Myslel jsem si to,“ ulevil si Pavlov. „Mockrát vám děkuji. Nebudu vás zdržovat, Igore Valentinoviči. Vyřídíte Gordějevovi, že jsem tu byl, ale už jsem na něj nemohl čekat.“

„Vyřídím. Na shledanou.“

Igor stál dlouho u okna a čekal, dokud se Pavlovova postava neobjeví na nádvoří. Jakmile se ujistil, že už minul ostrahu a míří k autu, vzal služební telefon a zavolal.

„Vzduch je čistý, Viktoro Alexejeviči. Odešel.“

„Výborně,“ odpověděl mu stručně.

Přesně v 17:30 se v kanceláři hlavního experta Pavlova rozezvnil telefon. Alexandr Jevgenjevič pomalu zvedl sluchátko, vlídně pozdravil Larisu Lebeděvovou a opatrně, bez připomenutí předmětu jejich společného zájmu, navrhl večeři v tiché restauraci Tádžikistán, která se nachází v uličce kousek od stanice metra Vojkovskaja. Jestliže vyděrače

Lebeděvové přišel tón rozhovoru i jeho výsledek vhod, majoru Kamenské se to zrovna moc nelíbilo. Věděla, že vedle Vojskovské je Policejní akademie, ve které se nachází několik pododdělení, včetně toho, v němž pracovala Filatovová. Pavlov zřejmě zkoušel, jestli se vyleká, že ji pozná někdo ze spolupracovníků, kteří přibližně v té době půjdou z práce směrem k metru a zrovna kolem této restaurace. To vypovídalo o tom, že Gordějevova a Leskovovova rozehraná hra Pavlova úplně nepřesvědčila. V té chvíli si Nast'a s vděčností vzpomněla na svého šéfa, který jí v institutu nedovolil vyslýchat kolegy Filatovové. Ale co, stejně by Larisu Lebeděvovou nepoznali.

Večeřeli už skoro hodinu, ale ani jeden z nich se nepouštěl do rozhovoru o tom, kvůli čemu se setkali. Oba čekali, až jejich protivník udělá první krok, aby podle něj poznali, co má ten druhý v úmyslu. Pavlov se už zlomyslně těšil, jak tu lhářku odhalí i s těmi jejími pohádkami o turkickojazyčném dětství a falešnými doklady. Nast'a si o tom myslela své. Pavlovova psychologická charakteristika, kterou Volod'a sestavil, jí umožnila vytvořit plán rozhovoru, v němž se opírala o tezi: „Obvykle se nesnaží myslet o krok napřed. Když má v rukách jedno eso, je přesvědčený, že díky němu vezme všechno. Pokud zjistí, že to žádné eso není, ztrácí hlavu a dlouho nemůže najít správnou cestu. Není k sobě kritický.“

U sousedního stolu si o svých problémech povídali dva muži výrazného skandinávského typu. Jeden z nich, krásný flegmatický blondák, často pokukoval po Larise, což neuniklo ostražitému Pavlovovi.

„Ten Švéd u sousedního stolu se na vás dívá jako lev na kořist,“ ušklíbl se.

„Dán,“ opravila ho automaticky.

„Jak to víte?“

„Nevím. Ale slyším, jak mluví.“

„Vy umíte dánsky?“ Pavlov neskrýval svůj údiv.

„Ano, i dánsky. Umím spoustu věcí, Alexandře Jevgenjeviči.“

Tak, a první krok máme za sebou. V té chvíli Pavlov pochopil, co ho tak ze samotného začátku jejich dnešní schůzky znepokojovalo.

„Lariso, kam se poděl váš přízvuk?“

„No konečně,“ rozesmála se Larisa. „Buď jste málo pozorný, nebo velmi trpělivý. Přízvuk jsem strčila do šuplíku pro příště. Dokud ho zase nebudu potřebovat...“

„Chcete říct, že...“

„Přesně tak, Alexandře Jevgenjeviči. Je to laciný figl, ale vy jste na něj skočil. A kromě sebe jste do toho namočil i vašeho přítele Rudnika. Za všechno, co mi řekl, dostanu dobře zapláceno. Takže vám velmi děkuji.“

„A co život s manželem na Východě? To je taky výmysl?“

„Samozřejmě.“

„A matka Turkyně?“

„Alexandře Jevgenjeviči,“ trpělivě vysvětlila Larisa, „kdybych o sobě všem říkala pravdu, nikdy bych nic nedokázala. Není to snad pochopitelné?“

Život je plný překvapení, pomyslela si Nast'a. Za posledních pět minut jsem ani jednou nelhala. Říkám mu čistou pravdu, a zároveň je to všechno neustálá lež. Člověk aby se z toho zbláznil.

„Můžu se podívat na vaše doklady?“

„Nemůžete,“ řekla Pavlovovi klidně do očí.

„Ovšem.“

Pavlov vypil koňak na ex a natáhnul se pro cigarety. Nemá smysl se doptávat, pomyslel si. Scéna s odhalením se vůbec nepovedla. Lebeděvová byla na brífinku, takže to znamená, že něco má. Následně jí sám chodil naproti ke vchodu na ministerstvo a doprovázel ji kolem ostražky.

„A je skutečné aspoň vaše jméno? Opravdu se jmenujete Larisa? Na příjmení se neptám, ale musím vás přece nějak oslovovat.“

„Proč se tak ptáte, Alexandře Jevgenjeviči? Snad se se mnou nechcete oženit.“

„Nemůžu se vážně bavit s někým, o kom nic nevím,“ naléhal Pavlov.

„Co se dá dělat, musíte. Takže jste se přece jen rozhodl se mnou mluvit? To mě těší. Abychom se mohli bavit pracovní a věcně, něco vám předčasně objasním. Jste pro?“

„Poslouchám vás.“

„Alexandře Jevgenjeviči, já svou práci беру velmi vážně. A chtěla bych vás požádat, abyste mě nenazýval vyděračkou ani ve svých myšlenkách. Já informace získávám, analyzuji je a výsledek této analýzy prodávám. Ke každému výkonu se připravuji řádně a do posledního detailu. Kromě toho se chovám slušně. A právě proto mě nikdo za mé, řekněme, obchody nenahlásil polici. Takže naději, že mě zastrašíte, můžete rovnou zahodit. Soudím, že když tady spolu večeříme, tak vás moje nabídka zaujala. Abychom předešli vašim zbytečným dotazům, řeknu rovnou, že text a informace prodávám odděleně. Možná ale potřebujete jen rukopis? Ten je za sto tisíc. Možná nepotřebujete rukopis, ale chcete vědět, jak se ke mně dostal a kdo o tom ještě ví. To stojí padesát tisíc. Obojí dohromady pak sto čtyřicet. Dám vám slevu. A teď bych si chtěla poslechnout já vás.“

„Abych se přiznal, nejsem připraven na takovou upřímnost. Na základě čeho jste usoudila, že vám zaplatím? Kde berete takové přesvědčení, že se vás bojím?“

Skutečně, odkud, pomyslela si Nast'a. Z obyčejných, ničím nevyvrácených, domněnek. Sakra, opravdu jsem se spletla? Ne, i kdyby neměl s vraždou nic společného, stejně je ten příběh s disertací záhadný.

Zatímco Nast'u Kamenskou trápily pochybnosti, Larisa Lebeděvová mluvila:

„Nemusíte se mě bát, to vůbec není součástí mého plánu. Nemám ráda lidi, co se bojí. Dávám přednost práci s rovnocennými partnery, ale ne s oběťmi. Nezaplatíte mi? Nemusíte. Najdu si jiného kupujícího. A nakonec mějte na mysli, že já na vás netlačím a nic nevyžaduji. Já vám nabízím zboží. Nemáte zájem? Tak proč jste tady?“

„Zajímáte mě vy, Lariso, a jen jsem využil důvod vás vidět. To vás nenapadlo?“

„Ne. Poslal jste mě k Rudnikovi, protože jste v souvislosti se mnou přišel k určitým závěrům. Samotný charakter těchto závěrů vylučuje váš osobní zájem o mě. Vy jste zodpovědný pracovník ministerstva, já jsem zakamuflovaná cizinka, která se zabývá sbíráním politických informací. Jste snad až tak lehkomyšlný? Hlavně mi nemusíte říkat, že jste ztratil hlavu kvůli mému šarmu. Takže proč jste tady?“

„Ze zvědavosti. Nikdy jsem nebyl v podobné situaci.“

„Zachtělo se vám experimentovat?“

„Řekněme, že ano.“

„Tak běžte za vrchním, ukažte mu svůj služební průkaz plukovníka, zavolejte hlídku a udejte mě jako vyděračku. Co vám v tom brání? Nebudu se na vás zlobit. Jestli to uděláte, budu vědět, že jsem ve své analýze udělala chybu a vy jste nevinný jako anděl. Je to moje chyba, já za ni budu odpovídat. Jen mějte na mysli, že mně nic nehrozí. Vy jim řeknete, že vás vydírám a já použiju vaši zbraň: řeknu, že jsem se do vás bezhlavě zamilovala a vymýšlela jsem si důvody, abych se s vámi mohla scházet. Sice jste neviděl moje doklady, ale ujišťuji vás, že jsou v naprostém pořádku. Odvezou mě na stanici, budou mě tam držet a pustí mě. Ano, prožiju několik nepříjemných minut, ale to je cena za chybu v analýze. Je to profesní riziko.“

Bože můj, jsem tak nehorázně pravdomluvná. Vždyť já mluvím tak upřímně, hlavně o chybě v analýze. I o tom profesním riziku. To je situace!

„A nezapomeňte, Alexandře Jevgenjeviči, že se vás určitě zeptají, kdo jsem. A co když v mých dokladech bude najednou něco špatně? Co si o vás pomyslí podřízení? Hlavní expert štábu ministerstva chodí na schůzky s kdo ví kým. A ještě se, nedej bože, ukáže, že jsem vedena jako prostitutka nebo narkomanka. Nebojíte se? To by nebylo hezké. A ještě se vás nepochybně zeptají, čím vás vydírám. Takže nepříjemné minuty si nebudu muset prožít jenom já.“

Pavlov mlčel a nespouštěl oči z doutnajícího konce cigarety. Musel uznat, že má pravdu. Bylo potřeba se nějak rozhodnout, ale na to musel zjistit, kolik toho ví. Má zaplatit? A co dál? Sto čtyřicet tisíc najde, ale kde má garanci, že tím všechno skončí? Ne nadarmo existuje pravidlo neplatit vyděračům. Ukážeš slabinu, zaplatíš jednou a pověsíš si na krk břemeno na spoustu let. A když nezaplatí? Kdyby tak věděl, komu se chystá ten rukopis ukázat, jestli ho ten dotyčný odmítne koupit. Může zkusit zaplatit jen za informace a pak se rozhodnout podle toho, jak daleko to zašlo. Ale co když ho podvede? Jak si má ověřit to, co řekne?

„Nemůžu věřit jen vašim slovům,“ pronesl tiše Pavlov, aniž by zvedl zrak. „Potřebuju jistotu. Zaprvé si potřebuji být jistý, že máte poslední a jedinou verzi rukopisu, že jste si neudělala kopie a nebudete po mně dál vymáhat peníze. Zadruhé jestli vám zaplatím za příběh o tom, jak se k vám rukopis dostal, chci mít jistotu, že mi řeknete pravdu. A zatřetí chci záruku, že to opravdu řeknete jen mně.“

„Máte vysoké požadavky, Alexandře Jevgenjeviči“, usmála se Lebeděvová. „Odpovím popořadě. Viděl jste listy rukopisu a mohl jste se ujistit, že exemplář je téměř „slepý“. Nejde ho okopírovat ani na té nejlepší kopírce. Co se týká záruky mé pravdomluvnosti, tak tady se odvolávám na váš zdravý rozum. Už jsem vám říkala, že se chovám slušně. Kdybych nebyla

fér ke svým smluvním stranám, kdybych porušovala podmínky dohody, tak bych už dávno byla ve vězení nebo na onom světě. Naštěstí jsem ještě pořád živá a na svobodě. Jste spokojen?

„Nevím.“ Povzdechl Pavlov. „Nejsem zvyklý mluvit o podobných tématech. Musím si to promyslet.“

„Promyslete,“ souhlasila jednoduše. „Kolik potřebujete času? Den? Dva?“

„Pět,“ požádal Pavlov. „Nebo raději týden. Přece jen jestli budu souhlasit s tou... hmm... dohodou, budu muset vyřešit tu situaci s penězi.“

„Souhlasím. Tak tedy týden. Ale to je maximum, co vám můžu nabídnout. Buď zaplatíte, nebo zboží dostane jiný zákazník.“

„Kdo?“ nevydržel Pavlov.

„Drahoušku, vy jste ale podvodník!“ Larisa se z duše rozchechtala. Když vám řeknu, komu zboží nabídnu, hned si vypočítáte dobrou polovinu, ne-li dokonce všechno, což si cením na padesát tisíc. Copak jste to snad chtěl zdarma? Víte,“ dodala vážně, „zdá se mi, že se k sobě hodíme a jsme jeden druhému užitečný. Až ukončíme to naše jednání, je dost možné, že vám nabídnu spolupráci.“

„Jak se opovažujete!“ rozhořčeně se zalknul Pavlov.

„To není nutné, Alexandře Jevgenjeviči,“ řekla jemně Larisa, když položila svou dlaň na hřbet jeho ruky opřené o stůl. „Vždyť jsem vás upozorňovala, že svou práci беру naprosto vážně. Neblafuji. Nikdy. A když říkám, že máme jeden pro druhého cenu, tak to znamená, že k tomu mám důvod. A úroveň mé profesionality můžete posuzovat podle té epizody s Rudnikem.“

Pavlov náhle vysvobodil svoji ruku.

„Jak vás najdu?“

„Za týden vám zavolám.“

„A co když se rozhodnu dříve?“

„Dobře, zavolám za tři dny. Můžu volat i každý den, jestli chcete. Jen si se mnou nezahrávejte, svůj telefon vám stejně nedám. A nenamáhejte se zjišťovat moje číslo, budu vám volat z budky.“

Larisa mluvila jemně jako předtím, hlas měla nízký a líbezný, její úsměv byl něžný a vřelý. Ale Pavlov měl pocit, jako by ho někdo držel pod krkem ledovou železnou rukou.

Uplynul týden. Byl to zřejmě ten nejnáročnější v životě Nasti Kamenské. Užírala ji obava a nejistota ze života v cizím bytě a nemožnosti žít jako obvykle. Když vyšla na ulici, umírala strachy. Nast'a a Gordějev rozehrávali hru, podle níž se má vedle Larisy Lebeděvové nebo jejího bytu objevit vrah. Z místa, kde byla Filatovová zavražděna, odebral expert Zubov nějaké stopy, které by sice nepomohly vraha vyhledat, ale pomohly by ho identifikovat. Jinými slovy, když chytanou toho vraha pomocí stop, které odebral Zubov, mohli by přesně říct, zda byl dotýčný v bytě Filatovové, když zemřela. Nehledě na to, že zadrželi Dimu Zacharova přímo u mrtvoly Filatovové, zareagoval Zubov, člověk nasupený, nemluvný a neuvěřitelně upřímný, který se nepoddává ovlivňování ani přemlouvání, na teplý čajník jednoznačně správně. Tedy jestli zde na zavražděnou čekali, musíme se pokusit najít stopy toho čekání. V bytě sice byla okna otevřena dokořán, ale uběhlo velmi málo času od doby, co vrah opustil byt. Zubov zkušeně obhlédl byt, mnoholetá praxe mu napovídala, že jestli něco existuje, tak nejspíše vůně, mikročástice kůže a vlasů, které zůstaly nahoře na hřbetu křesla, na měkké huňaté látce. Tyto mikročástice nebyly ani Iriny, ani jejího otce. Najít zločince pomocí těchto stop v zemi, která má několik milionů obyvatel, je nemožné, ale kdyby se objevil konkrétní podezřelý... Toho nejpodezřelejšího lákal Gordějev na „karase“, tedy na Lebeděvovou.

Spoléhalo na to, že se Pavlov bude muset obrátit na toho stejného člověka, který zabil Filatovovou. Aby jim to vyšlo, museli vytvořit několik podmínek: Pavlov se musí Larisy Lebeděvové opravdu zaleknout, ale přitom by neměl po nikom vyžadovat kontakt na placeného konatele. Měl by využít ten kontakt, který už má. Na základě toho mohl Pavlov běžet za prvotřídním vrahem, přičemž mezi jeho známými je představitel zločinecké elity (a možná nejen jeden), který mu dal kontakt. Nebo je to ten člověk, kterého se Alexandr Jevgenjevič tak panicky bojí, až musel Filatovovou odstranit. Taky to tak ale být nemusí. Šance je padesát na padesát. Pokud se jedná o různé lidi, je téměř nulová šance, že se Pavlov obrátí na stejného vraha. Prostě požádá někoho jiného. To by bylo moudré ve všech směrech. Ale pokud to je přece jeden a tentýž člověk, tak by se ho Pavlov měl bát požádat o pomoc, jinak by se musel přiznat ke svým hříchům. V takovém případě je zcela reálná možnost odhalit vraha Filatovové. Buď to vyjde, nebo ne.

Takové podmínky čekaly na pracovníky kriminální policie. Ale sám Gordějev alias Koblížek se chystal hrát mnohem zálučněji a lstivěji. Proto musel využít Nast'u, se kterou se po odchodu z restaurace Tádžikistán mohl spojit jen po telefonu.

"Anastasio, něco ti nadiktuju, ale hlavně si nic nezapisuj. Chirurg, Burjat, Gal, Ital, Cardin, Black. Pamatuješ si to? Tady máš něco na rozptýlení, aby ti nezakrněl mozek. Přirovněj každou přezdívku k možnému vrahovi Filatovové."

"Dobře," řekla rozpačitě Nast'a. "Pokusím se."

Rozčileně se podívala na svůj odraz v zrcadle. Měla už Lebeděvové plné zuby. Z několika vrstev make-upu, navíc v takovém horku, se Nasti zničila pleť, na které se jí objevily skvrny a pupínky. Bála se brát si prášky na spaní, aby mohla v noci reagovat a jasně přemýšlet, ale z nevyspání ji bolela hlava a přemáhala ji slabost. Zdálo se, že situace zaseknutá na mrtvém bodě mohla kdykoli ožít, proto Nast'a Kamenská musela být Lebeděvovou i v bytě. Každé ráno seděla dlouho před zrcadlem, zaplétala si své nabarvené vlasy a malovala obličej. Dokonce i přes noc musela být částečně nalíčená pro případ, že by musela otevřít dveře nějakému „návštěvníkovi“. Nast'a se o těchto náhodách snažila promluvit si s Gordějevem, ale stejně ničeho nedocílila. Měla pocit, že by bylo mnohem jednodušší „podstrčit“ Pavlovovi její adresu a klidně čekat, až se vrah objeví. Gordějev však dělal z Lebeděvové neviditelnou, nebo přesněji neulovitelnou, ženu bez jména a adresy. Pokud jejich plán bude vycházet, způsobí to Pavlovovi a jím najatému vrahovi potíže při identifikaci osobnosti vyděračky nebo aspoň při určování místa bydliště. To znamená, že každou chvíli může zazvonit „zámečník“, nebo „chlapec, který hledá Káťu. Ona tady nebydlí? Promiňte.“ Vůbec to nemusí být vrah, může to být úplně kdokoliv, komu zaplatili za to, aby zjistil, ve kterém bytě bydlí dlouhonohá kráska se zrzavě hnědými vlasy a hnědýma očima. Samozřejmě to Nasti způsobovalo několik komplikací, které ji nutily dvacet čtyři hodin denně přemýšlet nad mnoha nepříjemnostmi. Půl dne se na Koblížka zlobila, ale pak ocenila plán, podle kterého se tento úkol rozhodl řešit.

Poté, co jí nadřízený nadiktoval šest přezdívek, chodila několik minut bezúčelně po bytě, pak se posadila na pracovní místo. Čistý stůl v kuchyni, silná káva, cigarety, šest papírů, na ničem z toho není nic zvláštního. Nast'a se napila kávy, přikryla si oči... Chirurg... Cardin... Obléká se rád stylově? Nebo je přímo módní návrhář? Burjat... Podle místa narození? Podle vzhledu? Black. Nic ji nenapadlo. Má výběr hlásek nebo překlad z jiného jazyka nějaký význam? Ital... Podobá se známému herci? Učil se italsky? Je to temperamentní brunet, ale ne kavkazského typu?

Nasťa si metodicky opakovala ty nepochopitelné přezdívky a kousek po kousku se snažila přijít k nějakému vysvětlení a spojitostem. Začínala od povrchu a končila u absolutně nelogických, nesmyslných variant. V nějaké chvíli pocítila známý chlad v žaludku, ale nestihla si všimnout, s jakou myšlenkou to bylo spojené. Za několik minut se to všechno opakovalo, ale Nasťa opět nestihla zafixovat myšlenku, dokonce ani ne myšlenku, ale letný pohyb v podvědomí. Začala se rozčilovat. Cizí byt a nucené stěhování jí překazily všechny plány. Pobolívají jí záda, ale nemá tam svého milého Ljošku, který ví, jak jí pomoci. Nemůže spát, je nervózní, cítí se špatně - a tady je výsledek. Není ve stavu, kdy by mohla řešit analytický úkol. Samozřejmě problém není v tom, že by ho nemohla vyřešit, na světě je hodně úkolů, na které se necítí. Jde o to, že řešení existuje, je o tom přesvědčena, cítí to podle těch známých křečí v břiše, ale poprvé v životě se jí to nedaří rozlousknout a zformulovat to. Zřejmě se opravdu nehodí na operativní práci, když jí během fyzického diskomfortu doslova přestává fungovat mozek. Ne nadarmo se jí kolegové smějí za zády a zlobí se na ni. Pracovat v klidné kanceláři jako Kamenská, to by zvládl asi každý. Ale teď, když poprvé musela pracovat jako všichni operativní pracovníci, se ukázalo, že není ničeho schopná. Je to všechno nesmysl. Všechno je zbytečné. Zpacká celou operaci. Kolik zbytečně vynaloženého úsilí...

Nasťa si přitáhla kolena k hrudi, zabořila do nich hlavu a hořce se rozplakala. Major Kamenská seděla v cizí kuchyni v příliš lehkomyšlném negližé, které má případným návštěvníkům zdůrazňovat její dlouhé nohy, a oplakávala svou práci v kriminální službě. Chystala se, že se zítra přizná k profesní neschopnosti. Hned na to slzy zázračně vyschly. Nasťa si na obličej rozmazala tekoucí řasenku, rychle šla do pokoje a mlčky se zastavila u nástěnných poliček. Pozorně, a kousek po kousku, si prohlédla všechno, co na nich stálo. Byly tam obyčejné věci – knihy, cetky, fotky. Pak se zamračila, několikrát se zhluboka nadechla a prudce vydechla, aby uklidnila své třesoucí ruce a tlukot srdce. Zamířila k telefonu.

"Viktore Alexejeviči, máte moje klíče? Ať někdo otevře můj sejf, na dolní policičce leží fotky z bytu Filatovové."

Při čekání na telefon si znovu prohlédla knihovnu Gordějeva mladšího, kde pátrala po encyklopediích. Nebylo tam nic takového, ale naštěstí našla spoustu knih o dávné historii. Rychle je prolístovala a rozhodla se pro první díl Historie Francie. Otevřela knihu na potřebné straně a usedla vedle telefonu. Když zavolal Míša Docenko, Nasťa mu položila jen několik otázek, na které jí odpověděl při pohledu na jednu z fotek. Teď už věděla, kdo z těch šesti mohl být v bytě Filatovové. Byla si jistá, že se nepletla. Vzala telefon a zavolala Gordějevovi.

Ze zastávky Trudovaja Gordějev nešel po cestě, která dokola lemovala chatovou osadu, ale vydal se po bližší, sotva postřehnutelné pěšince, jež se ztrácela v trávě. Chalupy na Trudové byly známé, „generálské“. Nacházely se na rozlehlých pozemcích, kde se rozprostíraly nejen zahrádky, ale i lesíky a tenisová hřiště.

Viktor Alexejevič otevřel branku a poslušně čekal, až se objeví majitel. Dobře tu chalupu znal a věděl, že kdyby udělal bez vědomí a povolení majitele ještě tři čtyři kroky, musel by se vypořádat nejdřív s čistokrevným dobrmanem, pak s lékaři, a ještě se samotným pánem Bohem. Když na verandě zahlédl objevující se známou šedivou hlavu, zavčasu se udržel, aby nemávl rukou (to ten pes taky neměl rád) a tiše (opět s ohledem na dobrmana) zavolal:

„Jevseji Iljiči! To jsem já, Gordějev!“

Šedivý pán pomalu vyšel z přístřešku a vydal se k hostovi. Jakmile došel až skoro k němu, udiveně pronesl:

„A hele, fakt je to Gordějev! Proč si přišel? Jasně sem ti řek, že dokud proti mně nebudeš mít tunu důkazů, ať se tu ani neukazuješ. Máš je?“

„Ne,“ přiznal se Koblížek.

„Tak táhni vocud’“, řekl rázně Jevsej Iljič a chystal se zpátky do domu.

„Přišel jsem vrátit dluh,“ sdělil mu tiše do zad Gordějev.

Jevsej Iljič se zastavil a pomalu, velmi pomalu se otočil.

„Ty u mě žádněj dluh nemáš. Řek sem zmiz.“

„Zachránil jste mi kluka.“

„Tak to ber tak, že je mi dlužnej von, a ať mi to taky von vrátí. Ale s tebou, Koblížku, nemám co řešit. A to se nezmění.“

To výsměšné „Koblížku“ z úst Jevseje Iljiče praštilo Gordějeva jako facka rukou umazanou od hoven. Tato přezdívka se na něj nalepila před mnoha lety, ale ani starý Golubovič mu tak nikdy neříkal do očí. A tento statný, o hlavu vyšší než Gerdějev, silný, bez ohledu na věk, profesionální zločinec Jevsej Iljič Dorman, který byl v mládí nejednou souzený a posledních deset let se nacházející na zaslouženém odpočinku, ten si to dovolit mohl. Neboť i když se Dorman v mládí hodně navyvádl a dopustil mnoho chyb, ve svých zhruba šedesáti letech se

naučil vyhýbat se orgánům zajišťujícím ochranu práv. Bylo to něco jako jeho oficiální doktrína. Nikomu ale nevysvětloval, jestli to znamenalo, že se naučil žít tak, aby neporušoval zákony, nebo jestli se je naučil porušovat tak, aby mohl dál klidně žít. Minulý rok na chalupě Jevseje Iljiče zadrželi dva Gordějevovi kluci ozbrojené zločince a Dorman, jenž se podřídil nějaké náhlé a nevysvětlitelné moci, zachránil Juru Korotkova před jistou smrtí. Vedoucí zásahu, Gordějev, se už v myšlenkách loučil s Jurou. Bylo mu jasné, že z toho nevyvázne živý. Tehdy Dorman prokázal, že nic neví o trestných činech zadržených osob, a dokonce se ani nepodařilo jej obvinít ze skrývání se. Vyšetřovatelé se o to, upřímně, ani moc nesnažili, když brali v potaz jeho pomoc při záchraně Korotkova.

Gordějev se s Dormanem znali už mnoho let, jejich vztah byl složitý, připomínající spíše dobrou hádku než špatný mír.

„Počkejte, Jevseji Iljiči,“ okřiknul ho skoro beznadějně Gordějev. „To není fér.“

„Jo?“ Dorman se znovu přiblížil ke Gordějevovi. „To je zajímavé. Přijel sis popovídat o filozofických a etických tématech?“

„Svazujete mi ruce,“ prohlásil rozhodně Gordějev. To byla příležitost zaujmout Dormana, který měl k otázkám cti až jakýsi nezdravě opatrný vztah. „Moc dobře chápete, že člověk, který je vám zavázán životem, proti vám nikdy nic nenajde. Je ještě mladý, není tak ostřílený. Ale já můžu, pokud je samozřejmě co hledat. Ovšem jak bych to mohl udělat, pokud vám vděčím za život kluka. To já jsem plánoval zásah a velel jsem mu. To, že skoro zemřel, je moje vina, moje chyba, moje nedbalost. Kdyby se stalo neštěstí, do konce života bych si to neodpustil, obviňoval bych se až do smrti. Vy jste mě před tím zachránil, pomohl jste mi a já se teď cítím být vaším dlužníkem. Nechcete se mnou mluvit? Pak to znamená, že sem nikdy nebudu moct přijít s kopou důkazů. Svědomí mi to nedovolí. Možná, že je s ním něco špatně, ale už to tak je. Co se to děje? Dřív jsme spolu bojovali čestně – vaše umění proti mému. A teď? Vaše lstivost proti mému svědomí?“

Jeho monolog byl přesvědčivý, Jevsej Iljič se obměkčil. Lusknul prsty, aby uklidnil psa, kterého Gordějev neviděl ani neslyšel, a gestem pozval hosta blíž k domu kolem přepychových květinových záhonů. Dorman neměl rád fyzickou práci, neuznával „kopání do země“, měl dostatek peněz, aby si mohl kupovat ovoce a zeleninu na trhu. Na chalupě, kde žil celý rok, pěstoval jen květiny, na kterých mu už od dětství záleželo. Je pravda, že starat se o ně musela nějaká žena z vesnice. Dorman byl lenivý, ale miloval hezké věci a byl ochotný za ně platit.

Když se na rozlehlé verandě usadili k velkému kulatému stolu, Dorman suše prohlásil:

„Nezval sem tě na návštěvu, proto ti nenabídnu čaj. Mluv.“

„V noci z dvanáctého na třináctého června byla v Moskvě zavražděna žena, policistka. Vražda byla zinscenovaná jako nešťastná náhoda spojená se zásahem elektrického proudu. Bylo to zamaskované strašně nepovedeně, ledabyly, ten podvod přímo bil do očí. Vrah za sebou nechal spoustu stop. Navíc zapomněl na ostražitost a nechal se vidět. Máme svědka, který by ho mohl identifikovat. Ale především se ten vrah rozpovídal. Stárne, ochabují mu nervy. A my teď známe jeho přezdívku, říká se mu Gal. Bydlí v Leningradu, teda v Petrohradu. Nevím a ani nechci vědět, komu se tato informace může hodit. Ale jsem si jist, že se najdou lidé, kteří vám budou vděční za to, že je upozorníte. Gal už je přepracovaný, není už tolik kompetentní ani opatrný. Poprvé za všechny ty roky, co páchá vraždy, je zahájeno trestní řízení. Proto ho budou hledat, dokud ho nenajdou a připíší mu všechno, co nechal na místě činu. Vidím tu jen dvě východiska. Buď nám dáte možnost ten případ uzavřít a zachráníte tak Gala. Budete ale mít vraha na svědomí, jelikož víte, jaké jsou důkazy. Nebo nám ho vydáte a vyváznete z toho skoro bez následků. To je celé.“

Jevsej Iljič mlčel tak dlouho, až se Gordějev vylekal. Nakonec Dorman rozpletl prsty, kterými si podepíral bradu, poklepal jimi o stůl a kousl se do spodního rtu. Pomalu svýma chladnými vypouklýma očima projel po Gordějevově obličejí, po jeho kulatém vykrmeném těle. Jeho rty, které ani ve stáří neztratily výrazné kontury, se mu zvlínily do úsměšku.

„No dobře, Gordějeve, zasloužíš si čaj. Sed', hned přijdu.“

Jakmile Viktor Alexejevič zůstal sám, pocítil vnitřní úlevu. Vůbec si neuvědomoval, jak moc je napjatý.

U čaje jim šel rozhovor lépe.

„Je mi tě líto, Gordějeve,“ sdělil mu Jevsej Iljič a míchal lžičkou zavařeninu v křišťálové misce. „Takovej, jako si ty, systém láme ruce, bere jim kyslík, a zároveň vyžaduje práci, výsledky a úspěch. Nikdy si nepřemýšlel nad tím, jakej vychytralej hajzl vymyslel váš policejní systém? Tomu hajzlovi asi dávali milionový úplatky, aby vymyslel takový pravidla, kterejma se teď řídíte. Musíte hlásit každej svůj krok. Na to, abyste mě, všeobecně známýho zločince, Jevseje Dormana, mohli sledovat, potřebujete tunu papírů s informacema a všelijaký potvrzení. Mezitím, co ty je budeš psát a než se dostanou k příjemci, já stihnu odletět do

Austrálie. Kterej blbec vymyslel, že máte mít vlasy ostříhaný nakrátko a bejt hezky oblečený? Souhlasím, ať se stříhá policajt, kterej hlídkuje venku v uniformě. Ale jestli to je operativec, sledkař, tak tím na něho lepíte štítek s velkejím nápisem „Sem od fízlů“. Kdo policajtovi určoval plat, za kterej si nekoupíš ani byt ani auto? Nevíš? Ale já jo. To všechno vzniklo schválně proto, aby se zajistil únik informací. Aby vždy bylo jasný, co se děje, kdo se čím zabývá, kdo kam jel, kdo koho nechal sledovat. Abysme vás měli pod kontrolou a mohli vám včas zavírat pusy, když budete strkat nos tam, kam nemáte. Aby sis nemoh pořídít dobrý bydlení, ale byl úplně závislej na svým strýčkovi. Aby ses nemoh prohánět autem po městě a řešit zločiny, ale aby ses ptal svý služebný, takže i oni budou vědět, kam a proč si jel. Ale zároveň se budeš muset taky ponižovat, když budeš žádat o auto, to abys nezapomněl, kde je tvý místo. Teď tě čeká docela strašnej život.

„Proč? Horší už to snad být nemůže.“

„Ó-óó, drahoušku můj, může, a dokonce jak. Místo toho vychytralýho prevíta přišelovej, kterej vymyslel, že právní stát se bude vytvářet zároveň s tržníma vztahama. Je to absurdní, ale vy to mlčky snášíte a trpíte. Jak teď asi budeš pracovat, Gordějeve? S těma tržníma vztahama, obchodem a ostatníma penězma se ty tví vyšetřovatelé akorát rozutečou. Za ty mizerný policajtský chechtáky nebudou po nikom pátrat. A kdo zůstane? Jedině ten, kdo je tupej, nemotornej, línej, zkrátka břemeno. Ještě zůstanou ty, který buď pracují pro nás, nebo se naučili brát úplatky, takže ty, co jsou u vás v teple a je o ně postaráno. No, a taky mladý z výšek, který nic neuměj, ale hned, jak se něco naučí, spadnou buď do první skupiny, k obchodníkům, nebo do třetí, k úplatkářům. A když se nic nenaučej, zůstanou ve druhý skupině s pětkářema a propadlíkama. Takovej vás čeká výběr, Gordějeve. A vy paralelně s touto radostnou perspektivou začnete budovat právní stát, ve kterým prokurátoři chráněj, ale nikoho nezatýkaj. Advokáti v něm obhajujou od chvíle, kdy došlo k zadržení. Soudci neposílaj případy na došetření, ale vydávaj rozsudky zprošťující viny. Život jak v ráji! Pro nás. Ale pro vás to je řetěz mučivejch nočních můr. Abys moh vkročit do takovýho rajskýho života, musíš umět pracovat. A kdo z nich toho bude schopnej, když vezmeme v potaz ten zmíněnej proces rozdělení sil? Kdyby se někomu v naší zemi zachtělo způsobit kriminální katastrofu, nic lepšího by vymyslet nemoh. Proto mi tě je líto. Si dobrej chlap, Koblížku, chytřej a čestnej. To se málokdy vidí. Sežerou tě. Kolik ti ještě zbejvá do důchodu?“

„Už jsem si své odpracoval. Můžu odejít.“

„A nejdeš? To cením. I když, jak sám chápeš, pro mě by bylo lepší, kdybys šel. Chceš slyšet pravdu, Gordějeve? Bojím se tě. Ze všech policajtů, který sem v tomto životě potkal, ssem jen na tebe krátkej. Až skončíš, budu moct svobodně dejchat. Třeba ještě ve stáří stihnu spáchat zločin století, nějakej pověstnej, okázalej a opravdu působivej. Co se směješ?“ Dorman se lstivě usmál a přidal si ještě zavařeninu. „Myslíš, že starej Jevsej dočista zešílel? Třeba se chci proslavit. Aby všichni říkali: se starejm Dormanem radši nebudeme soupeřit. Tak jo, dělám si srandu. Budu v klidu dožívat.“

„Udělejte mi tu laskavost,“ požádal ho s humorem Viktor Alexejevič.

Cestou do Moskvy ve špinavém zatemnělém vlaku s rozbitými okny a otrhanými sedadly Gordějev přemýšlel o tom, co řekl Dorman. Podle jeho logiky Gordějev může dopadnout jen toho zločince, kterého mu oni chytit dovolí. Ale copak to tak není? Zní to strašně, ale zároveň to nebylo ničím vyvráceno. Takových příkladů je spousta. Viktor Alexejevič přemýšlel ještě nad tím, jak udělal dobře, když tehdy v roce 1987 začal řídit oddíl po svém. Už když se objevily první zprávy o právním státě, hned přesně věděl, jak to dopadne. Lidi tomu nebudou rozumět, ale budou říkat, jak se to má dělat. Nebyl čas na pěstování profesionalismu. Na to je při nejmenším potřeba vychovat generaci učitelů a dát jim čas, aby si mohli vychovat své žáky, což by trvalo nejméně dvacet let. A tak se rozhodl, že když nemůže mít patnáct zkušených vyšetřovatelů, ať má patnáct talentovaných lidí, kteří mají talent na něco jiného. Aby ve výsledku dostal jednoho skvělého profesionála.

Plukovník Gordějev nesnesl slovo „univerzál“. Nemělo pro něj žádnou hodnotu a obecně všechno univerzální považoval za klam. Na druhou stranu byl pevně přesvědčen, že dobrý šéf není ten, pod kterým pracují všichni stejně dobře, ale ten, jehož podřízení se věnují tomu, co jim jde nejlépe, a tím přinášejí užitek celku. Za toto tvrzení byl ve své době nemilosrdně kritizován a podrobován všelijakému obviňování. Avšak Gordějev, stejně jako ta gumová kobliha po bolestivém úderu o zem, skákal tím výš, čím silněji ho bili. Všichni pracovníci, jenž on sám přijímal, prošli kvalitní školou a disponovali talentem, který přinášel prospěch celému oddílu. Například Kolja Selujanov měl obdivuhodnou vizuální paměť, byl schopný si okamžitě zapamatovat obličeje i cesty, a to i na několik let. Mimo to se chtěl v dětství stát urbanistou (z nějakého důvodu právě urbanistou, a ne architektem). Znal Moskvu tak dobře, jako svůj vlastní byt, každé zákoutí, každý průjezd. Míša Docenko byl nesporně nezaměnitelný při práci se svědky. Především, když bylo nutné je přinutit rozpomenout se nebo rozlišit skutečnost od domněnek. Volod'a Larcev byl vystudovaný psycholog. Byl velmi zkušený a policejní vědě rozuměl už za pochodu.

Tento osobitý přístup k sestavování oddělení dovolil Gordějevovi začít se učit, jak říkal, „žít v podmínkách právního státu“. To znamenalo pátrat po zločincích a získávat důkazy bez použití starých osvědčených metod, jako je fyzická síla a zadržení v cele, což byl známý zastrašující způsob, a mnoho dalšího. Bez těchto metod se Gordějevově týmu pracovalo neuvěřitelně těžce, zato ale skvěle vycházeli s vyšetřovateli a prokurátory, kteří neměli do čeho rýpat. Gordějev věděl, že je mnohým pro smích a jeho snaha vyvolává jen rozpaky a podráždění. Připadal si jako šašek, jemuž neubližují jen proto, že má nějakým záhadným způsobem dobré výsledky a umí odhalit zločiny. Uráželo ho to. Koblížek často zažíval minuty toho největšího ponižení a zoufalství. Věřil však, že přijde den, kdy se mu omluví. A ať už ten den přijde za tři roky, za pět let nebo dokonce za deset, jeho lidé, jeho spolupracovníci, které tak láskyplně a pečlivě vybíral, budou pracovat dobře a neztratí tvář v případě, že každému z nich bude šlapat na paty advokát. Jen aby vydrželi, jen aby neutekli, jak předpovídal Dorman. Ještě rok dva, a bude moct přenechat oddělení svému zástupci, případně má ještě dva kandidáty, kteří by ho mohli nahradit. Jen aby měli dostatek trpělivosti a přečkali toto hladové období plné zoufalství a beznaděje. Ještě se musejí trochu přiučit...

Tento týden byl úmorný i pro Juru Korotkova, který se snažil držet své emoce na uzdě. To se mu ale moc nedařilo. Desátý červen se s každým dnem blížil čím dál rychleji, ale zuřící požár v jeho duši se mu nedařilo uhasit. Jura byl až po uši zamilovaný a nemohl s tím nic dělat. Nutno poznamenat, že Ludmila Semjonovová zdaleka nebyla prvním rozptýlením v Korotkovově letitém manželském životě. Jenže dřív se všechno obešlo bez zatemnění mysli a přesměrování pozornosti. Filmy a knihy ho pevně utvrdily v tom, že si nemůže plést lásku s okouzlením. Okouzlení dřív nebo později pomine, je jen potřeba být dostatečně trpělivý a snažit se teď neudělat žádnou hloupost. Ve skutečnosti však boj s takovým okouzlením není vůbec snadný. A že se to muselo stát zrovna ve chvíli, kdy pracovali na takovém případě! Jurovi se všechno rozpadalo pod rukama.

Kdyby se aspoň Ludmila chovala jinak. Kdyby se chtěla hádat nebo aspoň mít nějaké rozepře, projevovala nespokojenost, cokoliv! Ale ne. Byla to taková žena, o které tajně sní každý vyšetřovatel.

„Nebyla jsem taková vždycky,“ říkala Korotkovovi. „Když jsem pracovala jako vyšetřovatelka, vytrpěla jsem si s manželem hodně. Pak jsem pochopila, že manželství s policistou je profese, kterou nemůže dělat každý. Děláte špinavou práci, je to tak. Je

špinavá, postavená na lži, nedůvěře, vychytralosti a kompromisech. Nemůže to být jinak, vždyť kdo chodí za zločinci se zdviženým hledím. Potřebujete mimořádné ženy, jež by vám pomáhaly nebrat si do postele všechnu tu špínu.

Po klíčovém rozhovoru Nastí a Pavlova v restauraci sledovali společnými silami Gordějev se Zacharovem neustále byt, ve kterém žila Nast'a alias Lebeděvová, a taky hlavního experta. Nast'a každý den poctivě volala na ministerstvo a hlasem Larisy se zdvořile informovala, zda Alexandr Jevgenjevič souhlasí s jejím návrhem. Pavlov se zatím nerozhodl, ale i přesto se některý večer sešel s opáleným mužem menšího vzrůstu v brýlích. Když před Korotkova položili fotku dokládající jejich setkání, Jura si vzpomněl, že ho viděl na pohřbu Filatovové. Poznat toho cizince s brýlemi nebylo těžké. Před nikým se neschovával a ani neskrýval svou totožnost.

U domu, v němž se nacházela Nast'a, vyšetřovatelé nezahlédli žádné cizí pozorovatele. Když zbývaly dva dny do týdenního ultimáta, nikdo už ani nedoufal. Vypadalo to, že jejich léčka nefungovala. Pokud Lebeděvovou z restaurace „nedoprovázel“ někdo z Pavlovových lidí, neměl jak zjistit její adresu. Za cestu z restaurace do bytu zodpovídal Selujanov. Dal by ruku do ohně za to, že Lebeděvovou nikdo nesledoval, tím si byl Kolja jistý. Pokud bude Pavlov jednat podle Gordějevova plánu, měl by vyděračku ukázat vrahovi. Jinak ji nenajde. Podle Koblížka by to setkání mělo fungovat jako signál, že je Gal v Moskvě. Pak už byla na řadě jen čistě technická věc, tedy rozeznat Gala mezi všemi lidmi v blízkosti místa „ukázky“ a taky domu Lebeděvové, a zadržet ho. Jednoduše to vypadalo jen na první pohled. Nikdo z operativců neměl ani tušení, na jakém principu funguje kontaktování nájemných vrahů. Nikdo by se nemohl zaručit, že určení osoby a adresy budoucí oběti neprovede sám vykonavatel místo speciálních pomocníků, kteří by vykonávali černou práci za „maestra“. Pokud člověk spěchá, dělá chyby a zadrží špatnou osobu. Skutečný vrah odsud zmizí, vypaří se jako pára nad hrncem. A podruhé ho nikdo nevyhládá.

Právě na tomto předpokladu byl založen Gordějevův záměr, jenž Nast'a vytušila. Kdyby Pavlovovi podstrčili Larisinu adresu, podstatně by mu to ulehčili. Ale Gordějev chtěl vidět, jak bude probíhat pátrání po zrzavé novinářce. Zajímalo ho, jestli v tom záludném systému existuje dělba práce a jak ji kdo vykonává. Ale i když se jim nepodaří vraha zadržet, budou z toho něco mít. Dozví se něco nového o kriminální sféře, se kterou se doteď nemuseli setkávat napřímo. A tyto vědomosti se následně budou velmi hodit. Gordějev to samozřejmě neříkal nahlas, aby vyšetřovatele neodradil a nebyl pro smích. Je to přece potřeba, ten plán započal pro výzkumné účely! Je to jako pro srandu králíkům. Viktor Alexejevič v hloubi duši

věděl, že ten poznávací úkol není o nic méně důležitější než chytit Gala. Mnozí zapomněli na tu starou skutečnost, že před vyhlášením války je nutné nastudovat svého nepřítele. Jen jeden jediný člověk na světě mohl Gordějeva pochopit. Jen ona, Nastěnka, by upřednostnila získání informací o fungování elitních nájemných vrahů, a to dokonce s rizikem, že přijdou o vraha Filatovové. Jen ona se dokáže dívat napřed, tak daleko, jako sám plukovník Gordějev.

Ani šestý den Pavlov ještě „nedozrál“.

„Myslete na to, Alexandře Jevgenjeviči, že zítra vám zavolám naposledy. Nemám ráda lidi, co se bojí, ale ještě víc nesnáším ty nerozhodné. Vzal jste mi týden, který jsem mohla strávit mnohem užitečněji.“

Pavlov váhal.

„Třeba přijmete mé zítřejší pozvání na oběd jako kompenzaci za ten ztracený čas nehledě na to, jak se rozhodnu.“

„Tak to ne,“ chladně se do telefonu ušklíbala Larisa. „Na oběd půjdu jen v případě, že budete souhlasit. Už tak jsem kvůli vám ztratila spoustu času.“

„Dobře,“ souhlasil najednou Pavlov rozhodně. „Berte to tak, že jsem se rozhodl. Zítra ve tři vás budu čekat u Jelisejevské restaurace.“

„V pět,“ zabručela spokojně Larisa. „Na dvě hodiny jsem objednaná ke kadeřnici, na tři to nestihnu.“

„Dobře, v pět. Nashle zítra.“

Nast'a opatrně položila sluchátko a zamyšleně se podívala na telefon. Už je snad tady?

5. TRANSLATOLOGICKÝ KOMENTÁŘ

Jelikož je stěžejním cílem této práce překlad ruského uměleckého textu, je tato kapitola věnována překladatelskému komentáři. Ve vybraných pasážích, které jsou níže rozděleny do šesti kategorií, se tak zaměříme na určité překladatelské problémy, s nimiž jsme se při překladu setkali.

5.1 PŘEKLAD KNIŽNÍHO NÁZVU

Překlad knižního názvu je značně důležitou úlohou během překladatelského procesu uměleckého textu. Jiří Levý dělí knižní tituly na dva typy: *název popisný* a *název symbolizující*.

Název popisný informuje o tématu díla. Jako častý způsob bývá užíváno jméno osoby, občas společně také s literárním druhem (např. *Жизнь Александра Невского*). Tato forma pojmenování byla využívána spíše v minulosti, každopádně setkat se s ní můžeme také v současné době, kde již však nedochází k zakomponování literárního druhu (př. *Любовь Яровая, Счастье Муры*). V popisném názvu je upřednostňována informativnost před estetickým působením.

Druhý typ názvu, *symbolizující*, vypovídá o tématu, problematice nebo atmosféře díla zkratkou (proto jej také označujeme jaké zkratkový) či symbolem. Rozmach takového způsobu pojmenování knižních titulů je propojeno s výskytem konkurenčních knih na trhu, a proto je cílem co nejvíce zaujmout čtenáře či kupujícího. Při procesu vytváření názvu platí určitá pravidla – tedy aby byl název snadno zapamatovatelný (neměl by být dlouhý nebo složitý) a výrazný (symbol by měl vzbuzovat konkrétní představu).²⁴

Kniha, jejíž úryvek jsme si zvolili ke zpracování, nese v originálním znění název *Shoda okolností*. V našem překladu jsme se nechtěli od tohoto názvu vzdalovat ani v českém jazyce, a proto se tohoto významu držíme i v českém překladu a uvádíme jej jako *Shoda okolností*, tedy doslovný překlad ustáleného slovního spojení. Můžeme v podstatě říci, že jsme zde ani nezvažovali jinou variantu. Domníváme se, že takový název vhodně reflektuje obsah knihy a že by mohl zaujmout i českého čtenáře.

²⁴ LEVÝ, J. *Umění překladu*. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983. Pyramida.

5.2 PŘEKLAD REÁLIÍ

V této podkapitole se zaměříme na překlad reálií. Než se však pustíme do samotného komentáře, vymezíme si, co za reálie považujeme. Reálie chápeme v duchu pojetí bulharských teoretiků překladu Vlachova a Florina jako „předmět materiální kultury, který slouží k pojmenování významu slova“. V ideálním případě se jedná o jednoznačná slova a slovní spojení, k nimž neexistují synonyma a často mají tyto výrazy cizojazyčný původ. Jsou mezi nimi ale i takové výrazy, jejichž význam je historicky omezen.²⁵

Jinými slovy můžeme reálie charakterizovat jako předměty materiální kultury, jež jsou typické pro specifický národ nebo společnost. Můžou se týkat geografických pojmů, pojmů etnografických či sociálně-politických. Při překladu reálií se dostáváme do situace, kdy usilujeme o předání výrazu, který nemá svůj ekvivalent v cílovém jazyce. Zaužívanými postupy při překladu reálií jsou: transkripce, kalkování, záměna reálií za jiné, adaptace reálií, případně naturalizace či exotizace.²⁶

Níže uvádíme několik příkladů, s nimiž jsme se v námi překládaném úryvku setkali:

Ленинка (knihovna)

Na první straně překládaného textu se ve výchozím jazyce objevuje pojem *Ленинка*, ve které se podle kontextu nachází monografie, se kterou hlavní hrdinka Anastasia Kamenská pracuje. Leninkou je zde myšlena ruská knihovna, kterou bychom v současné době našli pod názvem Ruská státní knihovna (rus. Российская государственная библиотека, dříve v letech 1925-1992 jako Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина). Výraz *Ленинка* jako knihovna však není vžitý natolik, abychom českému čtenáři poskytli tuto asociaci, navíc by případně v současné době mohlo dojít k nežádané záměně s portálem *CyberLeninka* (rus. КиберЛенинка), který poskytuje přístup k odborným textům. Rozhodli jsme se tedy pojem zobecnit a nahradit jej slovem *knihovna*. Níže předkládáme úryvek, jehož se tato problematika týká:

²⁵ VLACHOV, S; FLORIN, S. *Neperevodimoe v perevode*. Izdat. Meždunarodnye Otnošenija, 1980.

²⁶ VYCHODILOVÁ, Z. *Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 83 s. Skripta.

*Над этой задачей Настя трудилась до позднего вечера, используя в качестве подспорья монографию Филатовой, которая вполне заменяла диссертацию Павлова и избавляла от необходимости сидеть в **Ленинке**.*

*Právě na tom Nasťa pracovala až do pozdního večera. Při své práci nahlížela do monografie Filatovové, která byla zcela totožná s Pavlovovu disertací a nemusela tak kvůli tomu sedět v **knihovně**.*

город Энск (město N)

Город Энск bývá v ruské literatuře užíván jako toponymum smyšleného provinčního města. Setkáme se s ním například v klasické literatuře v tvorbě N. V. Gogola (Mrtvé duše, Revizor) a dramatech A. P. Čechova²⁷. V našem překladu jsme se s tímto názvem setkali také a po vzoru předchozích překladatelů jsme jej překládali jako *město N*.

V úryvku se však objevila také pasáž, kde byla pozornost zaměřena pouze na „Энск“. Ačkoliv „*город Энск*“ překládáme jako „*město N*“, a tedy by se zde nabízela možnost použít jen samotné „*N*“, domníváme se, že by pouhé písmeno nebylo čtenáři nápomocné v tom, aby odhalil původní myšlenku. Případné užití výrazu „*písmeno N*“ by také nebylo adekvátní, a proto jsme pracovali se zobecněním.

„Во-первых, Колобок категорически запретил произносить слово «Энск», дабы не спугнуть Павлова.“

*„Zprvė jí Kobližek kategoricky zakázal o tom **městě** mluvit, aby Pavlova nevylekala.“*

протиска (bydliště)

Výraz *протиска* označuje přihlášení k místu bydliště, které je uvedeno v osobním dokladu, pasu. Chápeme jej tedy jako místo trvalého bydliště. V námi překládaném úryvku jsme se v rámci ekonomie textu rozhodli užívat jednoslovné pojmenování, a sice *bydliště*. Níže uvádíme příklad originálního a přeloženého textu:

²⁷ GAJDIN, B.N. *Ujezdnyj gorod N. Elektronnaja encyklopedia: Mir Šekspira* [online]. 2017 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://world-shake.ru/ru/Encyclopaedia/4989.html>.

„А помнишь, Витюшка, я когда-то просил тебя помочь одному человеку с пропиской?“

„Поматуйеš, Ви́тушко, как jsem tě kdysi prosil o pomoc jednomu člověku s bydlíštěm?“

зона (loch)

Výraz *зона* můžeme obecně chápat třemi způsoby: 1. oblast, která se nějakým způsobem odlišuje od svého okolí, 2. žargonový výraz pro vězení, 3. geologický pojem využívaný ve stratigrafické klasifikaci. Námí vybraný text má spojitost s kriminálním prostředím, a proto jsme pro naše účely zvolili druhou variantu. V cílovém jazyce se pak nabízejí výrazy jako např. vězení, basa, loch či gajl. Jelikož je první možnost neutrální a poslední nepatří k běžně užívanému lexiku, zvažovali jsme překlad v podobě basa či loch, z nichž jsme se rozhodli pro poslední zmíněné.

*Я-то уже на пенсии тогда был, а человек только-только из **зоны** вернулся.*

*„Byl jsem tehdy už v důchodu, a ten člověk se teprve vrátil z **lochu**.“*

удостоверение полковника милиции (průkaz plukovníka)

O tomto dokladu se v textu dočítáme v souvislosti s plukovníkem Pavlovem, který pracuje na ministerstvu. Jedná se o průkaz, který slouží k prokázání se jako pracovníka ministerstva. U překladu tohoto dokladu jsme zvažovali dvě možnosti, a konkrétně policejní průkaz a průkaz plukovníka. Policejní průkaz je výraz, jenž se v našem prostředí běžně používá, avšak může evokovat představu, že je Pavlov řadovým policistou, s čímž se neshoduje jeho plukovnícká hodnost. Na základě toho byla v našem textu zvolena druhá varianta, která je originálnímu znění také bližší.

*Тогда пойдите к администратору, покажите ему ваше **удостоверение полковника милиции**, вызовите по телефону наряд и сдайте меня как шантажистку.*

*Так бѣзте за врчнѣм, указте му свѣй **прѣказ плуковнѣка**, заволейте хлѣдку а удейте мѣ jako vydѣрачку.*

смотрины (ukázka)

Výkladový slovník charakterizuje *смотрины* několika způsoby: 1. jako svatební obřad probíhající mezi námluvami a samotnou svatbou, při kterém se svědek, budoucí ženich a jeho rodiče mohli setkat s budoucí nevěstou a vyhodnotit tak její klady a záporny, 2. způsob se týká „prohlídky“ ženichova hospodářství, 3. způsob hovoří o návštěvě nevěsty u ní doma, případně na jiném místě. V našem kontextu *смотрины* představují moment, kdy má být oběť (Lebeděvová) ukázána nájemnému vrahovi. Jelikož se nám nepodařilo dohledat český ekvivalent, uvažovali jsme možnosti jako *námluvy*, *představení* nebo *setkání*. První dva zmiňované výrazy jsme však vyloučili, jelikož evokují dojem, že oběť s vrahem interagovala, k čemuž nedošlo.

Эти смотрины и должны, по замыслу Колобка, сыграть роль сигнала: Галл в Москве.

Podle Koblížka by to setkání mělo fungovat jako signál, že je Gal v Moskvě.

СП (specializovaný pluk)

Překlad zkratky *СП* byl jedním z překladatelských problémů, se kterým jsme se v rámci této diplomové práce setkali. V žádné z kapitol jsme totiž nedohledali případnou variantu celé rozepsané formy, na jejímž základě bychom dokázali odvodit přesný význam. Internetový slovník nabízí nespočet možností rozšíření této zkratky. Z těch, jež jsou pro náš text relevantní, se nabízí např. *сотрудник полиции, специализированный полк, служба поддержки, Собрание постановлений правительства СССР* nebo *Счётная палата Российской Федерации*. Poslední dvě jsme se však následně kvůli kontextu rozhodli vyřadit.

Vzhledem k tomu, že se daná pasáž týká plukovníka Pavlova a jedním z možných způsobů je vyložit si zkratku jako *1-й специализированный полк полиции ГУ МВД России по городу Москве, М Чеховская, ул. Петровка*, kde je relevantní pracoviště i jeho adresa, zvolili jsme v cílovém jazyce výraz *specializovaný pluk*. Níže uvádíme pasáž, v níž jsme se s daným výrazem setkali:

Посадила его генеральным директором СП, через которое деньги отмывают.

Удělala z něj generálního ředitele specializovaného pluku, kde se perou špinavé peníze.

5.2.1 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN A PŘEZDÍVEK

Čtenáře knihou provází policejní vyšetřovací tým, jenž se snaží kriminální případ vyřešit. V následující podkapitole se tedy budeme věnovat překladu jmen členů týmu. Kromě hlavních postav jsou v příběhu zmíněna jména nájemných vrahů.

5.2.1.1 JMÉNA PROTAGONISTŮ

V detektivce *Shoda okolností* vystupuje několik postav, které více či méně zasahují do děje. Jelikož jsme chtěli, aby jejich překlad čtenáři připomínal ruskojazyčné prostředí, zvolili jsme ve většině případů transkripci, u ženských příjmení jsme navíc doplnili pro češtinu typickým zakončením -ová.

V tabulce níže se nachází výčet hlavních postav vystupujících v knize, pod tabulkou se pak detailněji věnujeme vybraným z nich.

Výchozí jazyk	Cílový jazyk
Анастасия Павловна Каменская	Anastasia Pavlovna Kamenská
Лариса Лебедева	Larisa Lebeděvová
Виктор Алексеевич Гордеев (Колобок)	Viktor Alexejevič Gordějev (Koblížek)
Александр Евгеньевич Павлов	Alexandr Jevgenjevič Pavlov
Борис Васильевич Рудник	Boris Vasiljevič Rudnik
Степан Игнатъевич Голубович	Stěpan Ignatjevič Golubovič
Ирина Сергеевна Филатова	Irina Sergejevna Filatovová

Анастасия Павловна Каменская (Anastasia Pavlovna Kamenská)

Knihy Alexandry Marininové nepatří k hojně překládaným knihám na českém knižním trhu. I přesto však u nás najdeme několik přeložených děl, v nichž *Anastasia*, nebo také *Nast'a*, vystupuje, a to jako *Anastázie*. My jsme se však v našem překladu rozhodli od této podoby odchýlit, jelikož se domníváme, že by tato domácí, česká, verze vybočovala z překladu ostatních jmen, a také jsme chtěli docílit co nejautentičtějšího znění.

Лариса Лебедева (Larisa Lebeděvová)

Názvy ptáků a zvířat patří k nejčastějšímu zdroji forem příjmení²⁸. Příjmení zakamuflované novinářky představovalo pro náš překlad nutnou volbu. *Лебедь* v češtině představuje *labuť*, a tak se také nabízelo příjmení *Labuťová*. Jelikož však Larisa vystupuje pod falešnou identitou a hraje úlohy tzv. „volavky“, bylo další možností využít tento význam, a zároveň stále v příjmení zachovat odkaz k ptačímu základu. Výsledná forma by tedy byla *Volavková*. Jelikož se nám však nepodařilo zjistit motivaci Larisina příjmení, rozhodli jsme se zachovat původní verzi pomocí transkripce, abychom navodili atmosféru ruskojazyčného prostředí, kde je příjmení *Лебедев/Лебедева* poměrně časté, a v rámci přechýlení jsme přidali typickou českou koncovku *-ová*²⁹.

Колобок (Koblížek)

Postava Viktora Alexejeviče Gordějeva bývá místy označena přezdívkou *Колобок*. Tento ruský výraz v češtině představuje *koblíh* či *koblížek*. Jelikož je Gordějev popisován jako člověk oblé postavy, rozhodli jsme se čtenářům přenést tento význam i do cílového jazyka a užívat překlad *Koblížek*. U tohoto překladu se shodujeme s překladem Julie Salcherové, která v jiných publikacích Alexandry Marininové, kde se Gordějev alias Koblížek také vyskytuje, zvolila tuto formu taktéž.

²⁸ GANŽINA, I.M. Slovar sovremennykh russkikh familij. Astrel, 2000, s. 277. ISBN 5-271-00127-X.

²⁹ KNAPPOVÁ, M. Přechylování příjmení v češtině (Pravidla a systematický přehled). *Naše řeč* [online]. 62 (1979)(5), 225-233 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6153>.

5.2.1.2 ПРЭЗДІВКЫ НАЇЕМНЫХ ВРАХЎ

Postup při překladu přezdivek nájemných vrahů, kteří jsou v textu zmíněny, spočíval především v transliteraci a transkripci. Výsledné formy jsou následující:

Výchozí jazyk	Cílový jazyk
Хирург	Chirurg
Бурят	Burjat
Галл	Gal
Итальянец	Ital
Карден	Cardin
Блэк	Black

U přezdivek *Хирург* a *Итальянец* jsme vycházeli z přímého významu těchto výrazů, tedy *Chirurg* a *Ital*. Přezdívka *Галл* může odkazovat ke Galům, příslušníkům keltských kmenů nebo označení pro gladiátora, v textu jej označujeme výrazem *Gal*. U postavy nazývané *Бурят* (*Burjat*), jsme uplatnili postup transkripce, stejně jako u přezdivek *Карден* (*Cardin*) a *Блэк* (*Black*).

5.2.1.3 ВЫРАЗИ ПРО ОЗНАЧЭНІ ПΟΙΙСІСТЎ

Jelikož se námi překládaný úryvek knihy řadí mezi policejní detektivky, najdeme v ní různé výrazy označující policejní profesi. Níže si ukážeme zvolená překladatelská řešení.

Výchozí jazyk	Cílový jazyk
милиционер	policista
сыщик	vyšetřovatel
опер; оперативник	operativec; operativní pracovník
сыскарь	sledkař
легавка	fizl
мент	policajt

милиционер (policista)

Výraz *милиционер* je ve výkladovém slovníku prezentován jako *pracovník policie*. Abychom zachovali tutéž expresivitu v obou jazycích, pracujeme zde s výrazem *policista*.

сыщик (vyšetřovatel)

U následujícího pojmu se nabízí výklad ve smyslu tajný agent, který je pověřen sledováním, zároveň je zde také druhá varianta, a to odborník na vyšetřování trestných činů. V našem překladu jsme zvolili výraz *vyšetřovatel*.

опер (operativec), оперативник (operativní pracovník)

V tomto případě se setkáváme se zkrácenou formou výrazu *оперативник* neboli *operativní pracovník*, což je policejní pracovník, jenž se podílí na zadržování pachatelů a operacích spojených s vyšetřováním zločinů. Pro udržení stylistické roviny na nespisovné úrovni užíváme výraz *operativec*.

сыскарь (sledkař)

V tomto případě se dostáváme ke stylisticky sníženému výrazu. *Сыскарь* slouží jako pojmenování pro policistu, který se zabývá vyšetřováním a pátráním. V diplomové práci Jany Příkrylové věnující se policejnímu slangu se nachází výraz „sledka“ pro označení policejního útvaru, který vznikl od slova *sledovat*.³⁰ Na základě toho do našeho překladu dosazujeme označení *sledkař*, které odkazuje k jednotlivci.

³⁰ PŘIKRYLOVÁ, J. *K současnému policejnímu slangu: Popis slangových prostředků v kontextu policejního komunikačního prostředí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.

легалка (fízl)

U tohoto výrazu jsme opět hledali stylisticky snižený výraz pro označení policistů. V českém jazyce mezi hanlivými výrazy najdeme například *švestka*, *chlupatý*, *bengo*, *fízl*. Ačkoliv jsme se snažili mezi policejními pracovníky zjistit, který z výrazů vnímají jako nejhanlivější, jejich odpověď se shodovala v tom, že si během své praxe už zvykli relativně na cokoliv. My jsme se však z uvedeného výčtu rozhodli pro žargonový výraz *fízl*.

мент (policajt)

Další výraz pro označení policejních pracovníků se v textu výchozího jazyka objevuje jako *мент*. Tento výraz se užívá v lidovém jazyce, přičemž jej opět řadíme do stylisticky sniženého lexika. Zde jsme tentokrát vybrali variantu *policajt*.

5.3 PŘEKLAD ELIPTICKÝCH VÝRAZŮ

Pojetí elipsy obecně chápeme jako nedostatek či vynechání něčeho. Velmi často k tomu dochází v hovorovém jazyce nebo také např. ze stylistických důvodů. Vynechání se může týkat celých vět, ovšem nejčastěji se jedná o úsporu slovní.³¹

Jak si můžeme všimnout v následujících příkladech, v ruském hovorovém jazyce jsou elipsy poměrně častě využívaným prostředkem, kdežto čeština je spíše explicitní. Níže uvádíme příklady našich překladatelských řešení.

Elipsa syntaktického objektu a nulový tvar slovesa „být“:

Однофамилец? Родственник? Или сам лично Борис Васильевич Рудник оказался любителем несовершеннолетних девочек?

Je to jmenovec? Příbuzný? Nebo je snad sám Boris Vasiljevič Rudnik milovník nezletilých holčiček?

³¹ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. Výrazová úspornost v syntaxi současné ruštiny. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 54-57. Monografie. ISBN 978-80-244-2886-4.

Elipsa objektu a nulový tvar slovesa „být“:

– *Уже готово?* – не скрыл своего восхищения Павлов, пролистывая принесенный журналисткой текст интервью.

„*Вы уж то máte?*“ neskryval Pavlov svůj obdiv, když si prohlížel rozhovor novinářky.

Elipsa syntaktického objektu:

Его фамилия Рудник. Не слыхали?

Именуе се Рудник. Неслышела есте о нём?

Elipsa predikátového slovesa:

– *Откуда вы, Лариса? Что вы здесь делаете?*

„*Kde есте се тady vzala, Lariso? Co tu děláте?*“

5.4 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ A USTÁLENÝCH SLOVNÍCH SPOJENÍ

Jedním ze způsobů, kterými lze ozvláštnit text, je zakomponování jazykových prostředků v podobě frazeologických výrazů. Frazeologismem rozumíme ustálený slovní obrat, jehož komponenty dohromady vytvářejí celistvý smysl.³² Překládat je můžeme několika způsoby, a to pomocí užití identického frazeologismu, případně podobným obrazným vyjádřením nebo také prostřednictvím metafor a dalších obrazných vyjádření v závislosti na výrazových možnostech cílového jazyka.³³

Kniha Alexandry Marininové obsahuje značné množství frazeologismů či jiných ustálených slovních obrátů. V důsledku toho jich také nacházíme několik i v námi překládaném úryvku. V následující části se zaměříme na to, jak byly některé z těchto pasáží zpracovány.

³² STĚPANOVA, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 7. ISBN 978-80-244-1750-9.

³³ MÜGLOVÁ, Daniela. *Komunikace, tlumočení, překlad, aneb, Proč spadla Babylonská věž?*. Přeložil Vítězslav VILÍMEK. Nitra: Enigma, 2013, s. 256-257. ISBN 978-80-8133-025-4.

Вот подарок-то я сделаю Борису!

Já to Borisovi ještě osladím!

V uvedeném výrazu se jedná o situaci, ve které mluvčí vyjadřuje svou plánovanou pomstu vůči někomu jinému (v úryvku se jedná o Borise). Další způsoby, jež bychom zde mohli použít, jsou například: *Já Borisovi ještě ukážu!* *Já to Borisovi ještě zavařím!*

Při překladu jsme se však rozhodli pro variantu „*Já to Borisovi ještě osladím!*“, abychom zachovali podobnou asociaci jako v originálním znění, tedy že pod pojmem *dárek* si vybavíme určité velkorysé gesto, podobně jako u výrazu *osladit* si můžeme díky *cukru*, resp. sladkosti vybavit určitý pozitivní efekt.

А ты чист, как ангел.

A ty jsi čistý jako slovo boží.

Na tomto místě se dostáváme k překladu dalšího ustáleného srovnávacího slovního obratu. Mluvčí svého adresáta ubezpečuje, že nemusí mít strach z následků svého jednání, jelikož se ničím neprovinil. Autorka zde využívá přirovnání, v němž odkazuje na nadpřirozenou duchovní bytost, proto jsme v cílovém jazyce zvolili variantu *čistý jako slovo boží*, kde sice nedochází k ekvivalenci bytosti, zato zde stále zachováváme odkaz k podobnému zdroji.

Хватит каштаны из огня своими руками таскать, пусть миллионеры на тебя поработают.

Už mě nebaví tahat z ohně kaštiny za někoho jiného, jen ať ti za to milionáři zaplatí.

Frazeologismus *таскать каштаны из огня* chápeme ve významu *dělat těžkou, riskantní práci, z níž vyléží někdo jiný*. V českém jazyce existuje plně ekvivalentní výraz, a proto jsme ho použili také v našem překladu.

Вы прямо камень с моей души сняли.

To mi spadl přímo balvan ze srdce.

Výše uvedený výraz vyjadřuje situaci, při které mluvčí pocítuje úlevu od něčeho nepříjemného. V cílovém jazyce jsme zvolili analogický frazeologismus, kde jsme však *kámen* zaměnili *balvanem*, abychom podpořili zdůraznění daných emocí, které jsou ve výchozím jazyce podtrženy výrazem *прямо*.

Правду говорят, Восток – дело тонкое.

Jak se říká: Východ je nevyzpytatelný.

Následující výrok se vztahuje ke složité situaci, která je často spojována s Asií nebo obecně s Východem. Nezřídka se tedy používá pro vyjádření situace vyžadující opatrnost nebo zamyšlení se. Slovo „Восток“ může být v závislosti na kontextu zaměňováno jinými komponenty. Současně se také jedná o repliku ze sovětského filmu Bílé slunce pouště, kde se nám však nepodařilo najít uspokojivý výraz v českých titulcích. V našem překladu jsme se u výrazu rozhodovali mezi variantou *jiný kraj jiný mrav* a výrazem *Východ je nevyzpytatelný*. Ačkoliv se u druhé možnosti nejedná o žádnou repliku nebo rčení, připadá nám na tomto místě přeci jen vhodnější.

Голова у нее, конечно, светлая, но возможность ошибки исключить нельзя.

Ta má samozřejmě pod čepicí, ale možnost pochybení vyloučit nemůžeme.

Slovní spojení „*светлая голова*“ slouží jako expresivní vyjádření logicky smýšlejícího člověka. Při hledání ekvivalentního výrazu jsme zvolili obrat „*mít pod čepicí*“, kterým se odkazujeme, stejně jako originální text, na hlavu, a zároveň zachováváme význam logického uvažování.

– Швед за соседним столом смотрит на вас, как кот на сметану, – усмехнулся он.

„Ten Švéd u souseďního stolu se na vás dívá jako lev na kořist,“ usklíbl se.

V českém jazyce existuje několik přirovnání se smyslem „*dívat se jako*“. Pokud bychom se chtěli držet zvířecí říše, pak se například nabízí *dívat se/hledět „jako tele na nová vrata“*, „*jako by někomu uletěly včely*“, případně „*jako vyoraná myš*“. Všechny tyto uvedené výrazy však vyjadřují údiv. Pro překlad jsme se tedy rozhodli využít podobné spojitosti mezi zvířetem a jeho stravou, tedy „*jako lev na kořist*“, což adekvátněji vyjadřuje projevovaný zájem vyjádřený v originálním textu.

Умом можно пронуться.

Člověk aby se z toho zbláznil.

Následující výraz slouží jako hovorové označení pro „přijít o rozum“. Ačkoliv čeština nabízí frázi „být z něčeho jelen“, nepřípadala nám tato varianta vhodná. Jelikož se nám nepodařilo najít přesnější ustálené slovní spojení v cílovém jazyce, rozhodli jsme se výrok vyjádřit nefrazeologicky.

5.5 PŘEKLAD PŘECHODNÍKŮ

Zatímco v českém jazyce se přechodníky vyskytují zřídka a v současném textu působí knižně až archaicky, v ruštině jsou stále běžně používány. Při překladu těchto jazykových prostředků musíme dbát na to, jakou úlohu přechodník v textu sehrává a na základě toho využít příslušné překladatelské transformace. Způsob, který je překladateli využíván, spadá do formálních transformací, a konkrétně se jedná o kompresi (kondenzaci) či dekompresi (dekondenzaci) výrazu. U komprese dochází k vyjádření sdělení úspornějším způsobem, na rozdíl od dekomprese, kde dochází k jeho rozšíření.³⁴

Jedním ze způsobů překladu ruských přechodníků tedy bývá užití souvětí. Na základě vyjádřeného vztahu ve výchozím jazyce pak volíme vyjádření pomocí vět hlavních nebo. Jako další způsob překladu přechodníků se nabízí předložkově-jmenná konstrukce. Přechodníky můžeme překládat také odpovídajícími přechodníkovými formami v cílovém jazyce.³⁵

³⁴ VYCHODILOVÁ, Z. Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9.

³⁵ FLÍDROVÁ, H. a S. ŽAŽA. *Sintaksis ruskogo jazyka v sopostavlenii s češkim*. Brno: Tribun EU, 2013. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-263-0355-8.

Níže představíme vybrané pasáže, v nichž jsme se s překladem přechodníků setkali:

*Она молча курила, всем своим видом **выдавая** нетерпение.*

*Кουřила bez vyřknutí jediného slova **a působila** velmi netrpělivě.*

První příklad reprezentuje užití přítomného přechodníku, který jsme přeložili hlavní větou pro vyjádření souběžnosti dějů.

*Позвонив Руднику и **отправив** к нему журналистку, Александр Евгеньевич снова снял телефонную трубку.*

*Потé, со Александр Жевгењевич **заволал** Рудникови **a послал** к něму novinářku, ту **заволал** ještě jednou.*

V následujícím příkladu nacházíme přechodníky, které vyjadřují souběžnost dějů. Rozhodli jsme se je tedy přeložit pomocí souvětí, přičemž v první části věty jsme pro přeložení přechodníku použili příslovečné určení a ve druhé části jsme navázali hlavní větou.

Имея на руках один козырь, уверен, что возьмет все взятки.

Кdyž má v rukách jedno eso, je přesvědčený, že díky němu vezme všechno.

Jako třetí příklad na tomto místě uvádíme řešení, kde jsme přechodník přeložili vedlejší větou příslovečnou časovou.

5.6 PŘEKLAD SPECIFICKÝCH VÝRAZŮ

V této podkapitole se budeme věnovat překladu výrazů, které jsme nezařadili do předchozích podkapitol, budeme se jim zde tedy věnovat odděleně.

статья 120 (paragraf 120)

Při překladu tohoto výrazu se přesouváme do oblasti práva. Jak uvádí M. Tomášek, „jedním z hlavních charakteristických znaků právních termínů je přesně definovaný a jasný pojem“. V překladatelské praxi se však setkáváme s tím, že v mezijazykovém právním překladu může docházet kvůli povaze jednotlivých jazyků k jistým významovým posunům při překladu téhož výrazu.³⁶

U překladu analyzovaného paragrafu jsme zvažovali, zda budeme v textu uvádět *paragraf 120* stejně jako ve výchozím textu, kde vycházíme z Trestního zákoníku (Уголовный кодекс РСФСР), který byl platný v době existence Sovětského svazu a zahrnuje zvrhlé chování vůči nezletilým³⁷, nebo zda paragraf adaptujeme do českého prostředí a zvolíme *paragraf 185* týkající se pohlavního zneužití³⁸. Jelikož jsme se však snažili zachovat autentičnost původního prostředí, rozhodli jsme se zachovat první zmíněnou variantu.

центральное адресное бюро (lustrace)

Центральное адресное бюро slouží jako zdroj informací o osobních údajích občanů. Rozhodli jsme se tedy pro překlad pomocí výrazu *lustrace*, což je „kontrola údajů v různých evidencích a rejstřících“.

делать из блесны живца (udělat z umělé návnady živou)

Autorka v dané pasáži, kdy v ději dochází k objasňování strategie a dalších postupů vyšetřování, používá výrazy spadající do rybářské oblasti. Výrazy *блесна* a *живец* bychom tedy mohli přeložit jako *trpytka* a *karas*, případně obecněji jako *živá* a *umělá návnada*. Při první zmínce tohoto obratu jsme se v textu rozhodli využít konkrétní výrazy, později, abychom zamezili opakování, jsme využili výrazy obecné.

³⁶ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2003, s. 18-21. ISBN 80-7201-427-7.

³⁷ RUSKÁ SOVĚTSKÁ FEDERATIVNÍ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA. Uголовный кодекс РСФСР. In: *Consultant.ru*. 1960. Dostupné také z:

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2950/6d8a39804bfe82e851812361be108dd1296a042c/.

³⁸ ČESKO. fragment #f3919757 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 5. 1. 2023. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3919757>.

А теперь мы будем делать то, чего в рыбацкой жизни не бывает, – мы будем делать из блесны живца.

А ты teď uděláme to, co se v rybářském světě neděje - uděláme z umělé návnady živou.

А теперь мы будем делать то, чего в рыбацкой жизни не бывает, – мы будем делать из блесны живца.

А ты teď uděláme to, co se v rybářském světě neděje - uděláme z umělé návnady živou.

заказник (vrah)

Alexandra Marininová v díle nepoužívá jen slova, která jsou v ruském jazyce běžně užívána, ale obohacuje text také slovy vlastními. Jako takový okazionalismus zde uvádíme «заказник», který v ruském jazyce neexistuje. Z kontextu si však dokážeme vyvodit, že má autorka na mysli nájemného vraha. Pokud bychom chtěli z daného českého sousloví vytvořit jednoslovný výraz, vznikl by např. *nájemce* či *nájemník*, což však zdaleka neodpovídá původnímu významu. Navzdory tomu, že jsme v našem překladu pozbyli podobné jazykové hry, pracovali jsme s výrazem *vrah*.

Нам с вами выпал редчайший шанс – возможность поимки «заказника», работающего на верхние эшелоны.

*Naskytla se nám jedinečná příležitost dopadnout **vraha** pracujícího pro vyšší vrstvy.*

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsme se věnovali uměleckému textu, a konkrétně překladu vybraných kapitol z knihy *Shoda okolností* autorky Alexandry Marininové. K tomuto překladu byl zhotoven translatologický komentář, jemuž předcházela teoretická část pojednávající o překladu umělecké literatury, kriminální próze a také autorce překládané knihy.

Alexandra Marininová je považována za ruskou Agathu Christie a za zakladatelku ruské ženské detektivní prózy. Její tvorba byla ohodnocena značným množstvím ocenění. I přes to, že jsou knihy Marininové publikovány v několika zemích a překládány do mnoha jazyků, bylo do češtiny přeloženo jen malé množství jejích děl, což pro nás bylo velkým překvapením.

Jako cíl jsme si stanovili vytvoření adekvátního překladu k námi vybraným kapitolám. Vybraným přeloženým pasážím jsme se následně věnovali v rámci translatologického komentáře. Alexandra Marininová v knize často pracovala s frazeologickými obraty a ustálenými slovními spojeními, které pro nás občas představovaly výzvu.

V první kapitole jsme čtenáře stručně seznámili s tím, jak vzniká překlad umělecké literatury.

Následně jsme představili kriminální prózu a charakterizovali jsme její subžánry vycházející z anglosaského členění. Mimo to jsme uvedli pravidla, která jsou s tvorbou detektivek spojena. Na základě porovnání daných pravidel s knihou *Shoda okolností* jsme zjistili, že se Marininová ve své tvorbě od těchto pravidel v několika případech odchyluje.

Třetí kapitola si kladla za cíl představit Alexandru Marininovou jako oceňovanou spisovatelku a přiblížila její život a profesní dráhu. Alexandra Marininová je v ruskojazyčné literatuře považována za první autorku ženské prózy. Představila hlavní hrdinku Anastasiu Kamenskou, která se objevuje také v dalších knižních sériích a představuje určitý typ ženského vyšetřovatele.

V rámci vlastního překladu jsme zpřístupnili vybraný text českému čtenáři. Během procesu překladu jsme se mimo jiné setkali s výrazy, jež vyžadovaly vytvoření a porovnání několika překladatelských řešení. K těm nejobtížnějším patřil překlad reálií a ustálených slovních obrátů.

Knihy Alexandry Marininové byly v České republice překládány a publikovány v letech 2000-2001. V současné době může být obtížné se k těmto překladům dostat, jelikož knihkupectví nemají tyto knihy k dispozici. I proto se domníváme, že by mohl být náš překlad užitečný a sloužit jako motivace pro znovuoživení zájmu o autorčinu tvorbu u nás.

РЕЗЮМЕ

Тема настоящей дипломной работы – художественный перевод избранных глав книги «*Стечение обстоятельств*», автором которой является Александра Маринина. Детективная литература всегда привлекала многих читателей. Саму Маринину считают основоположницей так называемого женского детектива в русской среде и согласно интернет-ресурсам³⁹, ее творчество становилось интересным не только для русских читателей, а также зарубежных.

Представленная нами работа распределена на теоретическую и практическую части. Теоретическая часть состоит из трех глав, практическая – из двух.

Первая глава данной работы представляет переводческий процесс и описывает связанные с переводческой деятельностью шаги, такие как правильное осмысление текста оригинала, его интерпретация и стилизация, которые необходимы для правильного перевода.

Так как Александра Маринина является представительницей детективной прозы, вторая глава посвящена именно этому жанру. Для криминальной прозы типично совершение преступления, которое можно, но не должно быть подвергнуто расследованию, в зависимости от конкретного субжанра. С классическим детективом также связано несколько правил, которые выделил С. С. Ван Дайн. К ним относятся, например, условие отсутствия любовной линии, обнаружение преступника на основе логики, присутствие только одного детектива и т. д.

Третья глава знакомит нас с самим автором. Александра Маринина владела глубокими знаниями о преступной тематике, поскольку была сотрудником милиции. Вопреки тому, она считала интересным не само преступление, а поведение персонажей, и их психику. Писательница была награждена несколькими премиями. Хотя книги Марининой переводятся на несколько языков мира и издаются также за рубежом, в Чешской Республике находятся только четыре ее произведения. Они возникли в 2000–2001 гг. и с того времени новые переводы у нас не появлялись.

³⁹ VAGNER, A. *Aleksandra Marinina vstretilas' s češskimi čitatěl'mi* [online]. 2005 [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://ruski.radio.cz/aleksandra-marinina-vstretilas-s-prazhskimi-chitatelyami-8624624>.

Маринина является представительницей женской прозы и ставит в свои произведения Анастасию Каменской, которая является главным персонажем в многих ее книжных сериях. Настя обладает качествами, которые на первый взгляд присущи мужчинам. Она выступает незаметной, но успешной женщиной. На основе книг, в которых появляется Настя, возник сериал «Каменская».

Не в последнюю очередь следует упомянуть сюжет книги «Стечение обстоятельств», где главным героем выступает Анастасия Каменская, раскрывающая заказное убийство Ирины Филатовой, сотрудника милиции. При расследовании Настя сотрудничает со своими коллегами. Она нередко рискует своей жизнью, но для выполнения возложенной на нее задачи она на это готова и, в конце концов, сыщикам совместными силами удается поймать преступников.

Четвертая глава данной дипломной работы представляет собой перевод восьмой и девятой глав выбранного произведения. Из него последовательно исходит транслатологический комментарий, распределенный в пятой главе на шесть частей.

Первая часть касается перевода названия, которое играет важную роль и влияет на то, привлечет ли книга внимание читателей или нет. С переводом книжных названий связаны два способа наименования: описательный и символизирующий.

В следующей части мы сосредоточились на перевод реалий, то есть выражений, свойственных специфической культуре или обществу и в некоторых случаях не имеют синонимичных выражений в других языках. В нашем транслатологическом комментарии мы занимались переводом собственных имен и кличек, выражений означающих названия работников милиции, выражений с эллипсисом, фразеологизмов и других устойчивых выражений, деепричастий и других специфических выражений.

Последняя часть этой дипломной работы представляет заключение, русскоязычное резюме и список источников. В приложении находится оригинальный текст переведенного отрывка.

Так как Александра Маринина принадлежит к знаменательным русским писателям настоящего времени, считаем данную тему актуальной и полезной. Переведенный нами отрывок может служить поводом к возобновлению интереса к творчеству Марининой и мотивацией к расширению переводов на чешский язык.

ZDROJE

PUBLIKACE

ABAŠEVA, O. *Kursovaja rabota: Tvorčestvo Aleksandry Marininoj, kak primer "ženskogo detektiva" v paradigmatě sovremennoj masovoj literatury*. Perm, 2012. Permskij gosudarstvennyj pedagogičeskij universitet. Vedoucí práce Abaševa M. P.

BERNAT, A. *Obraz ženščiny-syščika v detektivach A. Marininoj i D. Doncovoj. Issledovanija molodych učonych*. Vratislav, 2019, 6(14).

FICHERA, V. M. *Simone de Beauvoir and "The Woman Question": Les Bouches inutiles*. Yale University Press [online]. 1986, (72), 50-55 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2930226>.

FLÍDROVÁ, H. a S. ŽAŽA. *Sintaksis ruskogo jazyka v sopostavlenii s češskim*. Brno: Tribun EU, 2013. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-263-0355-8.

ČERNJAK, M. A. *Massovaja literatura 20 věka: učebnoje posobie: Ženskij detektiv: Tvorčestvo A. Marininoj i vektory razvitija žanra*. Flinta, 2009. ISBN 978-5-9765-0052-5.

ČERNJAVSKAJA, Ju. O. *K žanrovomu opreděleniju detektivov A. Marininoj*. In: *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. 8. Tomsk, 2006, s. 99-105. ISBN 77-9487.

GAJDIN, B.N. *Ujezdnyj gorod N. Elektronnaja encyklopedia: Mir Šekspira* [online]. 2017 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://world-shake.ru/ru/Encyclopaedia/4989.html>.

JAREŠ, M. a P. MANDYS. *Dějiny české detektivky*. V Praze: Paseka, 2019. ISBN 978-80-7432-977-7.

JAMES, P. D. *Povídání o detektivkách*. Praha: Motto, 2011. ISBN 978-80-7246-549-1.

KRIJTOVÁ, O. a V. ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013, s. 5-6. ISBN 978-80-87561-28-7.

KNAPPOVÁ, M. *Přechylování příjmení v češtině (Pravidla a systematický přehled). Naše řeč* [online]. 62 (1979)(5), 225-233 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6153>.

LEVÝ, J., HONZÍK, J., ed. *České teorie překladu*. 2. 2. vyd. Praha: Ivo Železný, 1996, 323 s. ISBN 8023729527.

LEVÝ, J. *Umění překladu*. 2. dopl.vyd. Praha: Panorama, 1983. Pyramida.

KRIJTOVÁ, O. a V. ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013, 154 s. ISBN 978-80-87561-28-7.

MÜGLOVÁ, D. *Komunikace, tlumočení, překlad, aneb, Proč spadla Babylonská věž?*. Přeložil Vítězslav VILÍMEK. Nitra: Enigma, 2013, 324 s. ISBN 978-80-8133-025-4.

PŘÍKRYLOVÁ, J. *K současnému policejnímu slangu: Popis slangových prostředků v kontextu policejního komunikačního prostředí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.

STERLING, B. S.S. Van Dine's twenty rules for writing detective stories. *WIRED* [online]. 2019 [cit. 2022-09-11]. Dostupné z: <https://www.wired.com/beyond-the-beyond/2019/01/s-s-van-dines-twenty-rules-writing-detective-stories/>.

SUK, J. *Několik slangových slovníků: současný český kriminální slang: slang chartistů: slang profesionálních řidičů: slang teplárenských zaměstnanců: vojenský slang*. Praha: Inverze, 1993. ISBN 80-900632-9-2.

TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2003. ISBN 80-7201-427-7.

VAGNER, A. *Aleksandra Marinina vstretilas' s češskimi čitatěl'mi* [online]. 2005 [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://ruski.radio.cz/aleksandra-marinina-vstretilas-s-prazhskimi-chitateljami-8624624>.

VLACHOV, S I.; FLORIN, S P. *Neperevodimoe v perevode*. Izdat. Meždunarodnye Otnošenija, 1980.

VYCHODILOVÁ, Z. *Vvedenije v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9.

VYCHODILOVÁ, Z. *Výrazová úspornost v syntaxi současné ruštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 178 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2886-4.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE A SLOVNÍKY

Alexandra Marinina: Ob avtore. In: *Eksmo* [online]. Moskva [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://eksmo.ru/authors/marinina-aleksandra-ID9638/>.

ČESKO. fragment #f3919757 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 5. 1. 2023. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3919757>

Český jazykový korpus. [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz>.

GANŽINA, I.M. Slovar sovremennyh russkich familij. Astrel, 2000, s. 277. ISBN 5-271-00127-X.

Gramota.ru – spravočno-informacionnyj portal russkogo jazyka. [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <http://gramota.ru>.

Internetová jazyková příručka. Internetová jazyková příručka [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.

Kartaslov.ru – karta slov i vyraženiij russkogo jazyka. [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://kartaslov.ru>.

Nový encyklopedický slovník češtiny. [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/>.

Slovari i encyklopedii na Akademike. [online]. Copyright © [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://academic.ru/>.

Slovník-synonym.cz – slovník českých synonym. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://www.slovník-synonym.cz>.

STĚPANOVA, L. Rusko-český frazeologický slovník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 9788024417509.

RUSKÁ SOVĚTSKÁ FEDERATIVNÍ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA. Ugolovnyj kodeks RSFSR. In: *Consultant.ru*. 1960. Dostupné také z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2950/6d8a39804bfe82e851812361be108dd1296a042c/.

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Bc. Pavlína Břoušková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci,
katedra slavistiky

Název diplomové práce: Komentovaný překlad vybraných kapitol knihy Alexandry Marininové „Stěčenije obstožateljstv“

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Počet znaků: 141 013

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 25

Klíčová slova: umělecký překlad, kriminální próza, policejní detektivka, ženská próza

Charakteristika práce: Tato diplomová práce se zabývá překladem uměleckého textu. K překladu byla zvolena policejní detektivka Alexandry Marininové.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje teorii překladu, kriminální próze, autorce knihy a specifikům její tvorby, a zmiňuje také ženskou prózu. Praktická část je tvořena vlastním překladem vybraných kapitol a translatologickým komentářem.

ANNOTATION

Name and surname: Bc. Pavlína Břoušková

Name of department and the faculty: Department of the Slavonic studies, Faculty of Arts, Palacký University Olomouc

Title of thesis: By a Coincidence by Alexandra Marinina: a Commented Translation of Selected Chapters

Supervisor: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Number of characters: 141 013

Number of attachments: 1

Number of titles of used literature: 25

Key words: literary translation, crime fiction, police procedural fiction, women's literature

Abstract: This master's thesis is concerned with the literary translation of a work of fiction. Police procedural fiction written by Alexandra Marinina was chosen as the subject of the translation. This work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part deals with the theory of translation, crime fiction, author of the book and specific aspects of her work, and it also mentions women literature. The practical part is composed of translation of selected chapters and translational commentary.

ПŘÍLOHY

ПŘÍLOHA 1: ORIGINÁLNÍ TEXT PŘEKLÁDANÝCH KAPITOL

ГЛАВА 8

А следующей задачей для Насти Каменской была подготовка к очередной встрече с Павловым. К этой встрече должен быть готов текст статьи с изложением концепции борьбы с коррупцией, а результатом встречи должен явиться звонок Павлова Руднику и согласие последнего принять для беседы журналистку Лебедеву. Над этой задачей Настя трудилась до позднего вечера, используя в качестве подспорья монографию Филатовой, которая вполне заменяла диссертацию Павлова и избавляла от необходимости сидеть в Ленинке. Закончив печатать текст, она придирчиво пересмотрела свой гардероб и остановила выбор на темно-синем комбинезоне из тонкой синтетики. Конечно, в этом году комбинезоны уже вышли из моды, а по нынешней жаре в синтетике ей будет не очень комфортно, но зато такая ткань легко отстирывается. Сняв халат, Настя вышла на кухню и несколько раз прорепетировала. Получилось нормально. На случай, если Павлов окажется не очень внимательным, она продумала еще пару домашних заготовок, которые при необходимости можно будет пустить в дело.

Закончив работу, Настя привычно подвела итоги. Ну что, подруга, сказала она себе, посмотрим, какие выводы можно сделать из вчерашнего дня. Первое. Когда интерес мужчины к тебе является результатом твоих собственных целенаправленных усилий, это не вызывает волнения или, как выразился Дима, не будоражит, но оставляет чувство удовлетворения, как от хорошо выполненной работы. Второе. Интерес, проявленный Захаровым, был спровоцирован образом красотки-журналистки и скорее всего не распространялся на Настю как таковую. Она прекрасно это понимала, но Димке удалось подловить ее в тот момент, когда она была радостно возбуждена, решив трудную задачу. С этим все. Теперь Энк. Терпеливый и дотошный Доценко сумел «выжать» из Антона около трех десятков фамилий подследственных, но ни одна из них не бросалась в глаза. Статьи же, по утверждению Антона, были в основном «хозяйственно-должностные» – присвоения, растраты, взятки и только несколько общеуголовных. Любопытно, нет ли в этом списке фамилии Рудника? Антон ее не вспомнил. Если только...

Настя схватила телефонную трубку. Ей везло не часто, но сегодня был именно тот случай. Антон оказался в гостях у Доценко.

– Рудник? – переспросил он. – Был. Точно был. Статья сто двадцатая.

– Какая?! – Настя чуть не уронила телефон.

– Сто двадцатая. Я потому и запомнил, что статья редкая, а в тех карточках вообще единственная. Я еще тогда подумал, что он однофамилец нашего начальника типографии. Нет, имени и отчества, конечно, не помню.

Однофамилец? Родственник? Или сам лично Борис Васильевич Рудник оказался любителем несовершеннолетних девочек? Черт возьми, ну и в положение она попала. Хорошо, если это однофамилец. А если нет? Тогда ни с какими просьбами о Руднике к Павлову обращаться нельзя. Придется переписывать весь сценарий. Ах, как некстати, если речь идет о том самом Руднике! То есть для дела Филатовой, конечно, хорошо, а для борьбы с Ковалевым – не очень. Если Павлов заметит, что Лебедева крутится около Рудника, он забеспокоится, а тревожить его нельзя. Но это только при условии, что Рудник – тот самый... Если же не трогать Рудника, то придется искать другой источник информации о Ковалеве, и опять время уйдет. Придется сыграть с Павловым в открытую...

– Уже готово? – не скрыл своего восхищения Павлов, пролистывая принесенный журналисткой текст интервью. – Вы очень быстро работаете, Лариса. Красивая женщина должна себя щадить, – многозначительно добавил он.

– У меня нет возможности щадить себя. Чтобы зарабатывать деньги, надо быстро поворачиваться.

Павлову показалось, что она сказала это раздраженно и сухо. И вообще сегодня Лариса была другая, чем-то недовольная, все время озабоченно поглядывала на часы. Кажется, только и ждет, когда можно будет вскочить и уйти. Но Александр Евгеньевич так легко завоеванные позиции не сдавал. Он слишком хорошо помнил, какая она была всего два дня назад, в субботу. Нет, в таком настроении он ее не отпустит.

– Что с вами, Лариса? – мягко спросил он. – Чем вы расстроены?

Она уклонилась от ответа, сделав вид, что не слышит.

– Прочитайте, пожалуйста, текст, Александр Евгеньевич. Если вас устраивает, будем ставить в номер через две недели.

– А если меня что-то не устраивает? Вы будете переделывать и опять придете ко мне? Или бросите эту затею?

Она молча курила, всем своим видом выдавая нетерпение. Павлов поднялся со своего места, подошел к приставному столику, за которым сидела Лариса, подвинул себе стул, сел рядом с ней. Ласково взял ее за руку, тихо заговорил:

– Лариса, вы должны понять, я не хочу, чтобы наша сегодняшняя встреча оказалась последней. Но от моего желания мало что зависит, решение принимаете вы. И если ваше решение будет таково, что мы больше не увидимся, я не могу допустить, чтобы расстались мы вот так – сухо, по-деловому, взаимно недовольные. Согласитесь, у нас нет повода сердиться друг на друга.

Не отнимая руки, Лариса подняла на него темные глаза и горько усмехнулась:

– Я бы хотела, чтобы вы были правы. Но, к сожалению, это не так.

– Что именно не так?

– Решение принимаю не я. Мне его навязывают и ставят в такие условия, что отказаться я не могу.

Павлов понял, что она вот-вот расскажет, поделится с ним своими неприятностями, а там, глядишь, и разговор станет более душевным, и Лариса смягчится. Он быстро прикинул, что лучше: остаться сидеть, держа ее за руку, или предложить кофе. Он осторожно поднес ее пальцы к губам, поцеловал.

– Давайте-ка я сделаю вам кофе, а вы мне расскажете, как можно поставить вас в такие условия, чтобы вы не могли отказаться. Может быть, я смогу этому научиться, – лукаво улыбнулся он.

Оказалось, Ларисе заказали материал о предсъездовской борьбе в парламенте, причем ясно дали понять, что акценты должны быть расставлены в пользу нынешнего премьер-министра и резко против его конкурента. Она, Лариса, человек независимый по натуре и не терпит, когда ей делают такие заказы, она привыкла писать так, как сама думает. Это во-первых. А во-вторых, она слишком долго жила за границей, в России сравнительно недавно, в парламентских кругах у нее никого нет, и она ума не

приложит, как ей собрать информацию. Она решила было отказаться от материала, но дело в том, что заказчик – не та газета, в которой она работает, а совсем другая, и с просьбой они обратились к ней через мужа, который от них сильно зависит и очень просил ее взяться за работу. Особенно ее смущает невероятно высокий гонорар, который ей обещали, но, с другой стороны, деньги так нужны!..

– И вы из-за этого переживаете? – посочувствовал Павлов, подавая ей чашку.

Лариса молча кивнула, каштановые пряди упали ей на лицо. Она резко тряхнула головой, убирая волосы, рука ее непроизвольно дернулась. На темно-синей ткани расплылось кофейное пятно. Павлов явственно услышал, как она с досадой пробормотала что-то вполголоса, но не понял ни слова, разобрал только гортанные звуки. Лариса закусил губу, быстро глянула исподлобья, но Павлов сделал вид, что ничего не заметил.

– Ошпарились? – кинулся он к ней. – Как же вы так неосторожно!

Лариса, казалось, полностью овладела собой, достала носовой платок и аккуратно промокнула пятно на комбинезоне.

– Ничего страшного, на темном не будет заметно, когда высохнет, – спокойно сказала она.

«Так-так, голубушка, – подумал Александр Евгеньевич, – похоже, ты слишком долго жила на Востоке, в своей тюркоязычной среде. Учитель русского у тебя был первоклассный, но внезапный испуг – классическая ситуация, при которой вылезло твое настоящее происхождение. Ты какая же Лебедева, как я – Саддам Хусейн. И никакая газета тебе ничего не заказывала. Ты собираешь информацию для каких-то промышленных кругов, которые хотят поддержать премьера и не допустить его смены. Может, ты, конечно, и Лебедева, но по мужу, а не по рождению. Вот подарок-то я сделаю Борису! Пусть знает, что я своих в беде не бросаю. Жаль, что нельзя тебя в постель уложить, уж больно ты хороша! Но – опасно. Вовремя я тебя раскусил. А впрочем, может, и не опасно. Ладно, посмотрим».

– Давайте будем считать, что это пятно – самая большая ваша неприятность на сегодняшний день, – торжественно произнес Павлов. – Потому что в решении другой проблемы я, кажется, могу вам помочь. Мой старинный приятель – сотрудник аппарата парламента. Он как раз примыкает к той группировке, которая поддерживает премьер-

министра и борется с его конкурентами. И он, если я его попрошу, будет рад побеседовать с вами.

Глаза Ларисы радостно загорелись, на скулах выступил румянец.

– Вы не шутите, Александр Евгеньевич? Вы в самом деле можете мне помочь? А этот ваш приятель, он достаточно информирован? Вы ведь понимаете, какого рода сведения мне нужны... – Лариса замялась.

– Я понимаю, – очень серьезно сказал Павлов, – что большие деньги не платят за то, что можно прочесть в любой газете. Вы можете быть уверены, Лариса, что я рекомендую вам того, кто вам нужен. Его фамилия Рудник. Не слышали?

– Нет. А кроме него, у вас там нет больше знакомых?

– Заверяю вас, Лариса, Рудника вам будет более чем достаточно. Он очень, – Павлов подчеркнул это слово, – много может рассказать. Вам никто другой и не понадобится. Ну так как, звонить?

– Конечно. Спасибо вам огромное. – Лариса облегченно улыбнулась. – Вы прямо камень с моей души сняли.

* * *

Позвонив Руднику и отправив к нему журналистку, Александр Евгеньевич снова снял телефонную трубку.

– Это опять я. Послушай, та девица, которую я к тебе направил... Одним словом, ты можешь сделать хорошую игру. Информация уйдет за кордон, это сто процентов. А ты чист, как ангел, по документам она – наша журналистка. Так что расскажи ей все, что знаешь. Хватит каштаны из огня своими руками таскать, пусть миллионеры на тебя поработают. И не раскисай, Борис, ты понял меня?

Павлов брезгливо поморщился, вспоминая унылый голос своего собеседника. Тряпка! Чуть запахло паленым, еще и близко огня нет, а он уже растаял, растекся мокрой лужицей. Его ихватило-то только на то, чтобы найти «заказника», и то из последних сил держался. А когда дело было сделано, совсем расклеился. Больше ни на что не годен. Надо, надо поддержать его, пусть воспрянет духом, немного удачи ему не повредит. А то если все кругом будет плохо, так, не приведи господь, еще с повинной

побежит. И как такие слюнтяи наверх пробиваются – уму непостижимо! Трус. Нашел, чего бояться. Знал бы он...

Павлов поежился. Эта мерзавка Ирина была права только наполовину, если будет скандал – ему всегда можно слинять из органов. Подумаешь, карьера! Гроши. Но на вторую половину она не была права, потому что вторая половина... Ох, лучше об этом не думать. Он в живых не оставит. Я ведь ему поклялся, что в Энске за ним ничего не осталось, все стерильно, никто не докопается. И он мне поверил. Но предупредил, что если по моей вине что-нибудь случится, то мне не жить. За обман и непослушание он наказывает беспощадно. За ним – такая сила, что думать страшно. Международная наркомафия. Посадила его генеральным директором СП, через которое деньги отмывают. И условие поставила: в России ты должен быть кристально безупречен, на твое СП не то что тень, намек на тень не должен попасть. И он дал им гарантию, а под этой гарантией – его, Павлова, честное слово. А он допустил такой промах с этими дурацкими карточками! Разве пойдешь сейчас к нему признаваться? Следующего утра уже не увидишь. У них дисциплина жесткая. Поэтому и «заказника» пришлось искать через Бориса, хотя и понимал Павлов, как это рискованно. Лучше было бы через него, конечно, но ведь пришлось бы объяснять, в чем дело, а это все равно что приговор себе подписать. Нет, в сравнении с ним никакой скандал не страшен. Хорошо, что Борис ничего не знает, а то со страху бы уже на Петровку побежал. Или к нему...

От этой мысли Александр Евгеньевич вмиг похолодел. «Да нет, – успокаивал он себя, – не может быть, Борис его не знает. Борис вообще не знает, что в этом деле есть кто-то второй. Может догадываться, что не один он такой у меня, но кто конкретно – не знает. Но он -то знает, от него я не посмел скрыть. Лучше не думать об этом.

В конце концов пока еще ничего не случилось. Ариф был на похоронах, послушал разговоры. Ничего опасного, все думают, что ее убили из-за любовника. То ли из ревности, то ли из-за этого, из Интерпола. Наша цыпочка-то монашкой не была, вот и пусть крутятся теперь. Удачно он придумал с этой любовной историей, проглотили и не поморщились. Зато теперь думают, если она роман с ним сумела скрыть, так, может, у нее еще какие-нибудь мужики есть, про которых никто не знает. Пусть раскапывают. Главная опасность была в этой Каменской, про нее прямо легенды рассказывают. Если бы у Ирины хоть одна бумажка завалилась, эта мышь бесцветная ее тут же зубами бы ухватила. Но, видно, не нашлось такой бумажки. Да и в отпуске Каменская. Так что проехали. Можно вздохнуть свободно. Завтра же наведаюсь к Гордееву, спрошу, как

дела. А то в глаза бросится: к Каменской ходил, даже два раза, и вдруг перестал. Будем поддерживать реноме безутешного вдовца.

Интересно, как все-таки эта девка меня вычислила? Неужели Ариф? Сколько раз спрашивал ее – так и не сказала. Фамилию мою нашла по автореферату, но это я только сейчас сообразил. Я же тогда, пять лет назад, и представления не имел, что эти авторефераты рассылаются чуть не по всей стране, во все юридические вузы. Принес девочкам в ученый совет коробку конфет и бутылку коньяка, они все без меня сделали. Но фамилия – ладно, а вот как она про остальное узнала? Наверное, все-таки Ариф, больше некому. Клянется, сволочь, что не говорил ей ничего, но как проверишь. Правду говорят, Восток – дело тонкое. Когда я ему в Баку звонил, просил диссертацию в Москве забрать, он все ждал, что я про деньги заговорю, сам не спрашивал. По голосу слышно было, не одобрял. Да кто он такой, чтобы меня одобрять? Попался у меня в области на золоте, еле-еле я его отмотал. Вечный мой должник. Правильно я тогда сделал, что денег с него не взял, как чувствовал, что пригодится еще. Вот и пригодился. Не верю я ему, ох не верю, но выхода-то нет, опереться больше не на кого. Борис не в счет, за ним самим глаз да глаз нужен. Трудно работать, когда кругом все чужие. Вот в области меня каждая собака знала, любой вопрос мог решить, не отходя от телефона. А здесь... Зачем мне нужна была Москва? Зачем соглашался? Дурак. Да разве ж меня спрашивали? Согласился, потому что он велел...»

* * *

Борис Васильевич Рудник серьезного сопротивления не оказал. Настя не переставала удивляться тому, как легко у нее все получилось, как быстро, поддаваясь малейшему нажиму, он выкладывал ей все, что она хотела услышать. Похоже было, что Павлов звонил ему еще раз и провел подготовительную работу. Несмотря на то что Колобок предупреждал о нервозности Рудника, реальная картина превзошла все ожидания. Он был не просто нервозен, не просто расстроен. Настя, добираясь до своего нового дома, пыталась найти слова, наиболее точно описавшие бы состояние ее собеседника. Угнетен – да, подавлен – да, но это не совсем то... В голову пришли строчки: «Безнадежный, будто путь на плаху, день завтрашний уже вам ни к чему». Вот это похоже. Да-да, это как раз те самые слова. Рудник – человек, ожидающий развязки, причем он не ждет с любопытством, чем кончится, как бывает, когда смотришь хорошо сделанный детектив. Он знает, какой будет конец, и покорно ждет его. У него нет интереса к жизни, потому что он знает, что его жизнь вот-вот закончится. У него нет

надежды. Одна тоска, безысходная, отупляющая, лишаящая человека способности сопротивляться. Насте порой казалось, что если она спросит его про Энск, то он и об этом расскажет. Но она не спросила. Во-первых, Колобок категорически запретил произносить слово «Энск», дабы не спугнуть Павлова. А во-вторых, ей и без того было понятно, что Рудник – тот самый, статья сто двадцатая.

С каждым днем Настя все глубже постигала смысл предупреждения Леонида Петровича, своего отчима, о тесноте круга. Дело не только в том, что все время натыкаешься на своих. Еще большую трудность составляла ограниченность источников информации. Не был бы Павлов сотрудником министерства, не служил бы в органах МВД – да разве мучились бы они сейчас от недостатка нужных сведений, восполняя пробелы гипотезами и предположениями? То, что смогла узнать Филатова, они бы тоже узнали. Наверняка, кроме перечня фамилий, она знала еще что-то, но поскольку сама в Энск не ездила, значит, эти сведения ей кто-то раздобыл. Кто-то опять же из своих, кто ездил туда в командировку, может быть, даже в составе бригады, проводящей инспекторскую проверку. Узнать в министерстве, была ли такая проверка, попросить список бригады, выяснить, нет ли среди выезжавших знакомых Филатовой, – работы на два часа. Но прежде чем истекут эти два часа, о нашем интересе узнает Павлов. Инспекторские проверки – прерогатива Штаба.

Хватит мечтать, оборвала сама себя Настя, что было бы, если бы... Как сказал Колобок, будем работать с тем, что есть. Попробуем восстановить цепочку.

Придя домой, она начала смывать с себя Ларису Лебедеву, не прерывая своих размышлений. Вчера она остановилась на том, что Павлов чего-то смертельно боится. Или кого-то. И Филатова об этом не догадывалась. Продолжим с этого места. Павлов боится не Рудника, это очевидно. И точно так же очевидно, что Рудник замешан в убийстве и покорно ждет разоблачения. Если есть кто-то более опасный и, следовательно, более могущественный, то почему Павлов связался с Рудником, чтобы убрать Филатову, а не с этим всемогущим неизвестным? Ответ был настолько прост, что Настя не сдержала улыбку.

* * *

Виктор Алексеевич Гордеев оторвался от бумаг, лежащих перед ним на рабочем столе. Что ж, этого вполне достаточно, чтобы объясниться с Ковалевым на понятном ему

языке. Гордеев вздохнул, сложил материалы в папочку и, удовлетворенно улыбнувшись, запер их в сейф.

Через полчаса в его кабинете собрались Доценко, Ларцев, Коротков, Селуянов и Дмитрий Захаров.

– Наступил переломный момент, – начал полковник. – По делу Филатовой теоретическая часть окончена. Нам кажется, что мы знаем, почему она была убита. Мы уверены, что убийство это заказное, и мы думаем, что заказчиком или, если хотите, инициатором убийства был Александр Евгеньевич Павлов. Есть среди вас кто-то, кто думает по-другому?

Гордеев обвел глазами присутствующих.

– Хорошо, продолжим. Возможности проверки наших теоретических изысканий крайне ограничены. У нас пока есть только идеи и несколько косвенных, я подчеркиваю, косвенных, улик. Мы располагаем двумя идентичными текстами и очевидной ложью полковника Павлова. На этом, как вы понимаете, обвинения в убийстве не построишь. Кроме того, не исключено, что все мы ошибаемся и Павлов к убийству Филатовой непричастен. Тем не менее теоретическая часть, как я уже сказал, окончена, и мы приступаем к практическому этапу. Цель его – попытаться выманить наемного убийцу из норы. Никаким другим способом мы его не найдем. Судя по его почерку, это не случайный киллер, к услугам которого прибегают при разборках между преступными группировками. Это человек, надежно защищенный хорошо продуманной системой безопасности и контроля. И даже если случится невероятное и Павлов отдаст нам связь, при помощи которой он вызывал «заказника», дальше первого звена мы не уйдем. Остальные звенья мгновенно рассыплются, и конца этой цепочки мы никогда не найдем. С этим все согласны?

И снова молчание было ему ответом.

– Нам с вами выпал редчайший шанс – возможность поимки «заказника», работающего на верхние эшелоны. Такого случая в нашей практике еще не было, поэтому умениями и навыками в этом деле мы похвастаться не можем. Риск совершить ошибку чрезвычайно велик, а шанс добиться успеха чрезвычайно мал. Я хочу, чтобы все вы об этом помнили.

Виктор Алексеевич замолчал, привычно сунул в зубы дужку очков и задумался. Внезапно он хитро усмехнулся и спросил:

– Кто из вас заядлый рыболов?

Вопрос был настолько неожиданным, так резко выпадал из общего настроения разговора, что оперативники даже не улыбнулись.

– Я, – чуть помедлив, откликнулся Коля Селуянов.

– Эх вы, молодое поколение, – шутливо вздохнул Гордеев, – простые радости вам недоступны. Ну хотя бы разницу между блесной и живцом вы знаете?

Все дружно закивали, расслабившись.

– Так вот. В деле Ковалева мы использовали Каменскую как блесну, на которую потянулся сначала Павлов, а потом, с его подачи, Рудник. А теперь мы будем делать то, чего в рыбацкой жизни не бывает, – мы будем делать из блесны живца. Ваша задача – обеспечить максимальный контроль за ситуацией. Павлов является сотрудником Штаба нашего министерства, поэтому использовать наружное наблюдение мы не имеем права. Я имею в виду, что мы не можем обращаться за помощью к соответствующей службе. Но делать это своими силами нам придется. Не забывайте, что Павлов здесь бывал и может опять появиться в любой момент. Каждого из вас он мог видеть в лицо и запомнить. Захаров? – Гордеев вопросительно взглянул на Диму.

– Сделаем, Виктор Алексеевич. Друзья еще не перевелись, – отозвался Дима.

– Хорошо. Нужна подробная психологическая характеристика Павлова и его стиль мышления. Ларцев? – полковник кинул взгляд на Володю, который славился своим умением разбираться в людях, за что его ценили коллеги и, надо заметить, пользовались его талантом порой совершенно беззастенчиво.

– К завтрашнему утру сделаю, – сказал Ларцев.

Гордеев отрицательно покачал головой.

– Сегодня к вечеру. Часам к девяти, не позже, – категорически отрезал он.

Володя покорно вздохнул.

– Еще одна задача. Подстраховать установление личности журналистки Лебедевой. Здесь не должно быть никаких осечек. Коротков.

Юра молча кивнул.

– И последнее. В нашей схеме есть одно слабое звено – Борис Васильевич Рудник. Мы предполагаем, что при организации убийства Филатовой Павлов действовал через него. Если история повторится и Павлов попытается выйти на убийцу опять через Рудника, весь наш замысел развалится. Рудник нервничает, он, как сказали бы психиатры, неадекватен. Как только он пойдет по цепочке, это сразу же будет замечено и сработает система безопасности. На убийцу он не выйдет. Таким образом, наша цель не будет достигнута. Нам нужно, чтобы Павлов к Руднику не обратился. Но это мы взять под контроль не можем. Остается надеяться только на то, что Павлов будет думать так же, как и мы. Он побоится пугать Рудника вторым убийством.

Совещание у полковника Гордеева длилось еще полтора часа. Отпустив сотрудников, Виктор Алексеевич еще раз обдумал все детали. Кажется, сделано все возможное, ничего не упущено. Но риск велик, очень велик. Вся операция построена на домыслах, на том анализе, который сделала Каменская. Голова у нее, конечно, светлая, но возможность ошибки исключать нельзя.

Он припомнил недавний визит Павлова к нему. Тогда план операции еще был в зародыше, ясности – никакой, но Виктор Алексеевич все-таки сделал первый шаг, сказал Павлову, что нашелся свидетель, который видел убийцу, выходящего из дома, где жила Филатова, так что теперь они располагают приметамы преступника. Это должно сыграть свою роль, если они все верно рассчитали. Если верно... А если нет?

Гордеев подсел к телефону, набрал номер. Мысленно упрекнул себя за то, что злоупотребляет хорошим отношением человека, который помогает ему «отделять правду от истины». За время, прошедшее со дня убийства Филатовой, он звонит ему уже в третий раз, а раньше, бывало, месяцами не объявлялся. Нехорошо это.

– Как здоровье, Степан Игнатьевич? – бодро спросил он, когда на другом конце сняли трубку.

– Видать, крепко тебя прихватило, Витюша, – раздался в ответ скрипучий старческий смех. – Помереть спокойно не дашь. Чего опять стряслось?

– Бог с вами, Степан Игнатьевич, ничего не стряслось, просто проведать решил, – солгал Гордеев и с ужасом почувствовал, что краснеет.

– Ты как, по телефону проведывать будешь или на чашку чаю попросишься? – ехидно поинтересовался Степан Игнатьевич.

– Попрошусь, если нальете.

– Чаю-то? Чаю налью, чего ж не налить. Так что, поджигать газ под чайником или в другой раз проведывать будешь?

– Поджигайте, – решительно сказал Гордеев, посмотрев на часы. – Сейчас приеду.

Степан Игнатьевич Голубович был когда-то учителем Гордеева, его наставником и ангелом-хранителем. Ему было под восемьдесят, сердце не то что пошаливало, а буянило вовсю, порой и ноги подводили, и руки тряслись. Жил он один, в уютной комнатке огромной коммунальной квартиры, которые еще сохранились в центре Москвы. У Голубовича были заботливые дети, почтительные зятья и невестки, любящие внуки, но старик ни в какую не соглашался жить с ними, несмотря на их настойчивые просьбы. Оно и понятно, жили дети со своими семьями далеко от центра, часто навещать отца у них времени не было, а редко – стыдно было, да и душа за него болела, они и в самом деле любили его. Характер у Степана Игнатьевича был вполне уживчивый, и если бы он переселился к сыну или к дочкам, все бы облегченно вздохнули. Но он был неумолим.

– Я к вашим порядкам не привыкну, – говорил он, – а вы мне мешать будете.

В чем дети и внуки будут ему мешать, никто не знал, а сам Голубович никогда не объяснял.

По дороге к дому Голубовича Виктор Алексеевич купил в коммерческой палатке несколько шоколадок «Марс» и «Сникерс». Он знал, чем угодить ворчливому старику, который, сохранив цепкую память и ясность ума, в своих гастрономических пристрастиях, как говорится, впадал в детство.

Неторопливо шагая по раскаленным июньской жарой улицам, Колобок-Гордеев мысленно благодарил судьбу за то, что есть такой вот Степан Игнатьевич, который не просто много чего знает всякого разного, но и подскажет, где и как можно раздобыть сведения, которых нет у него самого. Когда Гордеев обратился к нему с вопросом о Ковалеве и Виноградове, старик сказал:

– А помнишь, Витюшка, я когда-то просил тебя помочь одному человеку с пропиской? Я-то уже на пенсии тогда был, а человек только-только из зоны вернулся. Ты помог, за что я тебе благодарен. Но человек этот тебе, конечно, благодарен еще больше. Ты уж прости, не стал я от него скрывать, кто именно ему ту прописку пробил. А память у него длинная, он добро ценить умеет. Так вот, работает он сейчас в пивнухе, где водители служебных машин частенько околачиваются. Он там кружки собирает и моет, одним словом, для посетителей – вроде мебели. Я думаю, он много чего интересного там слышит. Водитель – он ведь для своего шефа тоже навряд ли мебели, при нем не больно-то стесняются и настроение показывать, и разговоры разговаривать. Сходи к нему, скажи, что ты – Гордеев, от меня привет передай. Сходи, не ленись. Толк будет.

Толк действительно был. Но сегодня Виктор Алексеевич шел к Голубовичу с вопросом деликатным, тонким и зыбким, как блики на воде. Но если ответа на этот вопрос у Степана Игнатьевича он не получит, думал Гордеев, то он не получит его нигде. Голубович был поистине кладзем информации, но источники, из которых он ее черпал, были весьма специфическими. Когда-то, много лет назад, он спросил Гордеева:

– К тебе часто твои «бывшие», выйдя из зоны, с бутылкой коньяка приходят?

– Случается, – улыбнулся тогда Колобок.

– Вот видишь. Если бы этого не случилось, ты бы у меня сейчас не сидел тут и чай не пил бы. Потому что, если бы этого не случилось, ты был бы плохой сыщик и говорить мне с тобой было бы не о чем. А коль приходят – значит, не напрасно я тебя натаскивал и жизни учил. И ко мне приходят. Только я намного дольше тебя в милиции работаю, стало быть, больше людей поймал и посадил, поэтому ко мне и ходят чаще. Но это – пока. Вот выйду на пенсию, не буду никому нужен, а ты станешь опытным и старым, тогда к тебе будут ходить чаще, чем ко мне.

Но Голубович ошибался. То ли он недооценивал людей, то ли в самом деле был человеком выдающимся, но и после выхода на пенсию приходили к нему его «бывшие»...

Степан Игнатьевич открыл дверь, едва Гордеев успел прикоснуться к звонку. У полковника даже сердце заныло: он понял, как тоскует старик, как ждет, что к нему

придут, как радуется каждому гостю, даже если гость этот пришел не от доброты душевной, а по делу.

– Быстро ты добрался, – пряча усмешку, проворчал Голубович. – И не вздумай мне врать, что без дела пришел. Я не обидчивый. Мне, может, приятней даже, что ко мне по делу ходят, значит, нужен еще, польза от меня есть. А когда просто так начнут навещать, из жалости или из благородства, тогда мне и жить незачем, обузой стану.

Голубович принес чайник из кухни, тщательно соблюдая все процедурные тонкости, заварил чай, разлил его по чашкам.

– Давай, Витюшка, излагай. Не томи старика.

Он аккуратно развернул обертку, откусил шоколад и приготовился слушать.

– Степан Игнатьевич, расскажите мне об убийцах-заказниках. Не о нынешних, с пистолетами и прочими пукалками, а о тех, других... Ну, вы понимаете.

– Ишь ты... – Голубович задумчиво пожевал губами. – Про них я мало что знаю. Но это и понятно. Кабы про них много знали, их бы не было. Они все специалисты по несчастным случаям. Или все обставляют так, чтобы было похоже на естественную смерть, если человек уже в годах или чем-то болеет. Короче, работают они так чисто, что уголовные дела практически никогда не возбуждаются. Поэтому их и не ищет никто. И никто не знает их настоящих имен и фамилий. Только клички.

– Много их, как вы думаете?

– Да откуда, – махнул рукой старик. – На всю страну – по пальцам пересчитать. Профессионалы высокого класса. Есть один такой, насколько я знаю, в Ростове, кличка Бурят. Потом еще где-то в Приморье не то в Хабаровске – Хирург. Потом еще, дай бог памяти, Карден, наш, московский. В Сочи – Блэк. Больше никого не припомню. Может, еще несколько человек есть, но их всех не больше десятка. Это уж точно.

– А они как, специалисты широкого профиля?

– Да кто как. Бурят, например, с техникой любит возиться. Поэтому он автомобильные аварии устраивает. Это его конек. Хирург море любит, курорты. Его вызывают, когда нужно несчастный случай на воде устроить. Опытный аквалангист, говорят. Галл – тот, наоборот, простора не любит, он все больше в домах и квартирах работает. Про Итальянца говорят, что он занимается пищевыми отравлениями. Карден и сочинский

этот, как его, Блэк, – универсалы, они действуют по обстановке, поэтому они – самые дорогие.

– Как вы думаете, Степан Игнатьевич, кто бы мог устроить смерть от электротравмы?

– Практически любой из них. Кроме, пожалуй, Хирурга. Если мы говорим, что они на чем-то специализируются, так это ведь не значит, что они только таким образом и действуют. Они делают так чаще всего, но все-таки не всегда. Это первое. А второе – я же не всех тебе назвал. Я, Витюшка, конечно, больше тебя знаю, но и я не господь бог. И мои сведения могут быть неточными или неполными. Они хороши для общей, так сказать, ориентировки.

– Я понял, Степан Игнатьевич. Спасибо вам.

Гордеев заметил, как при этих словах болезненно дернулась щека старика Голубовича. Раз «спасибо вам», значит, все, визит окончен. Он снова остается один. Украдкой глянув на часы, Гордеев виновато улыбнулся.

– Давайте-ка еще чайку согреем, а, Степан Игнатьевич? Этот остыл уже.

– Давай, давай, – радостно подхватил старик и пошел на кухню.

Гордеев с грустью думал о том, сколько же таких вот стариков живет на свете, стариков, воспитавших и обучивших десятки и сотни сыщиков и следователей, стариков, обладающих уникальными знаниями и опытом. К ним продолжают приходить бывшие преступники, с которыми когда-то обошлись по-человечески, кого-то вовремя остановили, кому-то помогли сохранить семью. А вот те, кто занял их место в служебном кабинете, к ним почему-то не приходят. Неужели их советы никому не нужны? Обидно это. Несправедливо.

* * *

Удобно устроившись в кресле, Александр Евгеньевич Павлов с вялым любопытством наблюдал за перипетиями интриги, развивающейся в шикарном доме красавца Антонио. Отвратительный Макс строил грязные козни против своего братца, Ракель страдала, а ее родственники совершали глупые поступки... Супруга Александра Евгеньевича искренне переживала за героев и, когда на самом интересном месте серия закончилась, от досады стукнула кулачком по столу.

– Опять ждать до завтра! Как ты думаешь, чем все кончится?

– Да ну тебя, – отмахнулся Павлов. – Нельзя же всерьез воспринимать эти глупости.

– Это не глупости, Сашенька, это очень правильный фильм.

– Ты еще скажи, что твои рыдающие «Богатые» – тоже правильный фильм.

– И скажу. Ты ничего не понимаешь. – Жена начала сердиться. – Это, конечно же, не высокое искусство, кто спорит. Но такие фильмы учат людей, как правильно поступать в сложных с морально-этической точки зрения ситуациях. Они учат простой истине: если любишь, не считай своего любимого хуже или глупее себя.

– Ну-ка, ну-ка, – заинтересовался Павлов. – Послушаем.

– Не иронизируй, пожалуйста. Отчего все неприятности у Ракель? Оттого, что она боится сказать правду Антонио, считая, что он ее неправильно поймет. В точности то же самое происходит у Марианны. Она тоже скрывает от мужа правду не потому, что эта правда ее порочит, а потому, что боится, что Луис Альберто не так подумает о ней. Они обе, понимаешь ли, такие умные и проницательные, что уже заранее знают, кто и что о них подумает, хотя сами в аналогичной ситуации подумали бы совершенно иначе. То есть за собой они доброту и благородство признают, а за своими любимыми мужьями – нет. А это неправильно. Вот оба эти фильма и объясняют нам, что это неправильно. Людей надо судить по себе, а не приписывать им бог знает какие побуждения. Не зря же в Писании сказано: какую мерою мерите, такую и вам отмерено будет...

– А еще говорят, между прочим, – вставил Павлов, потягиваясь, – что все люди разные и что на вкус и цвет товарища нет.

– Но, Саша, это же совершенно не о том, – возмутилась жена. – Я тебе толкую о том, что нельзя считать человека, которого уважаешь, глупее себя. Неужели это не понятно?

– Понятно, понятно, – успокоил ее Александр Евгеньевич. – Пойду пса выгуляю, пока «Вести» не начались.

Взяв на поводок белесого красноглазого бультерьера, он вышел на улицу. Медленно прогуливаясь в прохладных сумерках по скверу, Павлов предавался неспешным размышлениям и не сразу услышал торопливые шаги за спиной.

– Александр Евгеньевич!

Павлов с удивлением узнал голос Лебедевой.

– Откуда вы, Лариса? Что вы здесь делаете?

– Вас ищу. – Лебедева засмеялась. – Зашла к вам домой, жена сказала, что вы гуляете с собакой в сквере. Все просто. Я хотела поблагодарить вас за Рудника. И, как полагается между деловыми людьми, материализовала свою благодарность.

Она вытащила из сумки обернутую в папиросную бумагу бутылку.

– Что вы, Лариса, не стоит, право... Мне даже неловко, – запротестовал Павлов.

– Стоит, Александр Евгеньевич, стоит. Вы извините, что побеспокоила вас в нерабочее время, но так будет лучше.

Что-то в ее голосе заставило Павлова насторожиться. От недоброго предчувствия закололо в боку. Он протянул руку и молча взял бутылку.

– У меня для вас есть еще один подарок, – продолжала Лебедева. – Он вот в этом конверте. Вы посмотрите на досуге, может быть, вам будет интересно. А может быть, и нет. Но если содержимое конверта вас заинтересует, мы сможем завтра поужинать. Я вам позвоню, а вы мне дадите ответ. В котором часу мне позвонить?

– В пять, – растерянно произнес Павлов, но тут же спохватился: – Нет, подождите, в пять я могу быть не у себя. В половине шестого.

– Договорились, Александр Евгеньевич, – весело сказала Лариса. – Я позвоню завтра в семнадцать тридцать. Спокойной ночи.

Она исчезла так же стремительно, как и появилась. Павлов услышал, как хлопнула дверца машины и заработал двигатель.

Оправившись от неожиданности, он сообразил, что не давал Ларисе своего адреса. Как она его нашла? Да еще домой заходила. Нахалка! Теперь перед женой придется оправдываться. Интересно, что в конверте? Он собрался было вскрыть его тут же, на улице, но сумерки сгустились настолько, что он не смог бы ничего разобрать. Придется потерпеть до дома.

Жена, к удивлению Александра Евгеньевича, ни словом не обмолвилась о Ларисе.

– Никто мне не звонил? – осторожно спросил Павлов.

– Никто, – спокойно ответила жена. – А ты ждешь звонка?

«Странно», – подумал Александр Евгеньевич и, пройдя в комнату, надел очки и вскрыл конверт. Сначала он не понял, что это за листы, отметил только, что бумага не очень хорошая, текст виден плохо, а на полях – рукописные, черной шариковой ручкой пометки. Всего листов было четыре, сверху на каждом проставлены номера страниц: 24, 97 и 153. На последнем листе номера не было. Это был титульный лист монографии «Криминология. Коррупция. Власть», автор – Филатова Ирина Сергеевна. До завтрашнего звонка Лебедевой оставалось двадцать часов.

ГЛАВА 9

За эти двадцать часов Александр Евгеньевич Павлов постарался по возможности объективно оценить ситуацию. Вариантов было два. Либо Лебедева работает на Петровку, стало быть, они его подозревают и провоцируют. Либо она – обычная шантажистка. Как к ней попала рукопись? Скорее всего тот, кто был нанят искать ее в кабинете Филатовой, нашел все четыре экземпляра, три отдал, а один придержал, чтобы вымогать деньги у Павлова. Если это так, то все нормально, рукопись можно выкупить и поставить на этом точку. Тот, кто ее продает, истинную цену ей не знает. Если же Лариса получила экземпляр другим путем, если она действует не от имени того типа, а сама по себе, если она эту рукопись прочла, то ситуация осложняется. Она – третий человек, который хорошо знает текст диссертации Павлова, после самого Павлова и, разумеется, Филатовой. Кто знает, к каким выводам она пришла. Собственно, если эта девица не с Петровки, то ни к каким особым выводам она прийти не могла. Всегда можно ей сказать, что Филатова была его любовницей, он хотел ей помочь с монографией и позволил воспользоваться своей диссертацией, – все равно диссертации эти никто никогда не читает, пусть у любимой женщины хотя бы публикация будет. Он же не виноват, что она воспользовалась его благородством столь недобросовестно, переписала все дословно. Конечно, плагиат, но покойников не судят. Таким образом, задача решалась просто: выяснить, не связана ли Лебедева с расследованием убийства. Если нет, то не платить ни в коем случае, она не опасна. Если да – то придется еще подумать.

У Павлова был на Петровке свой человек, к нему-то он и обратился, попросив выяснить, кто такая Лариса Лебедева, журналистка, примерно тридцати пяти лет,

замужем за работником МИДа, уроженка Азербайджана. Через час «свой человек» позвонил и сообщил, что Ларисы Лебедевой с такими биографическими данными в Москве не обнаружено. То есть Лебедевых этих тьма-тьмушая, но все они не подходят либо по возрасту, либо по роду занятий, либо по месту рождения. Первый этап проверки был завершен, теперь Павлов собирался сделать довольно хитрый маневр. Он поедет в ГУВД к Гордееву, якобы поинтересоваться, как идет дело с поиском убийцы, и между прочим попросит его выяснить личность Лебедевой. Если она работает вместе с ними и действует по их указке, то Гордеев обязательно скажет, что такая Лебедева существует, и повторит слово в слово ее легенду. Александр Евгеньевич был доволен своей находчивостью. Он мог в случае удачи убить двух зайцев сразу: не только выяснить личность шантажистки, но и, в случае ее связи с Гордеевым, показать, что он ничуть ее не испугался, что ему скрывать нечего, что все подозрения в его адрес совершенно беспочвенны, ибо он не побоялся обратиться к Гордееву со своими неприятностями.

Несмотря на то что Александр Евгеньевич позвонил Гордееву и предупредил, что приедет, того на месте не оказалось. Павлов подергал запертую дверь кабинета и нерешительно отошел к окну, раздумывая, ждать ли ему возвращения Виктора Алексеевича или приехать еще раз попозже. Откладывать визит не хотелось, было уже почти двенадцать, в половине шестого позвонит Лариса, и к этому времени нужно быть готовым к разговору с ней. Услышав торопливые шаги по коридору, он обернулся и увидел Игоря Лесникова.

– Вы к Гордееву? Он у генерала, зайдите часа через два, – бросил тот на ходу.

Два часа! Это Павлова никак не устраивало. Он решительно шагнул навстречу и уверенным жестом протянул руку в приветствии.

– Полковник Павлов. Штаб МВД России, – представился он.

– Капитан Лесников, отдел борьбы с тяжкими преступлениями, – улыбнулся Игорь, крепко пожимая протянутую руку. – Я могу вам чем-нибудь помочь?

– Думаю, да.

– Пойдемте ко мне в кабинет.

Игорь провел Павлова по коридору, открыл дверь и вежливо пропустил гостя вперед.

– Меня зовут Игорь Валентинович. Какие у вас проблемы?

– Видите ли, Игорь Валентинович, меня очень интересует одна женщина... – Павлов чуть замялся. – Красивая женщина, но она несколько странно себя ведет. Она была на брифинге в министерстве, брала у меня интервью по проблеме борьбы с коррупцией, но кое-что в ней менястораживает. Одним словом...

– Я понял, товарищ полковник. Вы хотите, чтобы я проверил ее личность через центральное адресное бюро? Сейчас сделаем. – Игорь открыл блокнот, приготовившись записывать. – Диктуйте.

Павлов продиктовал ему все, что знал о Ларисе Лебедевой.

– А отчество?

– Отчества не знаю, – развел руками Павлов.

Лесников набрал номер телефона, долго что-то выяснял, делая пометки в блокноте, уточнял, просил проверить, наконец положил трубку и с огорчением сказал:

– Вынужден вас разочаровать, товарищ полковник. Или вы что-то не так поняли, или она сказала вам неправду. Такая Лариса Лебедева среди жителей Москвы не числится.

– Я так и думал, – облегченно вздохнул Павлов. – Большое вам спасибо. Не буду вас задерживать, Игорь Валентинович, вы передайте Гордееву, что я был, но не дождался его.

– Передам. Всего доброго.

Игорь долго стоял у окна, ожидая, пока фигура Павлова не покажется во внутреннем дворе. Убедившись, что он прошел мимо постового и направился к машине, Лесников снял трубку и позвонил по внутреннему телефону.

– Порядок, Виктор Алексеевич. Ушел.

– Молодец, – коротко ответили ему.

* * *

Ровно в 17.30 в кабинете главного эксперта Павлова раздался телефонный звонок. Александр Евгеньевич не торопясь снял трубку, любезно поприветствовал Ларису Лебедеву и, тщательно избегая упоминаний о предмете их взаимного интереса,

предложил поужинать в тихом ресторане «Таджикистан», расположенном в переулке неподалеку от метро «Войковская». Если шантажистку Лебедеву тон разговора и его результат вполне устраивали, то майору милиции Каменской это не очень понравилось. Она знала, что рядом с «Войковской» находится Академия МВД, в здании которой располагаются и несколько подразделений института, в том числе и тот отдел, в котором работала Филатова. Павлов явно пытался спровоцировать ее на боязнь быть узнанной кем-нибудь из сотрудников, которые идут примерно в это время с работы в сторону метро и как раз мимо ресторана. Это говорило о том, что разыгранная Гордеевым и Лесниковым комбинация не до конца убедила Павлова. В эту минуту Настя с благодарностью подумала о своем начальнике, не позволившем ей опрашивать в институте коллег Филатовой. Впрочем, Ларису Лебедеву они все равно не узнали бы.

С начала делового ужина прошел почти час, а собеседники все не приступали к главному вопросу. Каждый из них ждал первого шага противника, чтобы по характеру этого шага сориентироваться в его намерениях. Павлов злорадно предвкушал, как он будет разоблачать эту лгуню с ее байками о тюркоязычном детстве и липовыми документами. У Насти на этот счет были свои соображения. Составленная Володей Ларцевым психологическая характеристика Павлова позволила ей построить план разговора, опираясь на тезис: «Как правило, не старается думать на ход вперед. Имея на руках один козырь, уверен, что возьмет все взятки. Если обнаруживает, что это вообще не козырь, теряется и долго не может найти правильную линию. Некритичен по отношению к себе».

За соседним столиком обсуждали свои проблемы двое мужчин ярко выраженного скандинавского типа. Один из них, красивый флегматичный блондин, то и дело поглядывал на Ларису, что не укрылось от настороженного внимания Павлова.

– Швед за соседним столом смотрит на вас, как кот на сметану, – усмехнулся он.

– Датчанин, – машинально поправила она.

– Откуда вы знаете?

– Я не знаю. Я слышу, как он говорит.

– Вы знаете датский язык? – не скрыл удивления Павлов.

– И датский тоже. Я много чего знаю, Александр Евгеньевич.

Итак, первый шаг был сделан. В этот момент Павлов вдруг понял, что его так беспокоило с самого начала их сегодняшней встречи.

– Лариса, а куда делся ваш акцент?

– Ну наконец-то, – рассмеялась она. – Вы или не слишком наблюдательны, или очень терпеливы. Акцент я положила в шкаф до следующего раза. Пока он мне не нужен...

– Вы хотите сказать, что...

– Именно, Александр Евгеньевич. Уловка дешевая, но вы на нее попались. И вместе с собой потянули вашего приятеля Рудника. За все, что он мне рассказал, я получу хорошие деньги. Так что огромное вам спасибо.

– А жизнь с мужем на Востоке? Тоже выдумка?

– Разумеется.

– И мама-турчанка?

– Александр Евгеньевич, – терпеливо объяснила Лебедева, – я никогда ничего не добилась бы, если бы всем рассказывала о себе правду. Неужели это не понятно?

«Жизнь полна причуд, – подумала про себя Настя. – За последние пять минут я ни разу не солгала. Я говорю ему чистую правду. И в то же время все это – отчаянное вранье. Умом можно тронуться».

– Я могу взглянуть на ваши документы?

– Не можете, – спокойно ответила она, глядя Павлову в глаза.

– Понятно.

Павлов залпом допил коньяк из рюмки и потянулся за сигаретами. Бесмысленно допытываться, подумал он. Сцена с разоблачением с треском провалилась. Лебедева была на брифинге, значит, какой-то документ у нее есть. В последующем он сам ее встречал у входа в министерство и проводил мимо постового.

– Но хотя бы имя у вас настоящее? Вас в самом деле зовут Ларисой? Про фамилию не спрашиваю, но ведь я должен как-то к вам обращаться.

– К чему эти вопросы, Александр Евгеньевич? Вы же не собираетесь на мне жениться.

– Я не могу вести серьезный разговор с человеком, о котором ничего не знаю, – настаивал Павлов.

– Что поделаться, придется. Значит, вы все-таки решили поговорить? Это меня радует. Чтобы наш разговор был деловым и содержательным, я предварительно кое-что поясню. Не возражаете?

– Слушаю вас.

– Александр Евгеньевич, я отношусь к своей деятельности очень серьезно. И я бы попросила вас не называть меня шантажисткой даже в мыслях. Я добываю информацию, анализирую ее и продаю результат этого анализа. К каждой операции я готовлюсь тщательно и скрупулезно. Кроме того, я правильно себя веду. Именно поэтому по поводу моих, скажем так, сделок нет ни одного заявления в милицию. Так что надежду меня испугать отбросьте сразу. Судя по тому, что мы с вами здесь ужинаем, мое предложение вас заинтересовало. Во избежание лишних вопросов с вашей стороны скажу сразу: текст я продаю отдельно от информации. Может быть, вам нужна только рукопись? Это стоит сто тысяч. Возможно, рукопись вам не нужна, но вы хотите знать, как она ко мне попала и кто еще знает об этом. Это стоит пятьдесят тысяч. То и другое вместе – сто сорок. Делаю скидку. Теперь я хотела бы послушать вас.

– Честно признаться, я не готов к такой прямолинейности. С чего вы решили, что я буду вам платить? Откуда такая уверенность, что я вас боюсь?

«Действительно, откуда, – подумала Настя. – Из пустых домыслов, ничем не опровергнутых, но и ничем не подтвержденных. Черт возьми, неужели я ошиблась? Нет, даже если он непричастен к убийству, все равно история с диссертацией темная».

Пока Настю Каменскую грызли сомнения, Лариса Лебедева говорила:

– Вы и не должны меня бояться, это совершенно не входит в мои планы. Я не люблю запуганных людей. Предпочитаю иметь дело с равноправными партнерами, а не с жертвами. Вы не будете мне платить? Не надо. Я найду другого покупателя. Усвойте же наконец: я на вас не давлу и ничего не требую. Я предлагаю вам товар. Он вас не интересует? Тогда почему вы здесь?

– Меня интересуют вы, Лариса, и я просто воспользовался поводом вас увидеть. Вам это не приходило в голову?

– Нет. Если вы с готовностью отправили меня к Руднику, следовательно, вы пришли к определенным выводам в отношении меня. Сам характер этих выводов исключает ваш личный интерес ко мне. Вы – ответственный работник МВД, я – закамouflированная иностранка, занимающаяся сбором политической информации. Неужели вы до такой степени легкомысленны? Только не надо мне рассказывать, что вы потеряли голову, поддавшись моим роковым чарам. Итак, почему вы здесь?

– Из любопытства. Никогда не был в подобной ситуации.

– Захотелось поэкспериментировать?

– Допустим.

– Тогда пойдите к администратору, покажите ему ваше удостоверение полковника милиции, вызовите по телефону наряд и сдайте меня как шантажистку. Что вам мешает? Я не буду на вас в обиде. Если вы так поступите, я буду знать, что в своем анализе допустила ошибку и вы невинны, как младенец. Это мой промах, я за него и отвечу. Только имейте в виду, мне это ничем не грозит. Вы им скажете, что я вас шантажирую, а я воспользуюсь вашим же оружием: что влюбилась в вас без памяти и придумывала повод для свиданий. Вы моих документов не видели, но, уверяю вас, они в полном порядке. Меня доставят в отделение, пожурят и отпустят. Да, я переживу несколько неприятных минут, но это и есть плата за ошибку в анализе. Профессиональный риск.

«Боже мой, я правдива до безобразия. Ведь я говорю абсолютно искренне, особенно про ошибку в анализе. И про профессиональный риск. Ну и ситуация!»

– И не забудьте, Александр Евгеньевич, вас непременно спросят, кто я такая. А вдруг в моих документах написано совсем не то? И что о вас подумают рядовые работники милиции? Главный эксперт Штаба МВД ходит на свидания неизвестно с кем. Еще, не дай бог, выяснится, что я стою на учете как проститутка или наркоманка. Не боитесь? Некрасиво получится. И еще вас обязательно спросят, чем я вас шантажирую. Так что неприятные минуты придется пережить не только мне.

Павлов молчал, не сводя глаз с тлеющего конца сигареты. Он был вынужден признать, что она права. Нужно было принимать какое-то решение, но для этого необходимо выяснить, как много она знает. Заплатить? А что дальше? Сто сорок тысяч он найдет, но где гарантия, что на этом все кончится? Не зря же существует правило: не платить

шантажистам. Дашь слабинку, заплатишь один раз – и повесишь себе на шею ярмо на долгие годы. Не платить? Если бы знать, кому она собирается показать рукопись, если он откажется ее купить. Можно попробовать заплатить только за информацию, а потом решить, исходя из того, как далеко зашло дело. А если она обманет? Как проверить то, что она расскажет?

– Я не могу верить вам на слово, – глухо произнес Павлов, не поднимая глаз. – Мне нужны гарантии. Во-первых, я должен быть уверен, что у вас – последний и единственный экземпляр рукописи, что вы не наделали ксерокопий и не будете в дальнейшем вымогать у меня деньги. Во-вторых, если я заплачу вам за рассказ о том, как к вам попала рукопись, я хочу быть уверен, что вы расскажете мне правду. И в-третьих, я хочу иметь гарантии, что эту правду вы расскажете только мне.

– У вас высокие запросы, Александр Евгеньевич, – улыбнулась Лебедева. – Отвечу по порядку. Вы видели листы из рукописи и могли убедиться, что экземпляр почти «слепой». С него невозможно сделать копию даже на самом лучшем ксероксе. Что же касается гарантий моей правдивости, то здесь я взываю к вашему здравому смыслу. Я уже говорила вам, что веду себя правильно. Если бы я была нечестна со своими контрагентами, если бы я нарушала условия сделки, то давно уже была бы в тюрьме или на том свете. К счастью, я пока еще жива и свободна. Вы удовлетворены?

– Не знаю. – Павлов вздохнул. – Я не привык разговаривать на подобные темы. Мне нужно подумать.

– Подумайте, – легко согласилась она. – Сколько времени вам нужно? День? Два?

– Пять, – попросил Павлов. – Лучше – неделю. Ведь если я решусь на эту... м-м-м... сделку, мне нужно будет утрясти вопрос с деньгами.

– Иду вам навстречу. Пусть будет неделя. Но это – максимум того, что я могу вам предоставить. Или вы платите, или товар уходит к другому покупателю.

– К кому? – не выдержал он.

– Голубчик, да вы мошенник! – от души расхохоталась Лариса. – Если я скажу вам, кому предложу свой товар, вы моментально вычислите добрую половину, если не всю целиком информацию, которую я оцениваю в пятьдесят тысяч. Вы что же, собрались получить ее бесплатно? Знаете, – добавила она серьезно, – мне кажется, мы –

подходящая пара и стоим друг друга. После завершения наших с вами переговоров я, вполне возможно, сделаю вам деловое предложение, касающееся совместной работы.

– Как вы смеете! – Павлов задохнулся от негодования.

– Не нужно, Александр Евгеньевич, – мягко сказала Лариса, положив ладонь поверх его руки, лежащей на столе. – Я ведь предупреждала, что отношусь к своей деятельности очень серьезно. Я не блефую. Никогда. И если я говорю, что мы стоим друг друга, значит, у меня есть для этого основания. А об уровне моего профессионализма вы можете судить по эпизоду с Рудником.

Павлов резко высвободил руку.

– Как я вас найду?

– Я вам позвоню через неделю.

– А если я приму решение раньше?

– Хорошо, я позвоню через три дня. Я могу звонить каждый день, если хотите. Только не устраивайте детский сад, своего телефона я вам все равно не дам. И не надрывайтесь в поисках телефонного аппарата с определителем номера, я буду звонить вам из автомата.

Лариса говорила по-прежнему мягко, голос ее был низким и вкрадчивым, а улыбка – нежной и теплой. Но у Павлова было такое чувство, что его держат за горло ледяной железной рукой.

* * *

И потянулась неделя, самая, наверное, трудная в жизни Насти Каменской. Живя в чужой квартире и не имея возможности вести привычный образ жизни, она маялась от съедавшей ее тревоги и неуверенности, умирая от страха, выходя на улицу. Они с Гордеевым разыгрывали комбинацию, результатом которой должно стать появление на свет убийцы возле Ларисы Лебедевой или ее квартиры. С места убийства Филатовой эксперт Зубов изъясил кое-какие следы, которые ничего не давали для поиска убийцы, но позволили бы его идентифицировать. Иными словами, поймай они этого «заказника», при помощи изъятых Зубовым следов можно было точно сказать, этот ли человек был в квартире Филатовой, когда она погибла. Несмотря на задержание Димы Захарова прямо у трупа Филатовой, Зубов, человек хмурый, неразговорчивый и невероятно

упрямый, не поддающийся ни внушению, ни уговорам, отреагировал на теплый чайник единственно правильным образом: если убитую здесь ждали, надо попытаться найти следы этого ожидания. Форточки в квартире были распахнуты настежь, но времени прошло очень мало с того момента, как убийца покинул квартиру. Зубов опытным взглядом окинул комнаты, многолетняя практика подсказала ему, что если что и есть, то скорее всего – запах, микрочастицы кожи и волосы, оставшиеся в верхней части спинки кресла, на мягкой ворсистой ткани. Эти микрочастицы не принадлежали ни Ирине, ни ее отцу. Найти преступника среди многомиллионного населения страны по таким следам невозможно, но если бы появился конкретный подозреваемый... Вот этого самого подозреваемого и приманивал Гордеев на «живца»-Лебедеву.

Расчет был на то, что Павлов вынужден будет воспользоваться услугами того же человека, который убил Филатову. Для того чтобы расчет оправдался, необходимо было сконструировать ряд условий: Павлов должен по-настоящему испугаться Ларису Лебедеву, но при этом он не должен обращаться ни к кому с просьбой дать ему выход на платного исполнителя. Он должен воспользоваться той связью, которая у него уже есть. Судя по тому, что Павлов смог прибегнуть к услугам «заказника» самого высокого класса, в числе его близких знакомых есть представитель (а может, и не один) преступной элиты, который и дал ему эту связь. Либо это и есть тот человек, которого Александр Евгеньевич так панически боится, что вынужден был убирать Филатову, либо нет. Шансы – пятьдесят на пятьдесят. Если это разные люди, то надежды на то, что Павлов обратится к тому же убийце, почти нет. Он просто попросит другую связь, это было бы во всех отношениях грамотно. Но если это все-таки один и тот же человек, то Павлов должен побояться просить его о помощи, иначе пришлось бы признаваться в каких-то своих грехах. В этом случае вполне реальна возможность выявить убийцу Филатовой. Либо пан, либо пропал.

В такой постановке задача предстала перед сотрудниками отдела по борьбе с тяжкими преступлениями против личности. Но сам Колобок-Гордеев собирался вести игру гораздо более тонкую и хитрую. Для этого ему пришлось воспользоваться Настей, с которой с момента выхода ее из ресторана «Таджикистан» общаться можно было только по телефону.

– Анастасия, я тебе кое-что продиктую, только ты ничего не записывай. Хирург, Бурят, Галл, Итальянец, Карден, Блэк. Запомнила? Вот тебе развлечение, чтобы мозги не застаивались. Примерь каждую кличку к возможному убийце Филатовой.

– Ладно, – растерянно сказала Настя. – Я попробую.

Она с раздражением посмотрела на свое отражение в зеркале. Образ Лебедевой был ей противен до оскотины. От толстого слоя грима, да еще в такую жару, у Насти испортилась кожа, покрывшись пятнами и прыщами. Она боялась пользоваться снотворным, чтобы не потерять ночью реакцию и ясность мышления, но от бессонницы болела голова и одолевала слабость. Затихшая, казалось, на мертвой точке ситуация могла взорваться в любой момент, поэтому даже в квартире Настя обязана была быть Лебедевой и каждое утро подолгу сидеть перед зеркалом, завивая крашенные волосы и рисуя лицо. Даже на ночь часть грима нужно было оставлять, на случай, если придется открывать дверь какому-нибудь «визитеру». По поводу этих случайностей Настя пыталась поговорить с Гордеевым, но так ничего и не добилась. Ей казалось, что куда проще было бы «подсунуть» Павлову ее адрес и спокойно ждать, когда появится «заказник». Однако Гордеев упорно делал из Лебедевой человека-невидимку, а вернее – неуловимку, женщину без имени и адреса. Если их план срабатывает, это доставит Павлову или нанятому им убийце дополнительные хлопоты по установлению если не личности шантажистки, то, по крайней мере, ее местожительства. А это означает, что каждую минуту в дверь может позвонить «слесарь», «столяр» или «юноша, который ищет Катю. Здесь не живет? Извините». Это вовсе не обязательно будет убийца, это может быть кто угодно, кому заплатили за то, чтобы он выяснил, в какой квартире живет длинноногая красотка с рыже-каштановыми волосами и карими глазами. Конечно, это причиняло Насте множество неудобств, заставляя ее двадцать четыре часа в сутки жить в образе Лебедевой, но, позлившись на Колобка полдня, она оценила его замысел, вернее – другую задачу, которую он пытался таким образом решить.

Получив от начальника шесть кличек, она несколько минут побродила бесцельно по квартире, потом принялась за обустройство рабочего места. Чистый стол на кухне, крепкий кофе, сигареты, шесть листов бумаги, на каждом – ничего не значащий для постороннего взгляда заголовок. Настя отхлебнула кофе, прикрыла глаза. Хирург... Карден... Любит модно одеваться? Или сам художник-модельер? Бурят... По месту рождения? По внешности? Блэк. Ничего в голову не приходит. Набор звуков или в переводе с какого-нибудь языка имеет смысловую нагрузку? Итальянец... Похож на известного киноактера? Изучал итальянский язык? Темпераментный брюнет, но не кавказского типа?

Настя методично повторяла про себя непонятные слова-клички, снимая слой за слоем возможные объяснения и привязки, начиная с самых поверхностных и кончая абсолютно алогичными, не имеющими никакого смысла. В какой-то момент она почувствовала знакомый холодок в желудке, но не успела заметить, в ответ на какую мысль он возник. Через несколько минут все повторилось, и опять Настя не успела зафиксировать мысль, не мысль даже, а мимолетное движение на уровне подсознания. Она начала раздражаться. Чужая квартира, этот вынужденный переезд нарушили ей все планы. Побаливает спина, но нет привычного уютного Лешки, который знает, как ей помочь. Она не высыпается, нервничает, она плохо себя чувствует – и вот результат. Она не в состоянии решить аналитическую задачу. То есть дело, конечно, не в том, что она не может ее решить, на свете множество задач, решить которые Настя Каменская не в состоянии. Дело в том, что решение есть, она в этом уверена, она это чувствует по знакомым спазмам в животе, но впервые в жизни ей не удастся «вытащить» это решение на уровень сознания и сформулировать его. Видимо, она и в самом деле не годится для оперативной работы, если в условиях физического дискомфорта у нее в буквальном смысле слова отказывают мозги. Не зря за ее спиной коллеги насмеяются и злятся. Наверное, сидя в спокойном кабинете, каждый сумел бы работать, как Каменская. А вот когда ей пришлось впервые поработать так, как все оперативники, оказалось, что она ничего не может. Все бессмысленно. Все зря. Она провалит всю операцию. Сколько усилий затрачено впустую...

Настя подтянула колени к груди, уткнулась в них лицом и горько заплакала. Майор милиции Каменская, сидя на чужой кухне в чрезвычайно легкомысленном неглиже, которое в случае появления «визитеров» должно подчеркнуть ее длинноноготность, оплакивала свою службу в уголовном розыске, готовясь завтра же признаться в профессиональной несостоятельности. Внезапно слезы волшебным образом высохли. Размазывая по лицу потекшую тушь, Настя быстро прошла в комнату и молча уставилась на развешанные по стенам полки. Она внимательно и последовательно оглядела все, что на этих полках стояло: книги, безделушки, фотографии – обычный набор. Потом нахмурилась, несколько раз глубоко вздохнула, резко выдыхая воздух, чтобы унять дрожь в руках и сердцебиение. Подошла к телефону.

– Виктор Алексеевич, мои ключи у вас? Пусть кто-нибудь откроет мой сейф, на нижней полке лежат фотографии из квартиры Филатовой.

Ожидая звонка, она еще раз осмотрела библиотеку Гордеева-младшего в поисках энциклопедий. Ничего подходящего не было, но, на ее счастье, нашлось много книг по древней истории. Быстро пролистав их, Настя остановила выбор на первом томе «Истории Франции», открыла нужную страницу и уселась возле телефона. Когда позвонил Миша Доценко, Настя задала ему всего несколько вопросов, на которые тот ответил, глядя на одну из фотографий. Теперь она знала, кто из тех шестерых мог побывать в квартире у Филатовой. Она была уверена, что не ошиблась. Сняла трубку и позвонила Гордееву.

* * *

От платформы Трудовая Гордеев пошел не по гравиевой дорожке, полукольцом опоясывающей дачный поселок, а направился ближней дорогой по едва заметной тропочке, утонувшей в траве. Дачи на Трудовой были известными, «генеральскими», на обширных территориях которых умещались не только огороды, но и рожицы, и теннисные площадки.

Виктор Алексеевич отворил калитку и покорно остановился, ожидая появления хозяина. Он хорошо знал эту дачу и помнил, что пройди он без ведома и разрешения хозяина еще три-четыре шага – и объясняться ему придется сначала с породистым доберманом, а потом – с врачами, а то и с самим господом богом. Увидев показавшуюся на веранде знакомую седую голову, Гордеев вовремя одернул себя, чтобы не замахать рукой (этого собака тоже не любила), и негромко (опять же учитывая нрав добермана) позвал:

– Евсей Ильич! Это я, Гордеев!

Седой человек не спеша спустился с крыльца и двинулся в сторону гостя. Подойдя почти вплотную, он удивленно протянул:

– Ты смотри, и в самом деле Гордеев. Ты зачем пришел, Гордеев? Я тебе ясно сказал: пока пуд доказательств против меня не принесешь, ноги твоей чтобы здесь не было. Принес?

– Нет, – признался Колобок.

– Тогда убирайся, – твердо сказал Евсей Ильич, собираясь уйти обратно в дом.

– Я долг пришел вернуть, – тихо сказал Гордеев ему в спину.

Евсей Ильич остановился и медленно, очень медленно повернулся.

– Я тебе, Гордеев, в долг не давал. Сказано – убирайся.

– Вы мне парня спасли.

– Так это я ему, считай, в долг дал, он пусть мне и отдает. А с тобой, Колобок, у меня никаких дел нет. И быть не может.

Это небрежное «Колобок» из уст Евсея Ильича хлестануло по Гордееву, словно пощечина вымазанной в дерьме рукой. Прозвище это прилипло к нему много лет назад, но даже старый Голубович никогда не называл его так в глаза. А вот статный, на голову выше Гордеева, крепкий, несмотря на годы, профессиональный преступник Евсей Ильич Дорман, в молодости неоднократно судимый, а последние десять лет официально находящийся на заслуженном отдыхе, – он мог себе это позволить. Ибо, понаделав в юные годы много глупостей, совершив много ошибок, Дорман научился годам к шестидесяти не пересекаться с правоохранительными органами. Это была его как бы официальная доктрина, но он никому не пояснял, означала ли она, что он научился жить, не нарушая закон, или что он научился нарушать закон так, чтобы продолжать спокойно жить. В прошлом году на даче у Евсея Ильича гордеевские ребята брали двух вооруженных преступников, и Дорман, поддавшись внезапному и необъяснимому порыву, спас Юру Короткова от верной гибели. Руководивший задержанием Гордеев уже мысленно простился с Юрой, понимая, что живым тому не выбраться. В этот раз Дорман с легкостью доказал свою неосведомленность о преступной деятельности задержанных, укрывательство ему вменить не удалось, да и не очень, честно признаться, старались, учитывая его помощь в спасении Короткова.

Знакомство Гордеева с Дорманом было многолетним, отношения – сложными, больше напоминающими добрую ссору, нежели худой мир.

– Подождите, Евсей Ильич, – почти безнадежно окликнул его Гордеев. – Это нечестно.

– Да? – Дорман снова подошел к Гордееву. – Это интересно. Ты приехал подискутировать на философско-этические темы?

– Вы связываете мне руки, – твердо и уверенно сказал Гордеев. Это был шанс заинтересовать Дормана, к вопросам чести он относился с какой-то болезненной щепетильностью. – Вы прекрасно понимаете, что парень, который вам жизнью обязан, никогда против вас ничего не найдет. Он еще молод, хватка у него слабовата. А я смогу

найти, если, конечно, будет что искать. Но как я смогу это сделать, если я вам обязан жизнью мальчишки? План задержания разрабатывал я, руководил я, то, что он чуть не погиб, – моя вина, моя ошибка, мой недосмотр. Случись несчастье – я бы себе до могилы не простил, всю жизнь казнил бы. Вы меня избавили от этого, вы мне помогли, и я чувствую себя вашим должником. Вы не хотите со мной разговаривать? Это значит, что я никогда не смогу прийти сюда, к вам, с пудом доказательств. Мне совесть не позволит. Может быть, она у меня неправильно устроена, но уж какая есть. Что же получается? Раньше мы с вами всегда воевали честно: ваше мастерство против моего. А сейчас? Ваша хитрость против моей совести?

Монолог получился убедительным, Евсей Ильич смягчился. Щелкнул пальцами, успокаивая собаку, которую Гордеев не видел и не слышал, сделал приглашающий жест и повел гостя к дому мимо роскошных клумб с цветами. Дорман не любил физический труд, не признавал «копания в земле», денег у него было достаточно, чтобы покупать фрукты и овощи на рынке, и на даче, где он жил круглый год, разводил только цветы, к которым был с детства равнодушен. Правда, ухаживать за ними приходилось женщине из поселка. Дорман был ленив, но красоту любил и готов был за нее платить.

Усевшись на просторной веранде за большой круглый стол, Дорман сухо произнес:

– Я тебя в гости не звал, поэтому чаю не предлагаю. Говори.

– В ночь с двенадцатого на тринадцатое июня в Москве убита женщина, сотрудник милиции. Убийство было замаскировано под несчастный случай, смерть от электротравмы. Но замаскировано очень неумело, грубо, вся фальшь прямо в глаза бросалась. Убийца оставил много следов. Более того, он забыл об осторожности и позволил себя увидеть. У нас есть свидетель, который готов его опознать. Но самое главное – он стал болтлив, этот убийца. Он стареет, нервы сдают. И теперь мы знаем его кличку – Галл. Он живет в Ленинграде, то есть в Санкт-Петербурге. Я не знаю, кому эта информация может оказаться полезной, да и не хочу знать. Но я уверен, что найдутся люди, которые будут вам благодарны за то, что вы их предупредите: Галл выработался, он теряет квалификацию и осмотрительность. Впервые за все годы по совершенному им убийству возбуждено уголовное дело, поэтому его будут искать, пока не найдут, и будут примерять на него все то, что он оставил на месте преступления. Я вижу здесь только два выхода. Или дать нам возможность закрыть

дело, имея на руках убийцу с крепкими доказательствами, и таким образом спасти Галла. Либо отдать нам Галла с наименьшими для себя потерями. Это все.

Евсей Ильич молчал так долго, что Гордеев испугался. Наконец Дорман расцепил пальцы, на которые опирался подбородком, постучал ими по столу, куснул зубами нижнюю губу. Его влажные выпуклые глаза медленно прошлись по лицу Гордеева, по его круглой упитанной фигуре. Губы, даже в старости не потерявшие четких очертаний, дрогнули в усмешке.

– Ладно, Гордеев, на чай ты заработал. Посиди, сейчас вернусь.

Оставшись один, Виктор Алексеевич почувствовал, как внутри отпустило. Он даже не подозревал, до какой степени напряжен.

За чаем разговор пошел легче.

– Жаль мне тебя, Гордеев, – говорил Евсей Ильич, помешивая ложечкой варенье в хрустальной розетке. – Таким, как ты, система руки выкручивает, кислород перекрывает и при этом требует работы, результатов, успехов. Ты никогда не задумывался, какая хитрая сволочь придумала вашу милицейскую систему? Да ей наверняка миллионные взятки давали, сволочи этой, чтобы она придумала те самые правила, по которым вы сейчас живете. Вы же о каждом своем шаге обязаны докладывать. Чтобы за мной, всесоюзно известным преступником Евсеем Дорманом, наружное наблюдение пустить, тебе придется килограмм бумаги извести на рапорта да справки всякие. Пока ты их сочинять будешь да пока они до адресата дойдут, я в Австралию успею улететь. Какой дурак придумал, что вы должны быть коротко стрижены и прилично одеты? Если милиционер в форме на улице патрулирует – тогда согласен, пусть стрижется. А если он – опер, сыскарь, ты же на него ярлык метровыми буквами вешаешь, мол, имейте в виду, граждане, я из легавки. Кто милиционеру зарплату установил такую, что на нее ни квартиру, ни машину не купишь? Не знаешь? А я знаю. Все это специально было сделано, чтобы обеспечить утечку информации. Чтобы всегда быть в курсе, кто чем занимается, кто куда поехал, кто за кем слежку установил. Чтобы держать вас всех под контролем и вовремя вам рты затыкать, если не туда полезете. Чтобы ты не мог себе жилье сам купить, а целиком от доброго дяди зависел. Чтобы ты не мог на своей машине по городу мотаться и преступления раскрывать, а чтобы служебную попросил, тогда они знать будут, куда и зачем ты ехал.

А заодно и поунижаться заставят, когда просить машину будешь, чтобы, значит, место свое не забывал. А сейчас тебя вообще страшная жизнь ожидает.

– Почему? Страшнее, кажется, уже некуда.

– У-у, голуба моя, есть куда, еще как есть. На смену той сволочи хитроумной новая пришла, которая придумала строить правовое государство одновременно с рыночными отношениями. Это же абсурд, а вы молча глотаете и терпите. Как ты работать-то будешь теперь, Гордеев? Под эти рыночные отношения, под коммерцию и прочие большие деньги твои сыщики все разбегутся, им на нищенских милицейских харчах ловить нечего. Кто останется? Кто поглупее, кто нерасторопный, ленивый, одним словом – балласт. Еще останутся те, кто или на нас работает, или научился взятки брать, то есть те, кому и у вас сытно и тепло. Ну и молодая поросль из институтов, которые ничего не умеют, а как только научатся – так либо в первую группу попадут, в коммерсанты, либо в третью – во взяточники. А не научатся – во второй группе останутся, с двоечниками и второгодниками. Вот такой естественный отбор у вас грядет, Гордеев. И параллельно с такой радостной перспективой вы затеваете строительство правового государства. Прокуроры надзирают, блюдут, арестовывать не дают. Адвокаты защищают с момента задержания. Судьи дела на допросование не отправляют, а выносят оправдательные приговоры. Райская жизнь! Для нас. А для вас – цепь мучительных кошмаров. Чтобы в этот райский сад войти, надо уметь работать. А кто у вас будет уметь работать, учитывая описанный выше процесс рассредоточения сил? Если бы кто и захотел вызвать в нашей стране криминальную катастрофу, лучше бы не смог придумать. Вот поэтому мне и жалко тебя. Хороший ты мужик, Колобок, грамотный и честный. Такое сочетание редко встречается. Съедят тебя. Тебе сколько до пенсии?

– Да выслужил уже. Могу уходить.

– И не уходишь? Что ж, уважаю. Хотя мне, как ты понимаешь, было бы спокойнее, если б ушел. Хочешь правду, Гордеев? Боюсь я тебя. Из всех ментов, что я в жизни встречал, такой, как теперь, я только тебе по зубам. Уйдешь – вздохну свободно. Может, успею еще на старости лет преступление века совершить, громкое, красивое, изящное. Что ты смеешься? – Дорман лукаво улыбнулся, положил себе еще варенья. – Думаешь, совсем спятил старый Евсей? А может, мне славы хочется. Чтобы все

говорили: нам со стариком Дорманом не тягаться. Ладно, шучу. Буду доживать свой век тихо.

– Сделайте одолжение, – шутливо попросил Виктор Алексеевич.

Возвращаясь в Москву в грязной полутемной электричке с разбитыми стеклами и ободранными сиденьями, Гордеев думал о том, что говорил Дорман. Если следовать его логике, то он, Гордеев, может поймать только того преступника, которого ему позволят поймать. А разве на самом деле это не так? Звучит чудовищно, но в то же время ничем не опровергнуто. Примеров тому – множество. И еще думал Виктор Алексеевич о том, что он правильно сделал тогда, в 1987 году, когда начал вырабатывать свой стиль руководства отделом. Когда только пошли первые разговоры о правовом государстве, он уже знал точно, во что это выльется. Идеи умами овладеть не успеют, а практику будут под эти идеи подстраивать. Времени наращивать профессионализм не было. Для этого нужно как минимум вырастить поколение учителей и дать им время выпестовать учеников, а это – не меньше двадцати лет. И он решил, что если нельзя иметь пятнадцать опытных сыщиков, пусть будут пятнадцать талантливых людей, но талантливых по-разному. Чтобы в итоге получился один хороший профессионал.

Полковник Гордеев терпеть не мог слова «универсал». Он полагал, что слову этому грош цена и вообще все универсальное – обман. С другой стороны, он был твердо убежден, что хороший начальник не тот, у кого все работают одинаково хорошо, а тот, у кого каждый занимается тем, что у него лучше всего получается, и при этом приносит пользу общему делу. За этот лозунг его в свое время нещадно бранили и подвергали всяческим гонениям, но Гордеев, в точности как резиновый колобок, больно ударившись о землю, подскакивал тем выше, чем сильнее его били. Все сотрудники, которых набирал он сам, имели добротную школу и еще какой-нибудь талант, который работал на благо всего отдела. Коля Селуянов, например, обладал удивительной зрительной памятью, запоминал лица и маршруты мгновенно и на долгие годы. Кроме того, в детстве он хотел стать градостроителем (почему-то именно градостроителем, а не архитектором), знал Москву, как свою квартиру, каждый закоулок, каждый проходной двор. Миша Доценко, по общему признанию, был незаменим в работе со свидетелями, особенно когда нужно было заставить человека что-то вспомнить или отделить то, что было, от того, что показалось. Володя Ларцев по образованию был

психологом, причем весьма квалифицированным, а милицейскую науку постигал уже по ходу дела.

Такой своеобразный подход к комплектованию отдела позволил Гордееву начать учиться, как он выражался, «жить в условиях правового государства», то есть искать преступников и добывать доказательства без применения старых испытанных методов, к коим относились и физическое воздействие, и содержание в камере, чье устрашающее воздействие хорошо известно, и многое другое. Без применения таких методов работать стало невероятно трудно, но зато ребята Гордеева прекрасно ладили со следователями и прокурорами, которым не к чему было придраться. Гордеев знал, что в глазах многих он смешон, что его усилия вызывают у людей лишь раздражение и недоумение. Он понимал, что сегодня он – рыжий на манеже, которого не трогают только потому, что он, непонятно каким образом, обеспечивает хорошие результаты и раскрывает преступления. Такое отношение было оскорбительным, Колобок нередко переживал минуты глубочайшего унижения и отчаяния. Но он был уверен, что наступит завтра, и его идеи себя оправдают. И пусть это завтра состоится через три года, через пять лет, пусть даже через десять, но его ребята, его сотрудники, которых он любовно и тщательно отбирал, будут уметь работать и не потеряют лицо в таких условиях, когда за каждым фигурантом по пятам будет ходить адвокат. Только бы они выдержали, только бы не разбежались, как предрекал Дорман. Еще год-два – и он сможет оставить отдел на своего зама, есть еще две кандидатуры, кто смог бы его заменить. Лишь бы у них хватило терпения переждать нынешний голодный период отчаяния и безнадежности. Им бы еще чуть-чуть подучиться...

* * *

Эта неделя была мучительной и для Юры Короткова, безуспешно старавшегося привести свои эмоции в соответствие с реальной жизнью. Пока получалось плохо. Десятое июля надвигалось с каждым днем все быстрее, а пожар, бушевавший в его душе, погасить никак не удавалось. Юра по уши увяз в своей влюбленности и ничего не мог с этим поделать. Надо заметить, что Людмила Семенова была далеко не первым увлечением Короткова за все годы его супружеской жизни, но раньше все как-то обходилось без тумана в голове и смещения акцентов. Из кинофильмов и книг он вынес твердое убеждение, что нельзя путать любовь с наваждением, что наваждение рано или поздно проходит, надо только набраться терпения и постараться не наделать глупостей в этот период. Однако на практике бороться с таким наваждением оказалось вовсе не

просто. И надо же было этому случиться как раз тогда, когда они работали на таком сложном деле! У Юры все валилось из рук.

Если бы сама Людмила вела себя как-нибудь иначе – провоцировала бы ссоры или хотя бы размолвки, демонстрировала недовольство ну хоть чем-нибудь! Но нет. Она была именно такой женщиной, о какой втайне мечтает каждый сыщик.

– Я не всегда была такой, – говорила она Короткову. – Пока работала следователем, нахлебалась от мужа всякого. Потом поняла, что состояние в браке с работником милиции – это профессия, которой далеко не каждый может овладеть. Ваша работа грязная, да-да, грязная, она вся построена на обмане, недоверии, хитрости, компромиссах. Иначе и быть не может, кто же ходит на преступников с поднятым забралом. Но и жены вам нужны особые, такие, которые помогали бы вам не ложиться в постель во всей этой грязи.

После решающего разговора Насти с Павловым в ресторане объединенными силами Гордеева и Захарова велось постоянное наблюдение как за квартирой, где пребывала Лебедева-Настя, так и за главным экспертом. Настя добросовестно звонила каждый день в министерство и голосом Ларисы вежливо осведомлялась, не надумал ли Александр Евгеньевич согласиться на ее предложение. Павлов пока не надумал, но тем не менее как-то вечером встретился со смуглым невысоким человеком в очках. Когда перед Коротковым положили фотографию, запечатлевшую момент их встречи, Юра вспомнил, что видел его на похоронах Филатовой. Установить незнакомца в очках было несложно, он ни от кого не прятался и личность свою не скрывал.

Возле дома, где находилась Настя, никаких посторонних наблюдателей отмечено не было. Когда до окончания недельного срока осталось дня два, все упали духом. Похоже, их ловушка не сработала. У Павлова не было возможности установить адрес Лебедевой, если только от ресторана ее не «проводил» кто-то из его людей. Ответственный за маршрут «ресторан – квартира» Селуянов готов был дать голову на отсечение, что в тот момент за Лебедевой не следили, а уж в этих вопросах Коля был надежен. Если Павлов станет действовать по предусмотренной Гордеевым схеме, он должен будет показать шантажистку убийце. Другим способом ее не найти. Эти смотрины и должны, по замыслу Колобка, сыграть роль сигнала: Галл в Москве. Дальше работа предстояла чисто техническая: из всей массы людей, находящихся вблизи от места «показа», а также от дома Лебедевой, вычислить Галла и задержать

его. Это казалось несложным лишь на первый взгляд. Никто из оперативников представления не имел о том, как организована система связи и вызова «заказников». Никто не мог бы поручиться, что устанавливая личность и адрес будущей жертвы станет сам исполнитель, а не специальные помощники, выполняющие для «маэстро» черновую работу. Если поспешишь, ошибешься и задержишь не того человека, настоящий убийца тут же исчезнет, растворится, как призрак на рассвете. И второй раз выманить его уже не удастся.

В этой плоскости как раз и лежала одна из задумок Гордеева, о которой догадалась Настя. Подсунув Павлову адрес Ларисы, они существенно упростили бы ему задачу. А Гордееву хотелось посмотреть, как будут проходить поиски рыжей журналистки. Ему было интересно, существует ли в этой хитрой системе распределение работ и кто и как эти работы выполняет. Даже если они не смогут взять убийцу, операция даром не пройдет, они получают новые знания о той криминальной сфере, с которой им пока сталкиваться напрямую не приходилось. А знания эти впоследствии очень пригодятся. Конечно, Гордеев не говорил этого вслух, чтобы не расхолаживать ребят и не выглядеть посмешищем в недобрых глазах. Это же надо, затеял комбинацию в научно-исследовательских целях! Курам на смех. Но Виктор Алексеевич знал в глубине души, что эта познавательная задача не менее важна, чем поимка Галла. Прежде чем объявлять войну, врага надо изучить, об этой старой истине многие позабыли. Только один человек на свете мог понять Гордеева. Только она, Стасенька, предпочла бы информацию о системе элитарных «заказников», даже с риском упустить убийцу Филатовой. Только она умеет смотреть вперед так же далеко, как сам полковник Гордеев.

На шестой день Павлов все еще «не созрел».

– Завтра я позвоню вам в последний раз, Александр Евгеньевич, имейте это в виду. Я не люблю испуганных людей, но еще меньше мне нравятся люди нерешительные. Вы украли у меня неделю, которую я могла бы провести более плодотворно.

Павлов колебался.

– Может быть, в качестве компенсации за потерянное время вы согласитесь завтра пообедать со мной? Независимо от того решения, которое я приму.

– Ну уж нет, – холодно усмехнулась в трубку Лариса. – Обед состоится только в случае вашего согласия. Я и так потратила на вас слишком много времени.

– Хорошо, – внезапно отвердевшим голосом сказал Павлов. – Считайте, что я решился. Жду вас завтра в три часа возле «Елисеевского».

– В пять, – промурлыкала довольная Лариса. – На два часа я записана к парикмахеру, к трем никак не успею.

– Ладно, в пять. До завтра.

Настя осторожно положила трубку и задумчиво посмотрела на телефонный аппарат. Неужели приехал?